

Μικροχωρικά ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»

(ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 1885)

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών (1986)

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του έσωτερικού και του
έξωτερικού καθώς και τους φίλους του Μικρού Χωριού Εύρυτανίας.
(Σημ.: Τα ένυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)

Περίοδος Β' — Χρόνος 18ος
Τόμος 4ος, Αρ. φύλλου 34 - 35
Απρίλιος - Σεπτέμβριος 1987

Υπεύθυνοι σύμφωνα με το νόμο:

Σύνταξης: Μεν. Κουτσούκης, Άγλαύ-
ρου 19 — 21, Αθήνα (11741),
τηλέφ. 92.38.197.

Έτησια συνδρομή:

Έσωτερικού Δρχ. 500
Έξωτερικού Δολ. 20
Έταιριών, ΝΠΔΔ, κλπ. Δρχ. 1000

Τυπογραφείου: Γερ. Μαυρογεώργης,
Σεργίου Πατριάρχου 6, Αθήνα,
τηλ. 36.07.938.

Ειδικό αφιέρωμα στον αείμνηστο δάσκαλο
ΓΕΩΡΓΙΟ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗ
(1894 — 1986)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
Η εκπλήρωση ενός πνευματικού χρέους (της Σύνταξης)	1
I Η τελετή των Αποκαλυπτηρίων — Προσφωνήσεις	
Προσφώνηση του Προέδρου της Αδελφότητας	4
Προσφώνηση κ. Ι. Δερματά, ιατρού	9
Προσφώνηση κ. Ι. Βράχα, συν/χου Δημ/λου	10
«Τα 14 παιδιά», ποίημα, Ν. Βρεττάκου	12
Προσφώνηση κ. Π. Βλάχου, Προέδρου Συνδ. Ευγένιος ο Αιτωλός	13
Κατάθεση στεφανιών	15
II Κείμενα μαθητών για τον Δάσκαλο	
Η εξέχουσα μορφή ενός δασκάλου, του κ. Α. Παναγιωτοπούλου	20
Μνήμη Γ. Παπαδή, του κ. Σ. Γεωργούλη	24
Ο Γεώργιος Ελ. Παπαδής, του κ. Γ. Μανίκα	28
Μνήμη Γ. Ελ. Παπαδή, του κ. Σπ. Κομπορόζου	30
Γράμμα από μια μαθήτριά του, της κ. Όλγας Παπαδημητρίου	33

Συνέχεια στην 3η σελ. εξωφύλλου

Η εκπλήρωση ενός πνευματικού χρέους

Οι μαθητές και οι μαθήτριες που μαθήτευσαν κοντά στον αιμνήστο δάσκαλο Γεώργιο Ελ. Παπαδή από το 1915 ως το 1945, θέλησαν να τιμήσουν τη μνήμη του μεγάλου δασκάλου τους. Μαζί τους και όλο το Μικρό Χωριό. Έστησαν έτσι την προτομή του Γεωργίου Ελ. Παπαδή δίπλα στο κτίριο του Δημοτικού Σχολείου (σημερινή Πνευματική Γωνιά) που υπήρξε κι αυτό έργο του αιμνήστου δασκάλου.

Την ιδέα της ανέγερσης, όπως αναγγείλαμε στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας, είχε ένας διακεκριμένος μαθητής του Γ. Παπαδή, ο ιατρός κ. Ιωάννης Δ. Δερματάς, διδάκτωρ χειρουργός - ουρολόγος Διευθυντής του Δημοτικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης.

Την ευγενή αυτή ιδέα μαζί με το Διοικητικό Συμβούλιο ενστερνίστηκαν και όλοι σχεδόν οι μαθητές και μαθήτριες του αιμνήστου Δασκάλου. Απ' όπου κι αν βρίσκονταν, με γράμματα, με χρηματικές εισφορές και με συγκινητικό ενδιαφέρον έσπευσαν να βοηθήσουν αποφασιστικά στην πραγματοποίηση του ωραίου αυτού έργου. Όπως γίνεται βέβαια πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις προηγήθηκε γράμμα του Διοικητικού Συμβουλίου που καθιστούσε σε όλους γνωστό, ότι πήρε την πρωτοβουλία και προωθεί την ιδέα της ανέγερσης προτομής του αιμνήστου Δασκάλου.

Την προτομή από ορείχαλκο φιλοτέχνησε, με απόλυτη επιτυχία στην απόδοση της μορφής, ο διακεκριμένος γλύπτης Αθηνών κ. Γ. Χουλιαράς.

Εκτός από την προτομή όμως χρειάστηκε η διευθέτηση του χώρου στον παλαιό σχολικό κήπο για την τοποθέτησή της.

Η γνωστή και από προηγούμενο έργο της (το μνημείο της κατολίωσης 1986) στο χωριό μας αρχιτέκτων δνίς Άρτεμις Βαρβιτσιώτη ανταποκρίθηκε άμεσα στην πρόσκλησή μας και δέχθηκε πρόθυμα και αφιλοκερδώς παρά τον φόρτο της εργασίας της να εκπονήσει το σχέδιο διαμόρφωσης του χώρου, ώστε να «δέσει» το μνημείο με τον γύρω χώρο του Σχολείου.

Ύστερα η Αδελφότητα ανέθεσε στον συγχωριανό μας τεχνίτη κ. Πάνο Μουτογιάννη, ο οποίος ανέλαβε την υλοποίηση του σχεδίου και μαζί με τους συνεργάτες του ολοκλήρωσε φιλότιμα την πρώτη φάση διαμόρφωσης του σχετικού χώρου. Τις μετρήσεις και παρακολούθηση του έργου ανέλαβε πρόθυμα ο υπομηχανικός κ. Δ. Βονόρτας από το Μεγ. Χωριό.

Χάρis στις συνδυσασμένες προσπάθειες όλων, το έργο ήταν έτοιμο στην προκαθορισθείσα ημερομηνία, δηλ. στις 9 Αυγούστου, οπότε έγινε η σχετική τελετή των αποκαλυπτηρίων για την οποία οι αναγνώστες θα βρουν λεπτομέρειες στις επόμενες σελίδες του περιοδικού.

Από τη θέση αυτή το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας θα ήθελε να εκφράσει δημόσια τις ευχαριστίες του προς όλους τους παραπάνω έναν - έναν ξεχωριστά, γιατί ο καθένας τους συνέβαλε με τον τρόπο του στην πραγματοποίηση του έργου. Ενός ευγενούς έργου με το οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες και ολόκληρο το Μικρό Χωριό ξεπλήρωσαν ένα πνευμα-

τικό χρέος προς τον πνευματικό τους πατέρα, πρώτο Μικροχωρτή δάσκαλο, τον αείμνηστο Δάσκαλό τους, τον Γεώργιο Ελ. Παπαδή.

Ευχαριστίες επιθυμούμε να εκφράσουμε ακόμη σ' όλους όσους κάλυψαν με τις εισφορές τους την δαπάνη ανέγερσης και διαμόρφωσης του χώρου, την χήρα και τους συγγενείς του αειμνήστου Δασκάλου για την ευγενή και αθόρυβη συνδρομή τους καθώς και όλους όσοι παρέστησαν και ετίμησαν με την παρουσία τους την σεμνή αυτή εκδήλωση.

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τον κ. Ιωάννη Δερματά για την αποφασιστική συμβολή του στην πραγματοποίηση του έργου, τον εκπρόσωπο του διδασκαλικού κόσμου κ. Γιάν. Βράχα και το κ. Πάνο Βλάχο, Γεν. Επιθεωρητή Μέσης Εκπαιδείσεως, Πρόεδρο του Ελληνομουσείου Ευγένιος ο Αιτωλός, για τις εμπνευσμένες και συγκινητικές ομιλίες τους καθώς και τη μαθήτρια Κατερίνα Γ. Τσατσαράγκου για την προθυμία της να απαγγείλει προς τιμή του Δασκάλου μας το ποίημα του Ακαδημαϊκού Νικηφόρου Βρεττάκου. Ευχαριστούμε τον π. Νικόλαο και τον π. Ιωάννη για το μνημόσυνο και το τρισάγιο που διάβασαν και ακόμη τους κ.κ. Αυγέρη Αυγερόπουλο, Δημήτριο Κρίκο, Πάνο Καρυοφύλλη, Νίκο Κεράνη και τον μαθητή Νικήτα Κουτσούκη, που απαθανάτισαν με φωτογραφικές λήψεις, βίντεο και μαγνητοφώνησαν την όλη εκδήλωση και

Τέλος, ευχαριστούμε όλους όσους απαντώντας στην πρόσκλησή μας θέλησαν να τιμήσουν τη μνήμη του αειμνήστου Δασκάλου, στέλνοντας τις συνεργασίες τους με ενθυμήσεις απ' τα μαθητικά τους χρόνια. (Για όσους δεν πρόλαβαν να στείλουν τις ενθυμήσεις τους, υπενθυμίζουμε ότι μπορούν να τις στείλουν για το επόμενο τεύχος του περιοδικού μας).

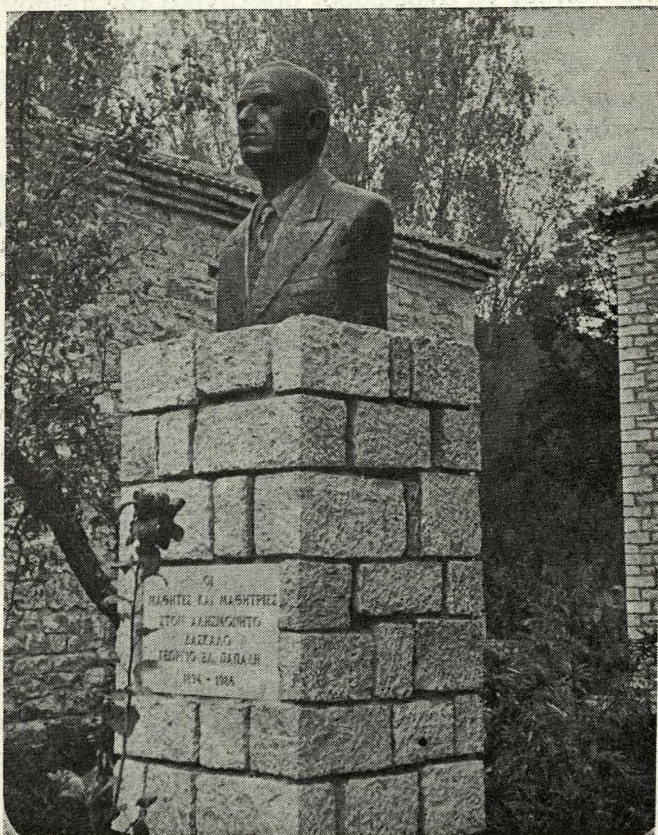
Η έκτακτη αυτή έκδοση του περιοδικού μας, που είναι αφιερωμένη στον Γεώργιο Ελ. Παπαδή, δεν καλύπτει μόνο στιγμιότυπα από την τελετή των αποκαλυπτηρίων της προτομής του, αλλά περιέχει ακόμη συνεργασίες και επιστολές πολλών μαθητών του που με βαθύ σεβασμό, ευγνωμοσύνη και νοσταλγία αναπολούν ανεξίτηλες στιγμές απ' την μαθητική τους ζωή κοντά στον αλησμόνητο Δάσκαλο.

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές και οι μαθήτριες ολοκληρώνουν την εκπλήρωση του πνευματικού τους χρέους προς τον αείμνηστο Δάσκαλο, ένα χρόνο μετά τον θάνατό του.

I

Τα αποκαλυπτήρια της προτομής του

Γεωργίου Ελ. Παπαδή
(1894 - 1986)

Απο την τελετή των αποκαλυπτηρίων

Η εναρκτήρια προσφώνηση του Προέδρου της Αδελφότητας

Αιδεσιμώτατοι,
Κύριε Πρόεδρε (της Κοινότητας),
Κυρίες και κύριοι,
Αγαπητοί συγχωριανοί,

Είναι ίσως σπάνιες αλλά ευτυχισμένες οι στιγμές εκείνες, που οι μαθητές κατορθώνουν να αποδώσουν συλλογικά τον πρόποντα σεβασμό και να αποτίσουν τον οφειλόμενο φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους πνευματικούς τους γονείς. Σ' αυτούς δηλαδή, που τους πήραν από τα χέρια των φυσικών γονιών τους όχι μόνο για να τους οδηγήσουν στο χώρο της πρώτης γνώσης αλλά και για να διαπλάσουν την ψυχή τους, να διαμορφώσουν τον χαρακτήρα τους και να τους παραδώσουν στην κοινωνία έτοιμους, με τα εφόδια εκείνα που αυτή κάθε φορά απαιτεί.

Έτσι στο διάβα των αιώνων βρίσκει πάντα απήχηση και κάποια διακαίωση στις καρδιές των μαθητών, η ιστορική ρήση του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που είπε:

«Στόν μὲν πατέρα μου ὀφείλω τὸ ζῆν, στόν δὲ διδάσκαλό μου τὸ εὖ ζῆν».

Ἡ ἀπέραντη αὐτή ευγνωμοσύνη στον Δάσκαλό τους, οδήγησε τους αμέτρητους μαθητές και τις μαθήτριες του αείμνηστου Δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, στην σημερινή εκδήλωση τιμής προς την μνήμη του.

Επειδή είναι σήμερα μαζί μας πολλοί από τις νεώτερες γενεές, που δεν υπήρξαν μαθητές του αείμνηστου Δασκάλου, ας μου επιτραπεί με αδρές γραμμές να σκιαγραφήσω τους κυριότερους σταθμούς στη ζωή του αείμνηστου Γεωργίου Ελ. Παπαδή:

— Γεννήθηκε στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας το 1894 από τον Ελευθέριο και την Ελένη Παπαδή, ευκατάστατους γονείς, που είχαν καζαντήσει στην Πόλη και απέκτησαν ακόμη άλλα τρία παιδιά. Τους αείμνηστους Ευανθία σύζ. Ιωάννου Καρυοφύλλη, Παναγιώτη Παπαδή και Αγαπούλα σύζ. Χ. Μαραγγούση.

— Το 1906 τελείωσε το τετρατάξιο Δημοτικό Σχολείο του Μικρού Χωριού και συνέχισε τη φοίτησή του στο τριτάξιο Ελληνικό Σχολείο Καρπενησιού.

— Το 1909 εισάγεται στο μοναδικό της ευρύτερης περιοχής τετρατάξιο Γυμνάσιο Λαμίας, για να εισαχθεί μετά από επιτυχείς εξετάσεις το 1911 στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Αθηνών, δηλαδή στην μοναδική τότε Παιδαγωγική Ακαδημία που υπήρχε στη χώρα μας.

— Στις 4 Ιουλίου 1915 παίρνει το πτυχίο του Διδασκάλου, εκπληρώνοντας, όπως λέει ο ίδιος «τον πόθο του και το ιδανικό του να εξασκήσει το λειτούργημα του δημοδιδασκάλου».

— Στις 8 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου (1915) διορίζεται σε κενή θέση δημοδιδασκάλου στο Δημοτικό Σχολείο Μεγάλου Χωριού, όπου συνυπηρετεί με τον μετέπειτα γαμβρό του δημοδιδάσκαλο και αργότερα ηρωικό εθνομάρτυρα αείμνηστο Ιωάννη Δ. Καρυοφύλλη.

— Τον επόμενο χρόνο, μέσα στη δίνη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και συγκεκριμένα στις 8 Αυγούστου 1916 κατατάσσεται εξ αναβολής στο 5ο Σύνταγμα Ευζώνων Λαμίας και αποσπάται στην Ανακτορική Φρουρά.

— Τον Μάρτιο του 1917 εισάγεται μετὰ από εξετάσεις στον ουλαμό εφέδρων Αξιωματικών του Α΄ Σώματος Στρατού και τον Ιανουάριο του 1918 ονομάζεται έφεδρος ανθ/γός πεζικού.

— Τοποθετημένος στη 13η Μεραρχία (Χαλκίδας) λαμβάνει μέρος στις φοβερές μάχες του Στρυμόνα εναντίον των Βουλγάρων, που ήσαν σύμμαχοι των Γερμανών.

— Το Σύνταγμά του, υπό την αρχηγία του θρυλικού Συνταγματάρχη Νικολάου Πλαστήρα, απελευθερώνει τότε την Καβάλλα και ο Γεώργιος Παπαδής, που στο μεταξύ προάγεται επ' ανδραγαθία σε υπολοχαγό, τοποθετείται Φρούραρχος Καβάλλας.

— Την άνοιξη του 1919 του ζητείται να λάβει μέρος στην εκστρατεία κατά της Ουκρανίας, αλλά ο Γ.Π. αρνείται με παρρησία και παίρνει γι' αυτό δυσμενή μετάθεση στα ελληνογιουγκοσλαβικά σύνορα (Γευγελή) απ' όπου και απολύθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 1919.

— Στις αρχές του 1920, μετὰ από επιτυχή 4ετή στρατιωτική θητεία, τοποθετείται στο Δημοτικό Σχολείο Μικρού Χωριού, το οποίο, όπως έλεγε χαρακτηριστικά, «τον εμάγευε» και με νεανικό ζήλο αρχίζει το έργο του δημοδιδασκάλου.

— Αλλά οι εθνικοί αγώνες δεν τον αφήνουν να ησυχάσει και στις 20 Μαρτίου 1921 επιστρατεύεται. Με την στρατιωτική μονάδα του αποβιβάζεται στα Μουδανιά της Προύσας. Ο ίδιος μπαίνει επικεφαλής της προέλασης του 22ου Συντάγματος Πεζικού, που οδήγησε στην κατάληψη του Εσκή Σεχίρ στις 8 Ιουλίου 1921, με πρώτο το δικό του Λόχο.

— Μετέπειτα, στην επίθεση στο Σαγγάριο ποταμό τραυματίζεται με τυφλό τραύμα στο δεξιό γόνατο αλλά συνεχίζει τη μάχη μέχρι την διαταγή της υποχώρησης, οπότε μεταφέρεται στο Εσκή Σεχίρ προς νοσηλεία. Ο σοβαρός όμως τραυματισμός του τον φέρνει για πολύμηνη θεραπεία στο νοσοκομείο του ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ.

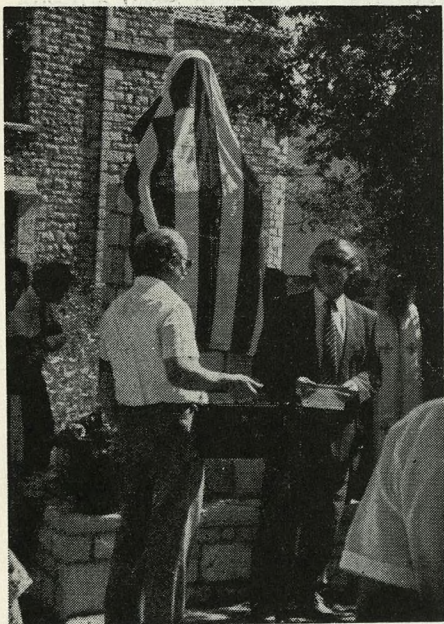
— Στο μεταξύ έχει αρχίσει η τραγική υποχώρηση του 1922 και τον Αύγουστο του 1923 παίρνει το απολυτήριο του στρατού.

— Για την πολεμική του δράση του απονέμεται το ΧΡΥΣΟΥΝ ΑΡΙ-

ΣΤΕΙΟ ΑΝΔΡΕΙΑΣ (που εν ζωή δώρησε στην Αδελφότητά μας - Πνευματική Γωνιά).

— Τερμάτισε έτσι μια δαφνοστεφή στρατιωτική καριέρα στην υπηρεσία της Πατρίδας χωρίς όμως να υποκύψει στις δελεαστικές προτάσεις για μονιμοποίηση με το βαθμό ανωτέρου αξιωματικού. Τον έθελγε η διδασκαλική του αποστολή.

— Γυρίζει έτσι στο Μικρό Χωριό και στις 10 Σεπτεμβρίου 1923 αναλαμβάνει την Διεύθυνση του Δημοτικού Σχολείου Μικρού Χωριού, στο

Ο Πρόεδρος της Αδελφότητας στην εναρκτήρια ομιλία πριν γίνει η αποκάλυψη της προτομής του Δασκάλου.

Η στιγμή του Τρισάγιου μπροστά στην προτομή του Δασκάλου λίγο πριν γίνουν τα αποκαλυπτήρια

οποίο συνυπηρετούν ο άλλοτε δάσκαλός του Γ. Τσέντος και αργότερα η νεαρά τότε δασκάλα Βασιλική Φαλλίδα (Βράχα), (1930 - 39).

— Εδώ στο χωριό δεν παραμένει απλά δάσκαλος αλλά γίνεται, με την ευρύτητα της σκέψης του και την προοδευτικότητά του, παράγοντας αποφασιστικών εξελίξεων και προόδου στη ζωή του Μικρού Χωριού.

Ενδεικτικά, μεταξύ άλλων, μπορούμε να αναφέρουμε:

1. Ανακαινίζει το εσωτερικό και εξωτερικό του παλαιού Δημοτικού Σχολείου.

2. Προμηθεύεται εποπτικά μέσα, καινούργια θρανία και οργανώνει την πρώτη μαθητική κοινότητα του Σχολείου.

3. Επιθλέπει και ελέγχει αυστηρά την υποχρεωτική φοίτηση των κοριτσιών στο Δημοτικό Σχολείο.

4. Πρωτοστατεί στην ανέγερση του νέου Ιερού Ναού της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος (1924).

Είναι η δεκαετία του '30 μια αναδημιουργική περίοδος που σφραγίζεται με την Προεδρία της Κοινότητας από τον αείμνηστο Ιωάννη Κομματά και την δράση της Φιλοπροόδου Νεολαίας Μικρού Χωριού.

5. Το 1932 ο Γεώργιος Παπαδής παίρνει την πρωτοβουλία και επωμίζεται μόνος το τεράστιο έργο της ανέγερσης του νέου κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου του Μικρού Χωριού, που εγκαινιάζει το 1939.

— Το 1940 κηρύσσεται ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Γεώργιος Παπαδής επιστρατεύεται για άλλη μια φορά και με τον βαθμό του εφέδρου Λοχαγού τοποθετείται στην Στρατιωτική Διοίκηση Λαρίσης μέχρι τις 6.4.41, δηλαδή τη μοιραία κατάρρευση του μετώπου.

— Επιστρέφει στα διδασκαλικά του καθήκοντα μέχρι τον Οκτώβριο του 1942, οπότε σε μια επιδρομή των Ιταλών στο χωριό μας συλλαμβάνεται και μαζί με τον Πρόεδρο Μιχ. Νικολόπουλο, τον ιερέα Παπαθανάση, τον γιατρό Ε. Πιστιόλη και άλλους είκοσι Μικροχωρτίες κλείνεται στις φυλακές Λαμίας.

— Μετά από τρεις μήνες φυλάκιση και βασανιστήρια, με την κατηγορία ότι παρακολουθούσε από το ραδιόφωνο που υπήρχε εδώ στο Σχολείο, τις συμμαχικές εκπομπές του Β.Β.С., μεταφέρεται στην Αθήνα (Φυλακές Καλλιθέας και Αβέρωφ) για να δικάσθει από Ιταλικό Στρατοδικείο.

— Τον Μάρτιο του 1943 απολύεται από τις φυλακές Αβέρωφ και επιστρέφει στο χωριό, όπου παραμένει μέχρι την ολοκληρωτική καταστροφή του από τους Γερμανούς (11.8.44).

— Τον Δεκέμβριο του 1944 αποσπάται στην Αθήνα, όπου συνταξιοδοτήθηκε το 1953, αλλά συνεχίζει να διδάσκει μέχρι το 1965 στις Σχολές του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός».

— Καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής του στην Αθήνα προσέφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στην Αδελφότητα Μικροχωριτών, υπήρξε ιδρυτικό μέλος για την ανασύστασή της το 1955 και Πρόεδρος της πρώτης Γενικής Συνέλευσης.

— Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρακολουθούσε το έργο της και συμμετείχε όσο μπορούσε ενεργά σ' όλες τις εκδηλώσεις της.

— Για την ανεκτίμητη αυτή συμβολή του η Αδελφότητα τον ανακήρυξε πρώτο επίτιμο Πρόεδρο και Μεγάλο Ευεργέτη της.

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο, που σήμερα οι γενεές των μαθητών και μαθητριών, που μαθήτευσαν κοντά στον Δάσκαλο Γεώργιο Ελ. Παπαδή,

έστησαν την προτομή του αείμνηστου Δασκάλου τους, για να παραδώσουν το όνομά του στην Ιστορία και να διασώσουν τη μνήμη του στους επιγενομένους, σαν παράδειγμα Δασκάλου με υψηλό εθνικό φρόνημα, αφοσίωση στο καθήκον, με κοινωνική και πατριωτική συνείδηση και με έμπρακτη συναίσθηση της αποστολής του.

Ας μου επιτραπεί να κλείσω τη σύντομη αυτή σκιαγραφή του αείμνηστου Δασκάλου μας με τα δικά του λόγια και το δικό του παράπονο:

«Γεννήθηκα απέναντι στο Σχολείο και τα μάτια μου το πρώτο κτίριο που αντίκρισαν μετά το σπίτι μου ήταν το Σχολείο... Τώρα που γράφω στα θαθείά μου γηραιά, απέναντι στο διαμέρισμά μου το πρώτο κτίριο που βλέπω είναι το νεοκτισμένο Δημοτικό Σχολείο.

Το παράπονό μου είναι ότι δεν έζησα εκεί που ωνειρεύθηκα και έταξα ως μοναδικό σκοπό της ζωής μου, δηλαδή στο αγαπημένο μου Μικρό Χωριό, αλλά κι αν ζω σωματικά μακριά, ψυχικά θα είμαι μαζί του όσο ζω».

Με την προτομή του, που θα αποκαλυφθεί αμέσως τώρα, οι μαθητές του ξαναφέρνουν τον Δάσκαλο δίπλα στο Σχολείο του που ο ίδιος δημιούργησε και που τόσο πολύ αγάπησε. Είναι σαν να κλείνουν έτσι συμβολικά τον κύκλο της ζωής του και του πνεύματος που του χαμογέλασε δίπλα στο Σχολείο του χωριού και έκλεισε τα μάτια του πάλι δίπλα σ' ένα Δημοτικό Σχολείο!

Η χήρα και στενοί συγγενείς του Δασκάλου μπροστά στην προτομή του μετά την εορτή των αποκαλυπτηρίων

Προσφώνηση και αποκάλυψη της προτομής απο τον κ. Ιωάννη Δ. Δερματά

Σεβαστέ μας και αξέχαστε Δάσκαλε,

Θεωρώ ύψιστη τιμή να αποκαλύψω την προτομή σου σαν εκπρόσωπος όλων των μαθητών σου που βρίσκονται είτε στο χωριό, είτε στην υπόλοιπη Ελλάδα, είτε βρίσκονται σε μακρινές χώρες που οι ανάγκες της ζωής τους ανάγκασαν να εκπατρισθούν.

Ο ιατρός κ. Γιάννης Δερματάς κατά την ομιλία του (αριστερά) και τη στιγμή που αποκάλυπτει την προτομή του Δασκάλου (δεξιά)

Παράδειγμα σοβαρότητας και απλότητας, υπήρξες για μας τους μαθητές σου, ο ουσιωδέστερος καθοδηγητής στην ζωή μας.

Ακούραστος πάντα μας ενέπνεες την εργατικότητα, τον ζήλο για την μόρφωση, μας οργάνωσες σε μια σύγχρονη για την εποχή μαθητική κοινότητα, μας γιγάντωσες την δημοκρατικότητα και μας δίδαξες τα ύψιστα και σωστά εθνικά ιδανικά.

Σέ σένα, σεβαστέ μας Δάσκαλε, χρωστούμε την πρόοδό μας στη ζωή

σε όλους τους τομείς, από το πιο απλό επάγγελμα μέχρι τα υψηλά σκαλοπάτια της επιστήμης, παρακολουθώντας με άγρυπνο μάτι και πολλή καλωσύνη την πρόοδό μας μέχρι τις τελευταίες στιγμές της ζωής σου.

Πρέπει να στέκεσαι περήφανος απέναντι στις φημισμένες βουνοκορφές της Ευρυτανίας, την Χελιδόνα και την Καλλιακούδα, και προπάντων περήφανος δίπλα στο Σχολείο που Εσύ δημιούργησες με το μυαλό και την εργατικότητα σου, κινητοποιώντας σε προσωπική εργασία όλους τους συγχωριανούς μας και ιδιαίτερα τούς ακούραστους μαθητές σου.

Υπήρξες πρωτοπόρος στην ιδανική οργάνωση της μαθητικής μας κοινότητας, με στόχαστρο την υποδομή υψηλού πνευματικού επιπέδου και δημοκρατικού φρονήματος με τα μαθητικά συμβούλια, την οργάνωση αγώνων και εκδρομών και την συμμετοχή όλων των μαθητών στις κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις του χωριού μας.

Όπως όμως συμβαίνει στη ζωή των μεγάλων ανδρών, παρ' όλο το τιτάνειο έργο σου, έμελλε να δοκιμάσεις πικρίες και ψυχικούς τραυματισμούς.

Όμως η μακροθυμία σου και η βαθειά γνώση σου για την ζωή, νομίζω πως θα σε ώθησε σε άφεση αμαρτιών σ' αυτούς που σε πίκραναν χωρίς να το θελήσουν, γιατί η ταραχώδης εποχή των πολιτικών συγκρούσεων και των φυσικών καταστροφών τους οδήγησε σε εσφαλμένες αποφάσεις.

Σε ευχαριστούμε σεβαστέ μας Δάσκαλε, για όλα και σου υποσχόμαστε, όσο ζούμε, να κρατήσουμε ψηλά τις διδαχές σου και να δημιουργήσουμε και με τις επόμενες γενιές μια κοινωνία με ήθος και βαθειά δημοκρατικότητα, όπως μας το δίδαξες.

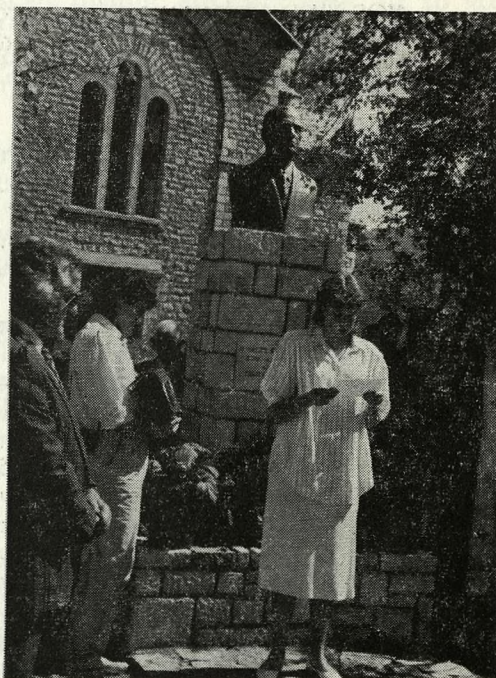
Δέξου λίγα λουλούδια απ' όλους τους μαθητές σου, σαν ελάχιστη έκφραση ύψιστου σεβασμού στο πρόσωπό σου και βαθειάς ευγνωμοσύνης για το έργο που επετέλεσες.

Προσφώνηση απο τον παλαίμαχο δάσκαλο κ. Γιάννη Βραχά, εκπρόσωπο του διδασκαλικού κόσμου Ευρυτανίας

Ο Γεώργιος Παπαδής

Τιμή για τους μαθητές του Γεωργίου Παπαδή, τιμή για το Μικρό Χωριό η κατασκευή και τοποθέτηση της προτομής του Γεωργίου Παπαδή στον ιερό χώρο του Σχολείου. Η ευγνωμοσύνη των εκφράζεται με αυτό το έργο. Το χρέος και των μαθητών και του χωριού προς τον Γε-

ώργιο Παπαδή εκπληρώθηκε μ' αυτή την προτομή που του στήσανε. Ο Γεώργιος Παπαδής άξιζε αυτής της τιμής. Όλη η ζωή του για την Πατρίδα, για το Σχολειό, για το Μικρό Χωριό. Αφοσιωμένος στο καθήκον, είχε λαμπρά αποτελέσματα. Οι δάσκαλοι της εποχής του Στρατικής, Καναβός, Καρυοφύλλης και Παπαδής είχαν τη γενική εκτίμηση και αγάπη των προϊσταμένων, των χωριανών, των μαθητών των. Ό,τι έλεγαν αυτοί, κανένας δεν έφερνε αντίρηση. Σε κάθε έργο, δρόμο, εκκλησία, πλατείες, σχολεία αυτοί πρωτοπόροι.

Ο συνταξιούχος δάσκαλος κ. Γιάννης Βράχας ευθύς μετά την ομιλία του καταθέτει στεφάνι

Η μαθήτρια του Λυκείου Κατερίνα Γ. Τσατσάραγκου απαγγέλει ποίημα

Σάραντα ολόκληρα χρόνια δάσκαλος ο μακαρίτης Γεώργιος Παπαδής, είχε μια πλούσια δράση. Εκατοντάδες μαθητές πέρασαν από τα χέρια του. Γνώρισα τον μακαρίτη Παπαδή πριν από 52 χρόνια. Ήταν ένας υπερεκλεκτός συνάδελφος, ήταν μια προσωπικότητα, ένας αδամάντινος χαρακτήρας. Η αγάπη και το ενδιαφέρον του για το χωριό ήταν παθολογικό. Το Μικρό Χωριό ήταν η ίδια η ψυχή του. Κι όταν αυτό έπαθε μεγάλη συμφορά κλονίστηκε. Έχασε το ό,τι πολύτιμο είχε. Έμεινε στην Αθήνα σαν σε φυλακή. Πλήγμα μεγάλο για τον Γεώργιο

Η απαγγελία απο την μαθήτρια Κατερίνα Γ. Τσατσαράγκου ποιήματος του ποιητή Ακαδημαϊκού Νικηφόρου Βρεττάκου

ΤΑ 14 ΠΑΙΔΙΑ

«... Έν αρχῇ ἦν ἡ ἀγάπη...» μελωδούσε γιομίζοντας
το γυμνό σου δωμάτιο μια παράξενη άρπα,
καθώς σ' έπαιρνε ο ύπνος και το χέρι σου, κρύο,
σαν κλωνί λεμονιάς σε νεκρό, αναπαύονταν
πάνω στο στήθος σου. Κι έβλεπες
πως άνοιγε τάχα μια πόρτα στον ύπνο σου
πως μπαίναν τα παιδιά του χωριού λυπημένα
και στεκόντουσαν γύρω σου.
Τα μάτια τους θύμιζαν
σταγόνες σε τζάμια: «έλεος! έλεος! έλεος!»
Τινάζοντας τη βροχή και το χιόνι από πάνω τους,
τα ζύγιαζες με το βλέμμα σου σα νά 'θελες να
τους κόψεις την ευτυχία στα μέτρα τους, ενώ η άρπα
συνέχιζεν απαλά μες στον ύπνο σου: «... Ό,τι θέλει
κανείς μπορεί να φτιάξει με την αγάπη.
'Ηλιους κι αστέρια, ροδώνες και κλήματα...»
Αλλά εσύ προτιμούσες μποτίτσες
φοδραρισμένες με μάλλινο,
πουκάμισα κλειστά στο λαιμό —
γιατί φυσάει πολύ στο Μικρό Χωριό!
Ξύπναγες το πρωί κι άκουγες που έβρεχε
Σε δίπλωνε σα μια λύπη τ' αδιάβροχό σου,
κι ο δρόμος για το σχολείο γινόταν πιο δύσκολος
Βάδιζες κι είχες σκυμμένο το πρόσωπο
σαν να 'ταν κάποιος απάνω σου
και να σ' έκρινε για τα άδεια σου χέρια.
Σαν να 'φταιγες μάλιστα,
σ' όλη τη διαδρομή σε μπάτσιζε το χιονόνερο
...κι η καρδιά σου ήταν μια στάμνα σπασμένη...

.....

Παπαδή η κατολίσθηση του χωριού του και η καταστροφή του σπιτιού του. Το ξερίζωμά του από το χωριό του και η αναγκαστική διαμονή του στην Αθήνα ήταν για τον Γεώργιο Παπαδή καταδίκη σε ισόβια δεσμά. Τυπικά ζούσε στην Αθήνα. Ο νους του και η ψυχή του ήταν πάντα στο χωριό. Εδώ ήταν κι εδώ θα μείνει για πάντα.

Στη μνήμη του καταθέτω το φτωχό αυτό στεφάνι. Και όσο ζω δε θα ξεχάσω το μακαρίτη Γεώργιο Παπαδή, να μιλώ και να γράφω γι' αυτόν, να ακολουθώ τα βήματά του, να προσπαθώ να τον φτάσω.

Αιωνία του η μνήμη.

Προσφώνηση του κ. Παναγιώτου Βλάχου Προέδρου του Συνδέσμου «Ευγένιος ο Αιτωλός»

«Τας μεν ψυχάς μαθήμασι,
τας δε πόλεις αναθήμασι κοσμεῖν δεῖ»

Πιστεύω, ότι η προσοδευτική Κοινότης του Μικρού Χωρίου και ο ακάματος εις δραστηριότητα Σύλλογος των απανταχού Μικροχωριτών εκπληρώνουν εις το ακέραιον το δεύτερον σκέλος του αρχαίου αυτού παραγγέλματος· κάθε χρόνον κυριολεκτικώς μας ξαφνιάζουν και μας εντυπωσιάζουν με υπερόχους πράξεις μνήμης και αναφοράς εις το παρελθόν δια της ανιδρύσεως μνημείων και αφιερωμάτων ευλαβείας θρησκευτικής ή ευγνωμοσύνης εις πρόσωπα, τα οποία διεδραμάτισαν δημιουργικόν ρόλον και καθ' οιονδήποτε τρόπον υπηρέτησαν το κοινωνικόν σύνολον.

Δια των πράξεων αυτών συντελείται η αποτίμησις των όσων οι πρόγονοι επετέλεσαν και απονέμεται εις αυτούς η προσήκουσα χάρις, ενώ συγχρόνως συντηρείται η ιστορική μνήμη, το μέγα τούτο κεφάλαιον του νοούντος ανθρώπου, παραδειγματίζονται οι μεταγενέστεροι και ενδυναμώνονται, δια να συνεχίσουν την ιστορικήν πορείαν του χωριού των και του τόπου μας γενικώτερον.

Εις το πλαίσιον αυτό εφέτος επιπίπτει η ανίδρυσις της προτομής του διδασκάλου Γεωργίου Παπαδή από τους μαθητάς και συγχωριανούς του εις ανταπόδοσιν της πλουσίας πνευματικής τροφοδοσίας, την οποίαν εκείνος δια θίου εις αυτούς επεδαψίλευσεν. Από την διδασκαλίαν, την πνευματικήν καθοδήγησιν και τον γενικώτερον φρονηματισμόν εκείνου συνεκροτήθησαν πνευματικώς, ενεπνεύσθησαν και ενισχύθησαν ηθικώς, ώστε κατώρθωσαν να επιτελέσουν άθλα εις την ζωήν και να ευδοκιμήσουν, όπου ο καθένας ευρίσκεται και υπηρετεί.

Ως Πρόεδρος του Συνδέσμου «Ευγένιος ο Αιτωλός», ιδρύματος που σεμνύνεται δια το λαμπρόν όνομα ενός υπερόχου Διδασκάλου του Γένους, του Οσίου Ευγενίου του Αιτωλού, ο οποίος εις την περιοχήν μας κατά τον ζοφερόν 17ον αιώνα εφώτισε και εστήριξε τους υποδούλους προγόνους μας και ουσιωδώς συνήργησεν εις την εθνικήν των αποκατάστασιν, αισθάνομαι σήμεραν ιδιαίτεραν ικανοποίησιν και συγκίνησιν, διότι παρίσταμαι εις αυτήν την σεμνήν εόρτιον εκδήλωσιν.

Συμμετέχω εγκαρδίως εις την εύλογον συγκίνησιν των μαθητών του τιμωμένου· τον μακαρίζω, διότι ηξιώθη να έχη αφωσιωμένους και ευγνώμονας μαθητάς. Καμαρώνω και εγώ ως εκπαιδευτικός, διότι διαπιστώνω ότι οι μαθηταί μας δεν μας λησμονούν και εν ζωή και μετά θάνατον και μας απονέμουν τα οφειλόμενα πνευματικά τροφεία.

Όμως ιδιαίτερος χαίρω, διότι, και εξ όσων προσωπικώς γνωρίζω και από όσα ελέχθησαν προηγουμένως από τους εκλεκτούς ομιλητάς, ο τιμώμενος διδάσκαλος Γεώργιος Παπαδής αποτελεί επιβίωσιν μέχρι των χρόνων μας της λαμπράς εκείνης διδασκαλικής παραδόσεως, την οποίαν ο Ευγένιος Αιτωλός καθιέρωσε δια των περιφήμων εν Ευρυτανία Σχολών του, της Σχολής Ανωτέρων Γραμμάτων Καρπενησιού και

του Ελληνομουσείου Αγραφών, τας οποίας ίδρυσε και ανήγαγεν εις περιωπήν.

Δια της επί έτη διδασκαλίας του σοφού διδασκάλου εις αυτάς και δια των μηνυμάτων, τα οποία δια των μαθητών και διαδόχων του εκληροδοτήθησαν εις την περιοχήν μας, η Ευρυτανία κατέλαβεν εξέχουσας θέσιν εις τον Ελλαδικόν χώρον δια την μακράν και ευδόκιμον θητείαν των τέκνων της — και εξαιρέτως των εξ αυτών λειτουργών της Παιδείας — εις τα Γράμματα, την πολιτιστικήν προσφοράν, την διάπλασιν του ήθους των κατοίκων της, την αφοσίωσίν των εις τα πάτρια, την καλλιέργειαν του Ελληνορθόδοξου φρονήματός των.

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου «Ευγένιος ο Αιτωλός» κ. Π. Βλάχος κατά την ομιλία του

Και του σήμερα τιμωμένου διδασκάλου η ζωή και η δράσις συνθέτει το εκ της παραδόσεως εκείνης απορρέον τρίπτυχον: Πατρίς, Σχολείον, Εκκλησία. Ο διδάσκαλος Γεώργιος Παπαδής υπηρέτησε την Πατρίδα εν όπλοις και έχυσε και αίμα δι' αυτήν και την ελευθερίαν της. Υπηρέτησε την παιδείαν, μοχθήσας δια την ανέγερσιν ευπροσώπου διδασκτηρίου και τον άρτιον των μαθητών του καταρτισμόν δια της προσφοράς εις αυτούς όχι μόνον γνώσεων και πνευματικών εφοδίων δια τον αγώνα της προσωπικής των καταξιώσεως αλλά και ήθους και αρετών δια την κοινωνικήν των προσφοράν. Υπηρέτησε την Εκκλησίαν, μητέρα και τροφόν του Γένους, κιβωτόν των παραδόσεων της φυλής και πηγήν εμπνεύσεως δι' ανώτερον βίον.

Δια της προσφοράς του αυτής κληροδοτεί εις ημάς τους επιγιγνομένους ένα υπέροχον υπογραμμόν και ένα υψηλόν δίδαγμα, ότι ο εκπαιδευτικός δεν είναι ο συνήθης κρατικός υπάλληλος, δεν είναι καν ο λειτουργός ενός μόνον τομέως του ανθρωπίνου βίου, της Εκπαιδεύσεως υπό την στενήν του όρου έννοιαν' ο εκπαιδευτικός είναι η φωτοβόλος λαμπάδα, η οποία καίεται και αναλίσκεται, δια να φωτίζη τους άλλους, είναι ο φάρος εκείνος ο τηλαυγής, ο οποίος καταυγάζει την περιοχήν του.

Τοιούτος υπήρξε και ο τιμώμενος διδάσκαλος' προς αυτόν ως εκπαιδευτικός και εκπρόσωπος του Συνδέσμου «Ευγένιος ο Αιτωλός», αλλά και από μέρους του παρισταμένου Γραμματέως αυτού και συναδέλφου του εκλεκτού διδασκάλου κ. Δημητρίου Κανούτσου, αποθέτω τιμητικώς τα άνθη της ευλαβείας μου.

Συγχαίρω θερμώς τους μαθητάς του, οι οποίοι ανίδρυσαν την προτομήν' συγχαίρω επίσης και όλους τους Μικροχωρίτας, σπουδήποτε ευρισκομένους, οι οποίοι κατ' έτος με τας ωραίας πρωτοβουλίας και τας λαμπράς εκδηλώσεις των τιμούν την ιστορικήν των παράδοσιν, καλλιεργούν τας πηγάς της αυτογνωσίας των και δημιουργούν ένα σταθερόν υπόβαθρον δια την περαιτέρω ιστορικήν πορείαν του τόπου.

Αιώνια σου η μνήμη αλησμόνητε διδάσκαλε Γεώργιε Παπαδή.

Από του ύψους του θάθρου της προτομής σου θα εξακολουθήσης να εμπνέης τους νεωτέρους διδασκάλους με το φωτεινόν σου παράδειγμα, συνεχιστής της πνευματικής παραδόσεως αυτού του χώρου και του λαού, τον οποίον πολύ ηγάπησες και με αφοσίωσιν υπηρέτησες.

Κατάθεση στεφανιών

Στη συνέχεια κατέθεσαν στεφάνια που τα συνόδεψαν με τα ακόλουθα λόγια οι:

Ο κ. Βασίλειος Μίχος, Πρόεδρος της Κοινότητας Μικρού Χωριού:

Εκ μέρους της Κοινότητας Μικρού Χωριού στον αγαπημένο μας δάσκαλο.

Ο κ. Αριστείδης Γιουρνάς, πρώτος διάδοχος, δάσκαλος του Γ. Παπαδή:

Σεβαστέ μας δάσκαλε, αιωνία σου η μνήμη. Το στεφάνι αυτό μαρτυρεί την αγάπη όλων μας και στο πρόσωπό σου πάντα θα αντανακλά η αγάπη και η λατρεία που έδειξαν προς εσένα όλοι οι μαθητές σου και οι χωριανοί σου.

Ο κ. Κλ. Κουτσούκης, Πρόεδρος της Αδελφότητας των Μικροχωριτών:

Αείμνηστε δάσκαλέ μας, όλοι οι ξενητεμένοι μαθητές σου και οι μαθήτριάς σου δι' εμού καταθέτουν σήμερα στην προτομή σου το φτωχό τούτο στεφάνι, σε ένδειξη αιώνιας τιμής και ευγνωμοσύνης για τα εφόδια που τους έδωσες στη ζωή, αλλά και το τεράστιο έργο που επέτελεσες.

Ο συνταξιούχος δάσκαλος κ. Αρ. Γιουρνάς τη στιγμή που καταθέτει στεφάνι (πάνω) και τη στιγμή που εγκαινιάζει την έκθεση φωτογραφικών και άλλων κειμηλίων του αείμνηστου Δασκάλου, στην Πνευματική Γωνιά (κάτω).

Ο κ. ΠΑΝ. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗΣ, ανεψιός του Γ. Παπαδή (από αδελφή) ως εκπρόσωπος των συγγενών.

Μεγάλη η στιγμή και μεγάλη η συγκίνηση που νιώθουμε γιατί θρισκόμαστε πάνω στα αγαπημένα χρώματα, όπου Εσύ αγαπημένε θείε έζησες, μεγάλωσες και αγάπησες. Εδώ, επί δεκαετίες Εσύ ακούραστος και γεμάτος καλωσύνη σε όλους εμάς, που θρισκόμαστε σήμερα μπροστά στο μνημείο σου, καλλιέργησες όχι μόνο γνώσεις αλλά και χαρακτήρα, σεβασμό και αγάπη, ηθικές αξίες και ευγενικά ιδεώδη.

Γι' αυτό, το απέριττο τούτο μνημείο σου θα θυμίζει στους επερχόμενους όχι μόνο τον αλησμόνητο και λατρευτό θείο μας, τον γεμάτο κάλωσύνη χωριανό μας, αλλά πάνω απ' όλα τον άξιο, φιλότιμο και σπάνιο δάσκαλό μας, που ολοκλήρωσε με επιτυχία την αποστολή του.

Καταθέτω το στεφάνι αυτό εκ μέρους της συζύγου σου και όλων των συγγενών σου. Καταθέτω το στεφάνι αυτό με άπειρα αισθήματα σεβασμού, αγάπης και ευγνωμοσύνης.

Αιωνία σου η μνήμη

Ο ιατρός κ. Κων. Πριτσιόλας, ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών «Η Αγία Παρασκευή»:

Εκ μέρους του Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών «Η Αγία Παρασκευή» με σεβασμό στον αείμνηστο δάσκαλο Γεώργιο Ελ. Παπαδή, καταθέτω τα λίγα αυτά λουλούδια.

Ο Γεώργιος Παπαδής υπήρξε άμεσα συνδεδεμένος με το Μεγάλο Χωριό, αφού ο πρώτος διορισμός του ως δασκάλου ήταν στο Δημοτικό Σχολείο Μεγάλου Χωριού.

Υπήρξε μια φωτεινή παρουσία στην εποχή του που έλαμψε στην περιοχή τόσο σαν ικανός παιδαγωγός, όσο και σαν φιλόπατρις.

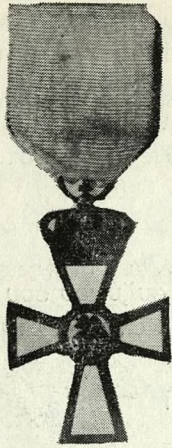
Σε ένδειξη τιμής και ευγνωμοσύνης καταθέτω τα λίγα τούτα λουλούδια. Αιωνία η μνήμη.

Μετά την κατάθεση στεφανιών η τελετή για τα αποκαλυπτήρια της προτομής του αείμνηστου δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή έκλεισε με τον Εθνικό μας Ύμνο.

Στη συνέχεια ο κόσμος μπήκε στην Πνευματική Γωνιά, όπου ο διάδοχος του Γ. Παπαδή στη Διεύθυνση του Σχολείου κ. Αρ. Γιουρνάς έκοψε την κορδέλλα εγκαινιάζοντας έτσι την έκθεση των ενθυμημάτων και φωτογραφικών κειμηλίων από τη ζωή (στρατιωτική, διδασκαλική κ.λπ.) του αείμνηστου Γ. Παπαδή.

Κατόπιν ο κόσμος μετέβη στην Πλατεία όπου προσφέρθηκαν καφέδες και αναψυκτικά από την οικογένεια του αείμνηστου Δασκάλου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Ἄριθ. Πρωτοκ. 286503
Αύξ. Ἄριθ. Ἐγκ. 1589

Δις Προσωπικοῦ
Τμ. Β. Γρ. Ἄπ. Μεταλλείων
18 Δεκεμβρίου 1921

Ἀπονέμομεν τὸ Χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας εἰς Ἀξιωματικούς
VII Μεραρχίας 22ου Πεζικοῦ Συντάγματος
Εἰς Ἐφεδρον Ὑπολοχαγόν

ΠΑΠΑΔΗ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

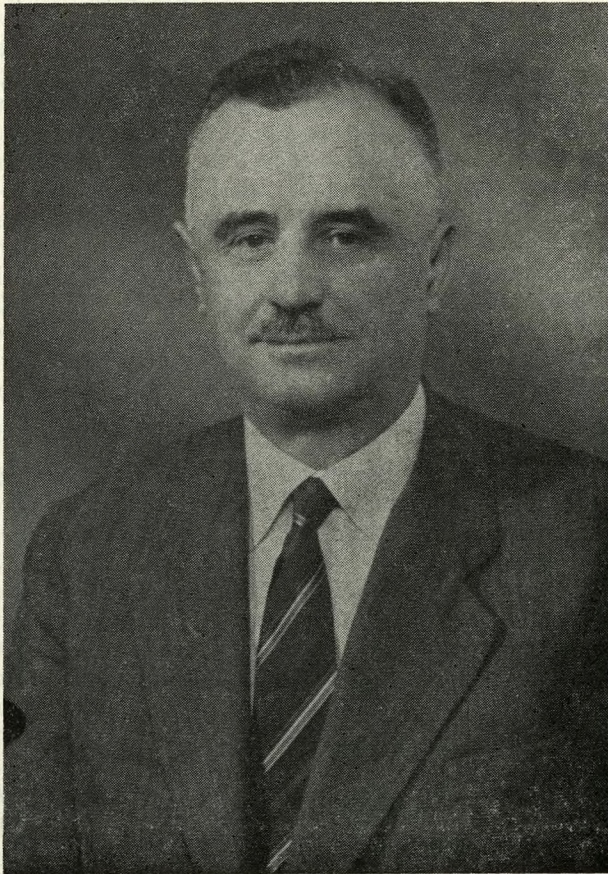
Τραυματισθέντα τὴν 15ην Αὐγούστου 1921 εἰς μάχας Σαγγαρίου
εἰς θέσιν Πουλατλή (Γόρδιον) τελευταῖον Σιδηρ. Σταθμὸν πρὸ
τῆς Ἀγκύρας.

Ἀριστεῖον Ἀνδρείας
ΠΑΠΑΔΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ
Ἐφ/λοχαγοῦ Πεζικοῦ
τραυματισθέντος εἰς μάχας Σαγγαρίου τὴν 15 Αὐγούστου 1921
Διδασκάλου Μικροῦ Χωριοῦ
1920 - 1945

Το δίπλωμα - βραβεῖο Ἀριστείας που χάρισε στην Αδελφότητα και
βρίσκεται σήμερα στην Πνευματικὴ Γωνιά Μικροῦ Χωριοῦ

II

**Μαθητές αποτίουν φόρο τιμής
γράφοντας τις ενθυμήσεις τους
απο το σχολείο**

Γεώργιος Ελ. Παπαδής (1894 - 1986)

**και τον αείμνηστο δάσκαλό τους
Γεώργιο Ελ. Παπαδή (1894 - 1986)**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗΣ : Η ΕΞΕΧΟΥΣΑ ΜΟΡΦΗ ΕΝΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ Σ' ΕΝΑ ΟΡΕΙΝΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Του κ. Ανδρέα Κ. Παναγιωτόπουλου

Είναι φυσικό τα χρόνια να περνούν, τα μαλλιά να ασπρίζουν στα κεφάλια αλλά οι αναμνήσεις και ενθυμήσεις, ιδίως της παιδικής ηλικίας, να μένουν αξεθώριαστες.

Σε ένα ορεινό χωριό της Ευρυτανίας, το Μικρό Χωριό, το χωριό μας, απ' τα πιο προοδευτικά και πιο συγκροτημένα, με τις φυσικές καλλονές, τους πεντακάθαρους δρόμους και σπίτια, τα περιποιημένα πεζούλια - πατωσιές με τους καλοφτιαγμένους τοίχους και κληματαργιές, με την πυκνή άγρια και ήμερη θλάστηση και την αρωματισμένη απ' το ελατόδασος ατμόσφαιρα, με τους πολλούς μετανάστες στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό, τους φιλόξενους κατοίκους του, τη δανειστική βιβλιοθήκη της φιλοπροόδου Εταιρίας Νεότητας, της νεολαίας του και ειδικά στο Δημοτικό του Σχολείο, τους μαθητές της 10ετίας του 1930 και ειδικότερα στη δεσπόζουσα μορφή του αιμνήστου μικροχωρίτη - συγχωριανού δασκάλου Γεωργίου Ελευθ. Παπαδή, αναφερόμαστε.

Το κτίριο του διτάξιου Σχολείου βρισκόταν κοντά στη θύση του «Σφήκα» ακριβώς κάτω από το σπίτι της Κουμπουρονικόλαινας (Κουμπούρας). * Κτίριο καλίο, συμπαθητικό, σκεπασμένο με πλάκες που στη μια αίθυσά του φιλοξενούνταν η Πρώτη και Δευτέρα τάξη και στην άλλη οι υπόλοιπες τέσσερις. Μάθημα πρωί και απόγευμα εκτός Τετάρτης και Σαββάτου, μικρή αυλή μπροστά στην είσοδο και αριστερά κρεμασμένο το καμπανάκι με το λεπτό διαπεραστικό ήχο που με τη φροντίδα του μαθητή - επιμελητή που άλλαζε κάθε βδομάδα, μας προσκαλούσε στα θρανία.

Το Σχολείο είχε τη μαθητική του Κοινότητα με εκλεγμένο από τους μαθητές Συμβούλιο, είχε και μαθητικό κουρείο για την καθαριότητα των μαθητών και ταμείο —φτωχό βέβαια— που αντλούσε πόρους από τις εισπράξεις των αγοριών που έψελναν τα κάλαντα τα Χριστούγεννα και των κοριτσιών που έψελναν του Λαζάρου.

Οι πατεράδες των περισσότερων παιδιών ήταν μετανάστες στις μεγάλες πόλεις του εσωτερικού αλλά κυρίως στο εξωτερικό, Κωνσταντινούπολη και Αμερική. Το χειμώνα με το χαρτοφύλακα κρεμασμένο στον ώμο, από ύφασμα ντήλι συνήθως, ραμένο απ' τη μοδίστρα του χωριού ή τη μάνα, με τα αρβυλοειδή, από δέρμα θακέττα, παπούτσια με πολλές πρόκες στις σόλες για να μην τρυπάν εύκολα, με τις χειμωνιάτικες κακοκαιρίες που το χιόνι πολλές φορές έφτανε το ύψος των μικρότερων μαθητών και με το καυσόξυλο στο χέρι για τη θέρμανσή μας απ' τη σόμπα, όλοι με το σύνθημα που έστελνε το καμπανάκι ξεκινούσαμε για το Σχολείο. Μαθητές γύρω στους 100 περίπου για όλες τις τάξεις. Μελισσολόι που θούιζε. Ορεσίβιοι μαθητές με όχι καλή ενδυματολογική

* Πρόκειται για το παλαιότερο Δημοτικό Σχολείο του χωριού, που λειτούργησε ως το 1939, οπότε ο αιμνήστος Γεώργιος Ελ. Παπαδής εγκαινίασε το καινούργιο κοντά στη Μεταμόρφωση. (Σημ. σύνταξης).

προστασία εξωτερικώς αλλά ίσως και λιγώτερη θερμιδική εσωτερικώς, έτοιμοι για τη μάχη της μάθησης.

Η Μαθητική μας Κοινότητα συνδρομητής του τότε εκδιδόμενου σχολικού περιοδικού «ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ» σε διαγωνισμό που προκήρυξε το περιοδικό πήρε το Α' και Β' βραβείο και το περιοδικό δημοσίευσε και τη φωτογραφία του μαθητικού κουρείου ως παράδειγμα προς μίμηση από άλλα Σχολεία.

Όλοι κρεμόμασταν από τα χείλη του αείμνηστου δάσκαλου που με τη διδακτική και αφηγηματική του ικανότητα απορροφούσε την προσοχή μας και στο τέλος βοηθούσε τους μαθητές να κρατήσουν σημειώσεις που γράφονταν σε χωριστό για κάθε μάθημα τετράδιο, διότι βιβλία άλλα πλην του αναγνωστικού δεν υπήρχαν τότε. Έτσι ό,τι μάθαινε κανείς το μάθαινε στο Σχολείο και μετά το σχόλασμα δημιουργούνταν άλλα ενδιαφέροντα εξωσχολικά, όπως: κάτω μαχαλάς εναντίον πάνω μαχαλά, μπάνια στις στέρνες (γούρνες) και στους πούντους στο ρέμα του Κεφαλόβρυσου, κυνήγημα φωλιών αγριοπουλιών και μπάλλα-ποδόσφαιρο, υπήρχε και τότε. Στεφάνια από βαρέλια με τιμόνι από σύρμα χοντρό κυλώντας τα ακροβατικά στον τοίχο του περιβόλου της Εκκλησίας. Από τα τρίμματα ασετυλίνης που περίσσευαν από τους παντοπώλες του χωριού που κατά το βραδάκι έσπαζαν την ασετυλίνη για τις λάμπες των καταστημάτων τους, φκιάχναμε μπουρλότα. Με καμιά φίστα (παλιό κυνηγετικό όπλο εμπροσθογεμή) ξακρύζαμε στον όχτο από κανένα χωράφι και ρίχναμε και καμιά μπαταριά κρυφά κι ανάκρυφα. Με αυτοσχέδια τετράτροχα καροτσάκια με ρόδες από στρογγυλούς κορμούς ελάτων κυλούσαμε σε κατηφορίες με μεγάλη κλίση, με επινοήσεις και τεχνάσματα που και σήμερα εκπλήσσουν. Και πεσίματα από δέντρα και παγοδρομίες στην κρούστα πάγου που σχηματιζόταν το χειμώνα στην κατηφόρα μεταξύ του παντοπωλείου του Ν. Κυρίτση (Τσιοτήνα) και των καρυδόδενδρων του Σπ. Κρίκου στο «Χαλιά» και πολλά άλλα. Εδώ δεν πρέπει να παραλείψω ότι το Σχολείο μας είχε και το Κοινοτικό τηλέφωνο. Όταν ερχόταν τηλεγράφημα ο δάσκαλος, όπως ήταν φυσικό, το έστελνε, καλὰ διπλωμένο, με έναν από τους μαθητές στον παραλήπτη. Η αποστολή σε όποιον τύχαινε ήταν ευχάριστη διότι έκανε τη βόλτα του αλλά λογόκρινε και το περιεχόμενο κοινολογώντας το και στους φίλους του. Για το τελευταίο τούτο πολλές φορές έγιναν δριμύτατες παρατηρήσεις και τιμωρίες επιβλήθηκαν από το δάσκαλο. Κάθε Κυριακή οι μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων με τη σειρά έλεγαν τον «Απόστολο» στην Εκκλησία, άλλοι καλλίφωνοι άλλοι τρεμόφωνοι, όλοι πάντως έφταναν στο τέλος του και στη συνέχεια της λειτουργίας έλεγαν σε απαγγελία το «πιστεύω» και το «πάτερ ημών». Εδώ θα σταματήσω όμως, διότι νομίζω ότι θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε και στη γλυκειά νεοδιορισμένη τότε πρώτη δασκάλα στο χωριό μας Βασιλική Φαλλίδα από τη γνωστή οικογένεια του Καρπενησιού με μεγάλα ψυχικά και διδακτικά προτερήματα, που υπήρξε καλή βοηθός στο έργο του δάσκαλου και αγαπητή στους μαθητές και στο χωριό.

Αυτό το έμψυχο υλικό παιδιών είχε να διαπαιδαγωγήσει και διαπλάσει ο αείμνηστος δάσκαλος κοντά στα τόσα άλλα θέματα και προβλήματα που πάντοτε υπήρχαν στο χωριό και για τα οποία έπρεπε να δώσει λύση ή συμβουλή με προεξάρχουσα τη φροντίδα του ανεγειρομένου

τότε νέου διδακτηρίου δίπλα στην Εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος που θρίσκεται και σήμερα. Έμψυχο υλικό ζωηρό εφευρηματικό, πολλές φορές σκληρό αλλά πάντοτε συναισθηματικό. Δεν ήταν μονάχα ο δάσκαλος αλλά και ο συγχωριανός κηδεμόνας των παιδιών που οι πατεράδες τους έλλειπαν στην ξενητεία. Πλήρης εμπιστοσύνη απ' τις μανάδες στο πρόσωπο του δάσκαλου. Αλλά και ξύλο έπεφτε όταν το παράπτωμα το επέβαλλε. Πού να τολμήσει κανείς να πει στη μάνα ή τον πατέρα του ότι τον έδειρε ο δάσκαλος. Τότε το ξύλο βελτιωμένο ποιοτικώς και ποσοτικώς επαναλαμβάνονταν στο σπίτι. Ούτε ο μαθητής που εδάρη ούτε ο γονιός που τυχόν το μάθαινε διεμαρτύρετο κι αυτό γιατί ήξεραν και οι δυο ότι ο δάσκαλος δεν τιμωρούσε ποτέ άδικα. Διακρίσεις δεν έκανε ούτε σε συγγενείς ούτε σε φίλους ούτε σε περισσό-

Ο Δάσκαλος με μαθητές του Δημοτικού Σχολείου στην εξόρμηση για δενδροφύτευση (1938). Διακρίνονται ακόμη ωρισμένοι συγχωριανοί, όπως οι Ι. Μανίκας, Ι. Μουχρίτσας, Βασ. Κοματάς, Ν. Πλάκας, Χρ. Σ. Μαστρογεωργόπουλος κ.ά.

τερο ή λιγότερο φτωχούς μαθητές. Το μεγάλο πάθος του ως δάσκαλου και δη χωριανού δάσκαλου ήταν η μάθηση και διαπαιδαγώγηση των παιδιών και το ενδιαφέρον του για τους μαθητές του εξακολουθούσε και μετά την αποφοίτησή τους απ' το Σχολείο. Δίκαιος, ακέραιος, με διδασκαλία που αιχμαλώτιζε το μαθητή γινόταν έτσι σεβαστός και αγαπητός από μαθητές και χωριανούς.

Με το επιβλητικό του παράστημα, τα κοντά κομμένα σγουρά μαλλιά του, το σταθερό βήδισμά του τις χαμογελαστό πρόσωπό του έμπαι-

νε στην τάξη, που σηκωνόταν όρθια να τον υποδεχτεί, και καθόταν στην έδρα που νοερώς τον βλέπω να κάθεται ακόμη, κι όλοι αισθανόμαστε δέος και σεβασμό προς το δάσκαλο και τον άνθρωπο.

Όταν καμιά φορά μιλούσε για την κάπως πρόσφατη τότε Μικρασιατική καταστροφή, που πολέμησε στην πρώτη γραμμή και τραυματίστηκε στη μάχη του Σαγγάριου ποταμού, ένα ξάναμμα ανέβαινε στο πρόσωπό του. Ποιές άραγε αναμνήσεις να είχε ο έφεδρος αξιωματικός Γεώργιος Ελ. Παπαδής και ποιιά συναισθήματα συνεγείρονταν μέσα του για τις χαμένες πατρίδες! . .

Πόσες φορές στα διαλείμματα, στη μικρή αυλή του Σχολείου μας έβαζε στο χορό και το πρώτο τραγούδι που χορευάμε πάντοτε ήταν «Την Αγιά Σοφιά αγνάντια βλέπουν τα ευζωνάκια, τούτοι είν' οι χρυσοί της θόλοι αχ κατακαυμένη Πόλη. . .».

Θα μπορούσε να γραφούν πολλά για το Μικρό Χωριό τότε και την εξέχουσα μορφή του αείμνηστου δάσκαλου που ήταν γνωστή σε όλα τα χωριά της ποταμιάς. Από σεβασμό όμως στο χώρο του περιοδικού που ασφαλώς θα φιλοξενήσει και άλλων πολλών χωριανών τις αναμνήσεις, τελειώνω με την ακόλουθη αληθινή ιστορία:

Συζητώντας προ ολίγων ετών με το φίλο και μετά τον Γ. Ε. Παπαδή αντάξιο του Μικροχωριτή δάσκαλο και μαθητή του, Αριστείδη Κ. Γιουρνά και ρωτώντας τον για το δάσκαλό μας Γ. Ε. Παπαδή, που τότε ζούσε, μου απάντησε: «Θέλω να πιστέψεις φίλε μου ότι όταν τον επισκέπτομαι διστάζω να απλώσω το χέρι μου στο πακέτο και να καπνίσω τσιγάρο μπροστά του». Κι ήταν και οι δυο συνταξιούχοι! Αυτό τα λέει όλα. Περισσότερα δεν χρειάζονται.

Από τη γενιά της Αντίστασης, μαθητές του Γ. Παπαδή μπροστά στο νεόκτιστο Δημοτικό Σχολείο (1940).

ΜΝΗΜΗ Γ. ΠΑΠΑΔΗ

του κ. Σταύρου Γεωργούλη

Με τα αποκαλυπτήρια της προτομής του δάσκαλου Γιωργάκη Παπαδή είδαμε για άλλη μια φορά ότι ένας ακόμα αντιπροσωπευτικός τύπος απ' την παλιά φρουρά του χωριού μας δε βρίσκεται πια μαζί μας.

Για το δάσκαλο γραφτήκανε νεκρολογίες σε εφημερίδες και περιοδικά πολλά, και πιο πολλά ειπωθήκανε στα αποκαλυπτήρια της προτομής του. Κοντά σ' αυτά, ύστερα και από τη σύσταση του Δ.Σ. της Αδελφότητάς μας, θέλω να προστέσω και γω λίγα απ' όσα έζησα κοντά του.

Για μας τους παληότερους, όταν αναφερόμαστε στα μαθητικά μας χρόνια στο Σχολείο και στους δασκάλους, δάσκαλος παραμένει πάντα ο Παπαδής. Σ' αυτόν οφείλομε τα πρώτα μας γράμματα, που για τους περισσότερους μείνανε και τα μόνα, αλλά και τα μοναδικά εφόδια για τη ζωή.

Ο Παπαδής σα δάσκαλος άφησε εποχή στο χωριό μας. Ο τρόπος που δίδασκε, όχι επαναλαμβάνοντας ξερά ό,τι έγγραφε το βιβλίο αλλά συμπληρώνοντάς τα με παραδείγματα απ' τη ζωή, έκανε το μάθημα πιο ζωντανό και με μια μικρή περιλήψη ξαναζούσε και ξαναζει καμιά φορά ακόμα και τώρα στη μνήμη μας.

Σα δάσκαλος, αλλά και γενικά στη ζωή του, ήταν σε γενικές γραμμές προοδευτικός στο συντηρητισμό του και στο συντηρητισμό της εποχής του. Παρ'όλο που δε συμβιβάζονται οι δυο αυτές έννοιες, έτσι ήταν. Ανάλογη ήταν και η συμμετοχή του στο ΕΑΜ και τα Λαϊκά Δικαστήρια την περίοδο της κατοχής, όπως ειπώθηκε. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί και το ότι πιάστηκε όμηρος από τους Ιταλούς για αντίποινα και ταλαιπωρήθηκε αρκετά μαζί με τους άλλους ομήρους απ' το χωριό μας.

Στο Σχολείο, όπως θυμάμαι, η δράση του με τις Μαθητικές Κοινοτητες και τα Συμβούλια που εκλέγονταν με μυστική ψηφοφορία απ' τους μαθητές, ήταν κάτι το προοδευτικό για κείνο τον καιρό που πολλά μας δίδαξαν. Ακόμη ο «Σύνδεσμος Καλωσύνης» όπως τον λέγαμε, που λειτουργούσε μαζεύοντας σ' ένα κουτί τα ανώνυμα σημειώματα που αναφέρονταν στις καλές ή κακές πράξεις των μαθητών, και κάθε Παρασκευή μετά το απογευματινό μάθημα ανοιγότανε το κουτί και γινότανε συζήτηση πάνω σ' αυτά και σχόλια αν η κάθε πράξη ήταν καλή ή κακή.

Η συζήτηση είχε καμιά φορά και τα απρόοπτά της, όπως στην περίπτωση που κάποιος ανέφερε ότι σκότωσε το γάτο του γείτονα γιατί του έτρωγε τα κλωσσοπούλια και ρωτούσε αν έκανε καλά ή κακά. Πάντως το θάρρος που έβγαине, ίσως και απ' την ανωνυμία, δείχνει τα καλά αποτελέσματα που είχε η κριτική που γινότανε σε κάθε πράξη κι αυτό μετρούσε.

Ύστερα, το «Σχολείο Εργασίας» με τη χειροτεχνία και η αγάπη για τα λουλούδια, που γεμίσαμε τα παράθυρα με αυτοσχέδιες ατομικές γλάστρες, ήταν κι αυτό κάτι.

Επί των ημερών του δασκάλου και αναφέρομαι στην περίοδο 1923-1930 που ήμουν μαθητής, γίνανε πολλά θήματα μπροστά στο Σχολείο. Γίνανε τα διθέσια θρανία και καταργήθηκαν οι παληές τραμπάλες. Μπήκανε με δωρεές νέοι χάρτες, εικόνες ηρώων 1821, η σημαία μεταξωτή με κρόσια και φούντες και Σταυρό να λαμπυρίζει στην ψηλή της κορυφή· τα όργανα φυσικής πειραματικής, κι άλλα που θα διαφεύγουν κι ακόμα το ξεκίνημα για το νέο Σχολείο με τα γράμματα προς τους ξενιτεμένους χωριανούς, μας.

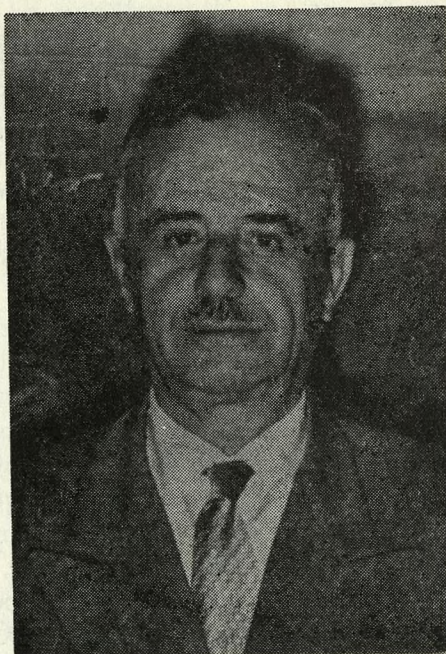
Παράλληλα για να μπει και κάποια τάξη στην ασυδοσία που επικρατούσε, βγήκαν ορισμένες απαγορευτικές διαταγές με τις οποίες απαγορευόταν να κυνηγάμε πουλιά και να χαλάμε φωλιές, να πηγαίνουμε βίζιτες στις ονομασίες, να παίρνουμε σιτάρι στα μνημόσυνα, να ανάβωμε «ρετσ'ναριές» στις αγρυπνίες, να παίζωμε ό,τι παιγνίδι θέλαμε και σ' όποιο μέρος μας θόλευε, να μην πηγαίνωμε στα κάλαντα λίγοι - λίγοι αλλά συγκεντρωμένοι και με κοινό ταμείο κι ίσως κι άλλες, που δεν θυμάμαι.

Σχετικò με τήρηση των απαγορεύσεων είναι και το παρακάτω. Καποτε φέρανε στο Καρπενήσι κινηματογράφο και κανόνισε ο δάσκαλος να μας πάει και μας να δούμε. Χαρές και πανηγύρια εμείς, που δυστυχώς μείναμε με τη χαρά, γιατί η προβολή αναβλήθηκε προσωρινά. Μερικοί όμως ανυπόμονοι ξεκίνησαν και πήγαν μόνοι τους, αδέσποτοι. Η μαζική απειθαρχία τους θεωρήθηκε ως «σημείον ανταρσίας» (ο χαρακτηρισμός ήταν του δασκάλου) και τιμωρήθηκαν με αποβολή. Κι έτσι οι μιν αντάρτες αντί για κινηματογράφο, που δεν είδαν, είδαν την αποβολή, για μας δε τους υπόλοιπους που μείναμε με τη χαρά, η αναβολή κράτησε 2-3 χρόνια, όσο να κατεβούμε στις μεγάλες πολιτείες και να γευτούμε τις χαρές του πολιτισμού.

Μέσα σ' όλα αυτά τα σοβαρά υπήρχε και η εύθυμη πλευρά, που τη φέρναμε στην κουβέντα μας κάθε φορά που συναντιόμασταν ύστερα από καιρό και τα λέγαμε με το δάσκαλο, όπως εκείνο το τετράδιο που έγγραφε τις κουταμάρες που ακουγότανε στο μάθημα. Αυτά που λέμε σήμερα «μαργαριτάρια». Καλύτερα όμως που χάθηκε για να μην εκθέτονται και ονόματα. Ένα μαργαριτάρι, έτσι για δείγμα, που ξέφυγε απ' το τετράδιο: Ποιά φρούτα σου αρέσουν, ας πούμε, Τιμόθεε; Και η απάντηση του Τιμόθεου: ...οι κεφτέδες.

Ανακατεμένα μού 'ρχονται στο νου. Στο Σχολείο ήμουν καλός μαθητής και χρημάτησα πολλές φορές και επιμελητής, χωρίς το αξίωμα αυτό να μου δίνει ειδικά προνόμια. Στα διαλείματα παίζανε στην αυλή της Κουμπόρους τα κορίτσια συνήθως πεντόβολα και μεις αλωνί-

ζαμε στα σοκάκια. Κάποτε παίζαμε τη «βράκα». Συγκεριαζόμασταν ο ένας πίσω από τον άλλον κρατώντας το σακάκι του μπροστινού μας, σχηματίζαμε μια αλυσίδα και προχωρούσαμε φωνάζοντας «τη βράκα μας παιδιά...» κλπ. Έτσι κι αυτή τη φορά η αλυσίδα σχηματίστηκε στο Σχολείο, τράβηξε προς τα Γυφτοκάλυβα κι έκανε τον κύκλο από την καστανόβρυση, όπως η περιφορά του επιταφείου και γύρισε κάποτε στο Σχολείο όταν το διάλειμα είχε τελειώσει από ώρα. Εκεί μας περίμενε ανάλογη θερμή υποδοχή από το δάσκαλο και τη θυμάμαι καλά γιατί έτυχε να είμαι επικεφαλής της ουράς. Όσο για την ουρά της ου-

Μετά την αποφυλάκισή του από τους Ιτα-
λούς (1943)

ράς, πού' φτανε κάπου στην καστανόβρυση, τη γλύτωσε γιατί είχε ξεθυμάνει η υποδοχή του δασκάλου στους πρώτους.

Στο δάσκαλο τα πρώτα τουλάχιστο χρόνια, απευθυνόμασταν με το «κύρι δάσκαλε». Δεν ξεχνάω κείνο το δειλό «κύρι δάσκαλε θέλου να πάου οόξω», που ακουγότανε καμιά φορά από κάποιον και ξανακουγότανε δυνατώτερα και παρατεταμένο το «οόόξω» όσο τον ζώνανε ...τα φίδια. Κι αν μεν έφτανε εγκαίρως η επίκληση στ' αυτιά του δασκάλου είχε καλώς, αν όμως καθυστερούσε, τα αποτελέσματα της καθυστέρησης ήταν όπως ήταν επόμενο ... καταφανή.

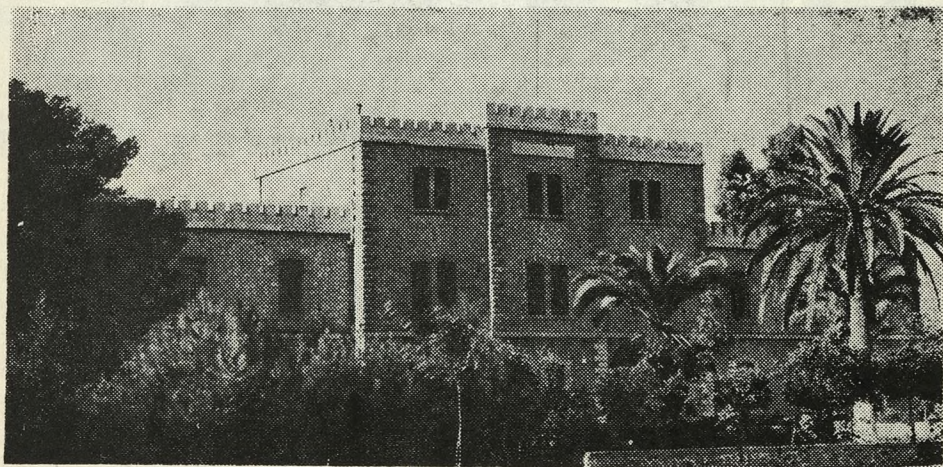
Έξι - εφτά χρόνια στα θρανία, πολλά θυμάται κανένας και πολλά

ξεχνάει. Δεν ξεχνάω ένα μαθητάκο της πρώτης που τον ανέβασε ο δάσκαλος να πει το ποίημα «αρνάκι άσπρο και παχύ...» Είπε δεν είπε το μισό ο καημένος και έπαθε τρακ. Ο δάσκαλος για να τον διευκολύνει του λέει δεν πειράζει και πάει να τον κατεβάσει. Αυτός όμως ευσυνείδητα επιμένει να θυμηθεί και το υπόλοιπο. Στην προσπάθειά του αυτή είχε βάλει το χέρι του στην τσέπη του παντελονιού του, που πρέπει να ήταν τρύπια γιατί έβγαλε ασυναίσθητα σιγά σιγά έξω το δαχτυλάκι του από την έξοδο εκείνη που ασφαλώς αν δεν ήταν πιτσιρικός θα λογοδοτούσε σαν «επιδειξιάς» «για προσβολή της δημοσίας αιδούς». Τα γέλια των παιδιών που ακολούθησαν έδωσαν άδοξο τέλος στο ποίημα και το «αρνάκι άσπρο και παχύ» έμεινε μισό και ανέσωστο.

Αυτά δεν έχουν τελειωμό και σταματάω εδώ. Εκείνο που δεν πρέπει να παραλείψω όμως, είναι ότι ο Παπαδής ευτύχησε να δει πολλούς απ' τους μαθητές του να προκόβουν τόσο στα γράμματα σαν επιστήμονες όσο και σαν επαγγελματίες και σε άλλες εκδηλώσεις της ζωής και περισσότερο στο ότι άφησε άξιο διάδοχό του στη θέση του δάσκαλου. το μαθητή του και δάσκαλο Αριστείδη Γιουρνά που συνέχισε το έργο του τόσο στην έδρα όσο και στη γενική πρόοδο του χωριού και σε πολύ δύσκολες μεταπολεμικές καταστάσεις και που για τη δράση του αυτή διακρίθηκε και βραβεύτηκε. Αλλά γι' αυτά θα γράψουν και θα ασχοληθούν άλλοι εν καιρώ, γιατί σκοπός του γράφοντος αυτά είναι ο δάσκαλος ο Παπαδής.

Και τελειώνοντας θα επαναλάβω κείνο που είπα στην αρχή. 'Οτι: για μας τους ανθρώπους της παλιάς γενιάς, ο Παπαδής ήταν και θα παραμείνει πριν απ' όλα και πάνω απ' όλα ο δάσκαλός μας.

ΣΤ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ

Οι φυλακές Αθήρων, στις οποίες μεταφέρθηκε από τις φυλακές Λαμίας μετά την σύλληψή του, με άλλους Μικροχωρίτες (Οκτώβριος 1942)

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗΣ

του κ. Γιάννη Μανίκα

Είναι εποχή του Πρώτου Παγκόσμιου πολέμου. Οι δάσκαλοι επιστρατεύτηκαν και τα σχολεία Μικρού και Μεγάλου Χωριού έκλεισαν. Τότε πήρε και το δίπλωμά του ο Γιώργος Παπαδής (Γιωργάκης) και η Επιθεώρηση Σχολείων Ευρυτανίας τον διόρισε δάσκαλο, να ανοίξει το Σχολειό του Μεγάλου Χωριού. Ο Γιωργάκης φυσικό ήταν και μας τα σκολαρούδια παιδιά από το Μικρό Χωριό, να πηγαίνουμε κάθε μέ-

Συντροφιά στο Χάνι, κάτω απ' τον Πλάτανο (1932). Στο άκρο δεξιά καθιστός διακρίνεται ο δάσκαλος Γ. Παπαδής

ρα στο Μεγάλο Χωριό. Μαζί με το Γιωργάκη Παπαδή ο δρόμος μας ήταν ολόρεμα και στον Κατμούλο βάλαμε τρία ματέρια για γιοφύρι, γιατί κατεβαίνοντας δεξιά του ρέματος, στον Κατμούλο έπρεπε να περάσουμε αριστερά, διότι το ρέμα δεν άφηνε περιθώριο να κατέβουμε όλο δεξιά προς το Γαύρο για το Μεγάλο Χωριό.

Ο Γιωργάκης φθάνοντας στο γιοφύρι με τα τρία ματέρια, δεν πέρα-

ΜΝΗΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗ

του κ. Σπ. Ι. Κομπορόζου
Επίτιμου Επόπτη του Ε.Ο.Τ.

Παρακαλώ να μου επιτραπεί να προσθέσω και εγώ μερικά για τον αείμνηστο δάσκαλο Γεώργιο Ελ. Παπαδή. Διετέλεσα και εγώ επί δύο-μιας μήνες μαθητής του αείμνηστου δασκάλου Γ. Παπαδή και να πώς: Μία ημέρα, ο εκλεκτός αυτός εκπαιδευτικός ήταν στο κατάστημα του πατέρα μου και μεταξύ άλλων του λέγει:

— Μπαρμπα - Γιάννη, δεν στέλνεις κι εσύ τον Σπύρο στο σχολείο του Μεγάλου Χωριού για να παρακολουθεί μαθήματα; Τώρα το χειμώνα οι εργασίες σου ελαττώνονται και ο Σπύρος έχει να ωφεληθεί πολλά.

Πράγματι, μαζί με τον αείμνηστο Γεώργιο Κεράνη, που ήταν άριστος στα μαθηματικά (τόκοι, επιτόκια), ενώ εγώ στην έκθεση, ιχνογραφία, καλλιγραφία κ.ά. παρακολούθησα μαθήματα στο Δημοτικό Σχολείο του Μεγάλου Χωριού, όπου πρωτοδίδαξε ο Γεωργάκης (1915). Είναι αδύνατον να ξεχάσω όχι μόνον εγώ, αλλά και οι Μεγαλοχωρίτες συμμαθητές μου τον αδαμάντινο και ευγενικό χαρακτήρα του δασκάλου μας Γεωργίου Παπαδή.

Συμμαθητές μου της Στ' τάξης ήσαν απ' το Μεγάλο Χωριό οι Παπαγιάννης Κοντομέρκος, Πριγκηφύλης, Σταθόπουλος κι άλλοι.

Τον δάσκαλο τον περιμέναμε όλοι μας έξω από την εκκλησία. Έρχεται ο Μεσίας φωνάζαμε και μεις οι μαθητές του τον ακολουθούσαμε. Μας υποδεχόταν πάντα με το χαμόγελο και το γαλήνιο ύφος του μέσα κι έξω από την αίθουσα. Ουδεμία εξαίρεση μεταξύ των δύο χωριών. Συντρώγαμε μαζί στην αίθουσα του Σχολείου και όλα τα παιδιά είχαν φαγητό από τα σπίτια τους.

Μετά τις εξετάσεις, όταν τελείωσε η σχολική χρονιά, όπως πάντα, βοηθούσα τον γέροντα πατέρα μου. Μια μέρα μου λέγει ο δάσκαλος:

— Σπύρο, θα τα καταφέρεις να μας ζωγραφίσεις με κεφαλαία γράμματα μια ταμπέλα που να γράφει: ΕΞΑΤΑΞΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ, γύρω - γύρω και στη μέση μια κουκουβάγια και να γράψεις και στο ρολόι του καμπιναριού αντί για αριθμούς 1 - 12 το όνομα ΕΛΕΝΗ Δ. ΣΙΔΕΡΗ;

Εγώ όπως πάντα πρόθυμος τα έγραψα όπως μου τα παρήγγειλε ο δάσκαλος. Ίσο πολύ ενθουσιάστηκαν όλοι που ο Σπ. Φλέγγας και ο γιατρός Ε. Πιστιόλης παρήγγειλαν στον Κυρτσονίκο να φτιάξει ένα ταψί κοκορέτσι «για τον νέο μας ζωγράφο», όπως με έλεγαν. Επηκολούθησε χορός με τα τραγούδια του Σταύρου Κομπορόζου. Επίσης το 1924 τη μια Κυριακή 14 Ιουλίου έγινε ο γάμος του Γεωργάκη μετά της Βασιλικής Σιδέρη και την δεύτερη Κυριακή ο δικός μου 20.7.1924.

Μετά από λίγο καιρό εγώ έφυγα για την Πόλη, απ' όπου όμως συνέχισα τη συνεργασία μου με τον αείμνηστο δάσκαλο, και να πώς: Ο πεθερός μου Θεόδωρος Παπαγιαννόπουλος παρεκάλεσε τον πατέρα μου λέγοντάς του:

— Συμπέθερε, να πάρω τον Σπύρο στην Πόλη να του αναθέσω τις επιχειρήσεις μου, διότι εγώ είμαι φιλάσθενος και λόγω γήρατος;

Πράγματι, επί δύο συνεχή έτη είχαμε κάνει καλές εργασίες. Κατόπιν το 1932 άρχισαν προστριβές, απελάσεις, διπλοί φόροι, διωγμοί και τελευταία με υποχρέωσαν να προσλάβω Τούρκο συνέταιρο. Κατά συνέπεια η παραμονή μου ήταν αδύνατη. Πριν φύγω όμως, γύρω στο 1931 - 1932, είχα διαβάσει στην εφημερίδα ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΝΕΑ μια έκκληση στους ξενιτεμένους Μικροχωρίτες να έλθουν αρωγοί στον εξωραϊσμό του Σχολείου μας. Χωρίς χρονοτριβή διοργάνωσα χορευτική ημερίδα στο γνωστό κέντρο «ΜΠΕΛ - ΒΟΥ», μαζί με τον Αλέκο Πολύζο και τον Γιάννη Παπαδή. Με χίλιους κόπους και προφυλάξεις, διότι η Τουρκική Κυβέρνηση απειλούσε τοιούτου είδους συναθροίσεις με απελάσεις τόσο τους διοργανωτές, όσο και τους λαμβάνοντες μέρος σε παρόμοιες διασκεδάσεις, κατορθώσαμε και συλλέξαμε ποσό δέκα χιλιάδες (10.000) ελληνικές δραχμές, το οποίο απεστάλη στον πατέρα μου για να δοθεί στον δάσκαλο Γεωργάκη Ελ. Παπαδή. Στο αρχείο μου υπάρχουν γράμματα του αιμνήστου Γεωρ. Παπαδή σχετικά με την παραλαβή του ποσού αυτού και του αιμνήστου Παπαθανάση, από τον έρανο για την «Μεταμόρφωση».

Ένα απ' αυτά έλαβα προσωπικώς από τον Παπαθανάση, και υπογραφή των επιτρόπων Αριστείδη Γιουρνά, παπού του ανεμιού μου δασκάλου Αριστείδη, και Ελ. Σιδεροκωστόπουλου για ενίσχυση και τοποθέτηση μωσαϊκών πλακών της «Μεταμορφώσεως», αξίας 12.000 δρχ.

Όταν η παραμονή μας στην Πόλη ήταν πλέον αδύνατη ήρθαμε στην Ελλάδα. Κατ' αρχάς άνοιξα μικρό κατάστημα στο Σύνταγμα με φωτοτυπικές εργασίες και στην Κατοχή, κατόπιν αιτήσεώς μου, προσελήφθην στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) ως επόπτης Ιαματικών Πηγών, ήτοι Σμοκόβου, Υπάτης, Πλατυστόμου, Ελευθερών, Καϊάφα, Ουρανοπόλεως, Θερμοπυλών. Έτυχα ευαρεσκείας και επαίνου για τις προσφερθείσες υπηρεσίες μου προς εξύψωση των ιαματικών πηγών και ότι τοιούτοι υπάλληλοι τιμούν τις υπηρεσίες τους. Καθ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα και μέχρι της συνταξιοδότησής μου, αλλά και μετά, δεν έπαψα να συνεργάζομαι και να έχω φιλία μετά του αιμνήστου δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, τον οποίον θα ενθυμούμαι πάντοτε για τον έντιμο, ηθικό και ακέραιο χαρακτήρα του και την αγάπη του για το χωριό μας. Λυπήθηκα που δεν μπόρεσα να παραστώ προσωπικώς κατά τα αποκαλυπτήρια της προτομής του στην ωραία εκδήλωση που έγινε, όπως έμαθα. Αιώνια του η μνήμη.

Με την αγάπη του Χριστού μας

ΣΠΥΡΟΣ Ι. ΚΟΜΠΟΡΟΖΟΣ

Επίτιμος Επόπτης Ε.Ο.Τ.
Διαγόρα 16 — Τηλ. 70.13.665

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ Γ. ΠΑΠΑΔΗ ΑΠΟ ΜΙΑ ΜΑΘΗΤΡΙΑ ΤΟΥ

(Πάσχα 1984)

της κ. Όλγας Παπαδημητρίου

Σεβαστέ μου Δάσκαλε,

Βρίσκομαι στο χωριό μας (Παλαιό χωριό), όπου ήρθα με τον εγγονό μου Νικήτα πιό νωρίς να ετοιμάσομε για το Πάσχα και να πάρομε τον ανοιξιιάτικο αέρα. Αλλά ο καιρός είναι άστατος. Ευτυχώς το σπίτι μου είναι τόσο ψηλά και έχει θέα. Κάθομαι στο τζάκι και βλέπω ως το Καρπενήσι όλα τα θουνά, Καλιακούδα κλπ. Είναι 16.4.84, θρέχει και χιονίζει ψηλά. Τα χωράφια είναι πράσινα όλα και άσπρες οι κορομηλιές σα νυφούλες. Αντικρύζω το χωράφι σου Δάσκαλέ μου στου Σακούλη και θυμάμαι πρώτον εσένα και δεύτερον όλη την οικογένειά σας. Θα ήθελα να σ' ευχαριστήσω, με τα λίγα που θυμάμαι, γιατί γεράσαμε τώρα, που πάντα εσύ γράφεις στο περιοδικό. Διάβασα ότι θέλεις να σου απαντήσει μια μαθήτριά σου.

Τί να σου πω Δάσκαλέ μου, είμαστε τόσο ευχαριστημένοι από σένα. Εσύ ως Δάσκαλος δεν κοίταζες να διδάξεις και ό,τι ήθελες ας μάθαινε το κάθε παιδί, μας μάθαινες με το ζόρι γράμματα και επίμενες και γι' αυτό μπορέσαμε να βγούμε πέρα. Σε σένα χρωστάμε την υποχρέωση και μετά στους γονείς. Δεν ξέραμε τότε φροντιστήρια κλπ. Εγώ είχα στις πρώτες τάξεις τον Τσέντο και στις μεγάλες εσάς. Θυμάμαι που μάλωνες να μην απουσιάζομε. Μας μάθαινες τρόπους, να καλημεράμε, να σεβόμαστε. Στην εκκλησία το Πάσχα τα εγκώμια τα λέγαμε εμείς τα παιδιά του Σχολείου. Ένα τροπάριο τα αγόρια, ένα τροπάριο τα κορίτσια και ήταν στην εκκλησία να κάθεσαι να ακούς. Των Τριών Ιεραρχών λέγαμε μαζί σου τον ψαλμό των Τριών Ιεραρχών' τί ωραία που ήταν!

Τώρα πηγαίνω στις εκκλησίες, δεν τα βλέπω αυτά τα πράγματα, και πόσες φορές θυμάμαι τις σχολικές μου αναμνήσεις και σας ιδιαίτερα. Όταν χτυπούσες τη γροθιά σου στο γραφείο, στεκόμασταν άφωνοι, δεν είναι ανάγκη να τα χτυπάει ο δάσκαλος τα παιδιά, να ξέρει τον τρόπο να τον σέβονται' εσείς το είχατε αυτό.

Ο Τσέντος μας χτυπούσε με έναν πήχου. Θυμάμαι, με τη Μαριάνθη Παναγιώτου (τώρα Πριοβόλου), είχαμε και οι δυό κοτσίδες μεγάλες και πιαστήκαμε αστεία από τα μαλλιά και γελούσανε οι τρεις τάξεις, πρώτη, δεύτερα και τρίτη. Μπαίνει ο Τσέντος μέσα και μας αλλάζει τα φώτα με τον πήχου και τιμωρία όρθιες στις γωνίες ώσπου να σχολάσει το Σχολείο (χρειάζεται και το ξύλο καμιά φορά).

Δεν ήμουν και τόσο καλή μαθήτριά. Δεν έγραφα καλά γράμματα, στην αριθμητική έτσι κι έτσι. Όταν ήμουν μικρή, πρώτη ή δεύτερα, τότε μας κάνετε προπαίδια δεν θυμάμαι, έπρεπε να γράψω την προπαίδια στο σπίτι. Το 3X3=9 δεν μπορούσα να το θυμηθώ, ο πατέρας μου που θα με βοηθούσε έλειπε στην Αμερική, η μάνα μου δεν ήξερε, ο παππούς μου ο Νταλάκας δεν ήξερε, η μανιά μου η Νταλάκου δεν ήξερε. Τί να κάνω, ένα μπόι χιόνι έξω και να χιονίζει συνεχώς. Δεν μπορούσα από κείνο το σπίτι, εκεί πίσω, να πάω πουθενά. Τα κλάματα που έκα-

να τα θυμάμαι ακόμα, και μου λέει ο παππούς μου: Θα σε πάω εγώ Όλγα μου στο σχολείο και θα το πω στο δάσκαλο ότι δεν το ήξερες. Δεν θέλαμε με κανένα τρόπο να πάμε αδιάβαστοι στο σχολείο.

Θυμάμαι επίσης, μας δίδασκες Ιστορία για την Ιφιγένεια. Εμένα με πήρε το παράπονο κι έκλαιγα, όπως μας το έλεγε τόσο ωραία. Καθόμουνα με την Ευγενία Κωστοπούλου (Μαστρογεωργοπούλου) και πίσω μας καθόταν ο Χαράλαμπος Μαστρογεωργόπουλος (του Χρίστου), αυτός ήταν αστείος και μας έκανε και γελούσαμε. Εσύ τα παρακολουθούσες αυτά και όπως δίδασκες ερχόσουνα προς το τρίτο θρανίο και μας πρόλαβες να γελάμε. Βέβαια από μια μπατασιά φάγαμε εμείς οι δυό, αλλά τον Χαράλαμπο τον έπιασες από τα δυό αυτιά, βέβαια με προσοχή, και τον σήκωσες απάνω από το θρανίο. Μετά πού να θρεις την ηρεμία σου να διδάξεις, μας λες αύριο θα μου γράψετε από 4 φορές την ιστορία της Ιφιγένειας. Ανάθεμα και συγκεντρώσαμε εμείς τίποτα, τότε δεν είχαμε θιβλία να τα διαβάσουμε, αυτά έπρεπε να τα συγκρατήσουμε όπως μας τάλεγε ο δάσκαλός μας, ούτε βοηθητικά, ούτε εγκυκλοπαίδειες, ούτε να μας βοηθήσει κανείς άλλος, μόνον ο δάσκαλός μας, πώς να μην χρωστάμε αγάπη και ευγνωμοσύνη σ' αυτούς τους δασκάλους; Πώς να τους ευχαριστήσουμε; Με τίποτα.

Τότε είχαμε πρωί - απόγευμα σχολείο. Εγώ δεν το άκουγα το καμπανάκι του σχολείου. Έπρεπε πάντα να τρέχω και μούχανε, θυμάμαι, κάτι παπούτσια σκαρπίνια, τάλεγαν τότε (σαν άρβυλα), όλο πρόκες από κάτω, πέταλα για να μην τα χαλάω, γιατί μ' αυτά έπρεπε να περάσω κι εγώ δεν ξέρω πόσο καιρό. Όλα τα χαλιάδια (πέτρες) από τον απάνω μαχαλά, τάφερνα κάτω με την τρεχάλα μου. Παρ' όλα αυτά, όμως, ας ήταν 100 οκάδες τα παπούτσια, κάθε απόγευμα ο δάσκαλός μας Παπαδής μας έβαζε και χορεύαμε δημοτικούς χορούς, να τραγουδάμε, να βάζει το Μικρό Χωριό και κείνος να μας καμαρώνει, χορεύαμε μπροστά στο σπίτι του Παπαδή, που ήταν δίπλα στο σχολείο (το παλιό). Κάτω από τις καρυδιές, ήταν ένα μέρος σαν πλατειούλα, ήταν ένας κύκλος με αγόρια και κορίτσια. Στην τάξη μου είμασταν 13 κορίτσια και 12 αγόρια.

Επίσης δασκαλέ μου, τότε εμείς τα παιδιά, παρ' όλο που μας το τόνιζες να μην πηγαίνουμε επισκέψεις όταν γιορτάζει κανείς, γιατί σωστά έτσι έπρεπε, εμείς όμως πηγαίναμε κρυφά, βέβαια να μας δώσουν κάνα γλυκό, γιατί τότε δεν είχαμε τούτα τα αγαθά. Θυμάμαι ήταν του Αγίου Μιχαήλ, ήταν θραδάκι, γιατί αυτή την ώρα συνηθίζαμε να πηγαίνουμε για να μην μας δει ο δάσκαλος, πήγαμε με τη Μαριάνθη Πριοθόλου στο Μιχάλη Νικολόπουλο να του πούμε χρόνια πολλά: Μόλις κεραστήκαμε και γυρίσαμε πήραμε την κατηφόρα, όμως ανέβαινε ο δάσκαλός μας Παπαδής με τη γυναίκα του Βασιλική. Τρυπώνουμε τότε σ' ένα στενό για να μην μας δει και καθώς ήταν απόβρεχο γλιστράμε και πέφτουμε. Πάνε και τα κεράσματα, γδάραμε και τα χέρια μας, αλλά ποιός τάλεγε αυτά, η στενοχώρια μας ήταν πώς θ' αντικρύσουμε το δάσκαλό μας την άλλη μέρα. Αραγε μας είδε ή δεν μας είδε; Αλλά φαίνεται δασκαλέ μου έκανες στραβά μάτια, όχι ότι δεν μας είδες. Δεν μας είπες τίποτα εμάς, αλλά άλλη φορά, σε άλλες συμβουλές, τόφερες σαν παράδειγμα.

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ Γ. Ε. ΠΑΠΑΔΗΣ: ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

του κ. Νικήτα Σ. Κουτσούκη

Τί να πρωτοθυμηθώ από το δάσκαλο τον Παπαδή, ενέπνεε σ' όλους σεβασμό και σ' εμάς τους μικρούς μαθητές λίγο τον φόβο.

Δραστήριος και εργατικός, ήταν κυρίαρχη μορφή στο χωριό μας, που το αγαπούσε πολύ.

Ήθελε να μαθαίνουν γράμματα όλα τα παιδιά, κορίτσια κι αγόρια, γι' αυτό και ήταν αυστηρός σ' αυτά τα πράγματα. Θυμάμαι όταν η μάνα μου, τότε, κρατούσε την αδερφή μου τη Φρόσω στο σπίτι για δουλειές, μου είπε ο δάσκαλος: «Πες στη μάνα σου να στείλει τη Φρόσω στο σχολείο, γιατί θα στείλω τον χωροφύλακα να την πάρει».

Ήθελε να μας δώσει όσες περισσότερες γνώσεις μπορούσε, γι' αυτό και κάποια εποχή είχε καθιερώσει μαθήματα γαλλικών κάθε Τετάρτη και Σάββατο απόγευμα, που δεν είχαμε σχολείο. Εμείς πήγαμε μερικές φορές, αλλά μετά σταματήσαμε γιατί προτιμούσαμε τα παιχνίδια.

Τότε ήταν που είχαμε και αλληλογραφία με παιδιά από την Ουαλία, εμείς τους στέλναμε χειροτεχνήματα και αυτοί μας έστελναν διάφορα παιχνίδια, τετράδια και μολύβια. Συχνά μας έπαιρνε ομάδες - ομάδες και πηγαίναμε να κάνουμε κεντρώματα, ενώ όταν μετά από δυαντάδες βροχές χαλούσε ο δρόμος που ερχόταν από το Γαύρο στο Μικρό Χωριό, μας έβαζε να γεμίζουμε τις παλαιότερες με πέτρες και κάναμε ένα τείχος ενισχυτικό στο πλάι του δρόμου για να τον στηρίξουμε, ώστε να μπορεί να έρθει το λεωφορείο.

Ο δάσκαλος γνώριζε τη ζωή κάθε οικογένειας στο χωριό, πώς ζούσαμε και πώς περνούσαμε δηλαδή. Αυτό φαινόταν και στα ποιήματα που μας βάζανε καμιά φορά στο σχολείο την 25η Μαρτίου ή στις καλοκαιρινές διακοπές. Έδινε σε κάθε παιδί ποίημα που ταίριαζε με την οικογενειακή του κατάσταση. Εμένα π.χ. κάποτε, όταν η μάνα μου ήταν κατάκοιτη, μου είχε βάλει ένα ποίημα που έλεγε: «Η δύστυχη μαρούλα μου κείτεται στην κλίνη, / να τη βοηθήσω δεν μπορώ κι εγώ ο δυστυχισμένος». Εγώ το έλεγα και όλοι από κάτω κλαίγανε...

Θυμάμαι τέλος και κάποια φορά που ο δάσκαλος μου έδωσε συγχαρητήρια. Ήταν όταν έφτιαξα με πηλό την μορφή του Βενιζέλου. Τότε είχε καθιερώσει ο δάσκαλος βραβεύσεις των διαφόρων εργασιών που κάναμε στη χειροτεχνία. Εγώ πήρα λάσπη απ' αυτή τη μπλέ - άσπρη που υπήρχε κοντά στον Κάτω Μύλο κι έφτιαξα έναν άνθρωπο που, όμως, όταν τελείωσε έμοιαζε με τον Βενιζέλο, οπότε κι εγώ πήρα συρματάκια φιλά, έφτιαξα γυαλιά, του έβαλα και καπέλο κι όταν το πήγα στο δάσκαλο με συνεχάρη.

Τώρα που τα σκέπτομαι όλα αυτά βρίσκω πόσο δίκιο είχε ο δάσκαλος μας όταν τότε που τελειώναμε την ΣΤ' τάξη μας έλεγε: «Χαίρεστε που θα φύγετε απ' αυτή την τάξη, τα χρόνια όμως αυτά θα τα θυμάστε πάντα». Και πραγματικά τα χρόνια αυτά είναι αξέχαστα κι ας ήταν δύσκολα.

Η καταστροφή του χωριού στοίχισε πάρα πολύ στον δάσκαλο. Γι' αυτό και πρωτοστάτησε στο χτίσιμο του καινούργιου χωριού και το ενδιαφέρον του, παρ' ότι αυτός δεν είχε τελικά σπίτι στο χωριό, που τόσο αγάπησε, έμεινε αμείωτο μέχρι τα τελευταία χρόνια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ε. ΠΑΠΑΔΗΣ: Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΑΣ

του κ. Δημ. Δερματά

Αξίζουν συγχαρητήρια στους συγχωριανούς μας και το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, για την πρωτοβουλία τους να τιμηθεί ο δάσκαλός μας Παπαδής με την προτομή και γραπτές μαρτυρίες.

Αν είναι ένας άνθρωπος που πέρασε από τη ζωή χωρίς ψεγάδι και χωρίς αμφισβήτηση από κανένα, αυτός είναι ο δάσκαλος Παπαδής. Χρωμάτισε την εποχή του και την λάμπρυνε με την παρουσία του σ' όλους τους τομείς, και ως δάσκαλος και ως κοινωνικός άνθρωπος, πρόσφερε πολλά για την προκοπή και πρόοδο του χωριού μας.

Σε γλέντι στο Νοκολό. Στο αριστερό του Γ. Παπαδή ο επίσης δάσκαλος Γ. Τσέντος. Διακρίνονται από αριστερά: Αθ. Κομπορόζος, Κων. Πανταζής, Γ. Ζαχαρόπουλος, Γ. Καναθός, Σπ. Κομπορόζος, Γ. Φλώρος, Κων. Θάνος, Γ. Κεράνης, Γ. Παπαδής, Γ. Τσέντος, Ι. Κ. Δερματάς, Δερματάς, Ι. Ν. Δερματάς, Χρ. Δ. Γιαννακόπουλος, Νικ. Σ. Κυρίτσης. Καθιστοί οι οργανοπαίχτες: Θυμάκης, Γκαβαλίνης, Πλατανιάς Δ. και Γ.

Η προσφορά του ήταν μεγάλη και ανεκτίμητη σε μας τους μαθητές του, που δεν είμασταν απλώς μαθητές του, αλλά και παιδιά του, γιατί ποιος μπορεί ν' αρνηθεί, ότι στα χρόνια τα δικά μας, που οι πατεράδες μας έλειπαν στην ξενιτιά, αυτόν γνωρίσαμε και για πατέρα. Το μικρό

παιδί, καθώς ξέρομε, έχει για πρότυπο τον πατέρα του, αλλά πού να δούμε εμείς τον πατέρα μας; Προσωπικά, τον πατέρα μου από τότε που γεννήθηκα ως τα 13 χρόνια, δεν έμεινε μαζί μου περισσότερο από ένα χρόνο. Το ρόλο αυτού του πατέρα τόσο για μένα όσο και για το 90ο/ο των συμμαθητών μου (γιατί από τα 130 παιδιά που είμασταν τότε στο σχολείο μόνο τα 10 - 15 είχαν τους πατεράδες τους εδώ). Το ρόλο λοιπόν του πατέρα τον είχε ο δάσκαλος, στα χρόνια εκείνα τα παιδικά που σχηματίζεται ο χαρακτήρας του ανθρώπου. Ειδικά ο Παπαδής τον ρόλο αυτό, μη έχοντας δικά του παιδιά, τον κράτησε για μας σ' όλη του τη ζωή, ενδιαφερόταν για μας όλους και για την προκοπή μας.

Από τη διδασκαλία του βγήκαν αξιόλογοι άνθρωποι. Είχε το χάρισμα να μας μεταδίδει ό,τι μας δίδασκε, χωρίς να είναι και ιδιαίτερα αυστηρός (σε αντίθεση με τον άλλο δάσκαλό μας, τον γέρο - Τσέντο, που μας τάραζε στο ξύλο, μάζευε το χέρι του γροθιά και είχε ένα δαχτυλίδι στο μεσαίο δάχτυλο και μ' αυτό έκανε καρούμπαλα στα κουρεμένα μας κεφάλια).

Εγώ από τον Παπαδή δεν θυμάμαι να με χτύπησε παρά μόνο μια φορά που έφαγα ένα χαστούκι, εντελώς ξαφνικά και νόμιζα ότι κατέρρευσε το σχολείο. Να πώς έγινε: Είχαμε διαγωνισμό, έγγραφα λοιπόν στην κόλλα κι έγγραφα το «λ» με διάφορα μπιχλιμπίδια και τσιριτσάντζουλες. Ο δάσκαλος ήρθε από το πλάι μου, χωρίς να τον καταλάβω, και αμφισβητώντας τις καλλιτεχνικές μου διαθέσεις κι επειδή χασομέραγα, μου άστραψε τον περιβόητο φούσκο που μούρθε ο ουρανός σφοντύλι. Να καταλάβετε τί γράμματα μας μάθαινε εγώ προβιβάστηκα με 4 ερωτηματικά, δηλαδή έπρεπε και δεν έπρεπε να προβιβάσω (το άριστα ήτανε το 6, το οποίο σπάνια το έβαζε). Πήγα λοιπόν μ' αυτό στο Σχολαρχείο, που ήτανε τότε το σημερινό Γυμνάσιο, και είμασταν εγώ και ο Γιάννης Χαμπερής, που πήγαμε μαζί από τους πρώτους μαθητές. (Θυμάμαι τον καθηγητή Λάμπρο Καρασμάνη, που έλεγε στους άλλους μαθητές της τάξης: «Δεν βλέπετε ορέ τον Δερματά και τον Χαμπερή πώς τα ξέρουν;»).

Αυτός ήτανε ο δάσκαλος Παπαδής, που με τη διδασκαλία του και την ανθρωπιά του, μας έκανε να τον αγαπήσουμε και να τον σεβόμαστε, αλλά και να τον ευγνωμονούμε για όλη μας τη ζωή, τόσο όταν ήτανε μαζί μας εδώ στον πρόσκαιρο τούτο κόσμο, όσο και τώρα που έφυγε. Θα είναι αιώνια η μνήμη του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΔΕΡΜΑΤΑΣ

Ο ΚΑΛΟΣ ΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ

του κ. Κώστα Πέτσικα

Πέρασαν τόσα χρόνια, χρόνια πολλά από τότε που αφήσαμε το σχολείο, το καλό μας σχολείο που μάθαμε τα πρώτα γράμματα. Όχι μόνον τα πρώτα αλλά και τα τελευταία, από τον καλό μας και αξέχαστο δάσκαλό μας Γιώργο Παπαδή.

Ήταν πραγματικά υπόδειγμα ανθρώπου, χωριανού, πατριώτη και δασκάλου. Τι να πρωτοθυμηθώ, πέρασαν και τόσα χρόνια., πώς φρόν-

Σε γλέντι στην Παναϊά

τιζε για μας; Το σχολείο με τίποτα μέσα ήταν σαν Πανεπιστήμιο για τις μέρες εκείνες. Είχε ένα βιολί, έπαιζε λίγο και μας μάθαινε και μουσική, ηλεκτρολογία, εκεί μάθαμε για τα θετικά και αρνητικά σώματα από τις στήλες, το τηλέφωνο, πηγαίναμε μαζί και μπολιάζαμε δέντρα, αρχίσαμε και χορωδία και λίγο θέατρο.

Πάντοτε είχαμε και εκδρομές, προ παντός την πρωτομαγιά στον Νι-

κολό. Εκεί μαθαίναμε και χορό με το ωραίο τραγούδι του που έλεγε: «Μηλίτσα μ' που είσαι στο γκρεμό τα μήλα φορτωμένη...».

Μια φορά την πρωτομαγιά πήγαμε με την συχωρεμένη μου αδελφή Σοφία και αφού θα μέναμε όλη την ημέρα είχαμε και το φαγητό μας: 2 κομμάτια μπομπότα και μια σαρδελομάνα (μεγάλο κουτί σαρδέλες). Αυτά ήταν στον τρουβά κρεμασμένα στον μεγάλο έλατο. Αργά το απόγευμα που πήγαμε να φάμε, η σαρδελομάνα έλειπε. Κλάματα εμείς, μας βλέπει ο δάσκαλος, τί έγινε του είπαμε βέβαια. Και αυτός μας λέει, μην κλαίτε, θα φάμε όλοι μαζί ό,τι έχουμε, μόνον εσείς να είστε καλά και οι γονείς σας, αύριο θάρθουν δυο στο σπίτι. Και πραγματικά την άλλη μέρα ήρθαν δυο· αυτό δεν μπορέσαμε ποτέ να μάθομε ποιός τις έφερε.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του, αλλά το πνεύμα του μας φωτίζει σαν άσβεστος πυρός.

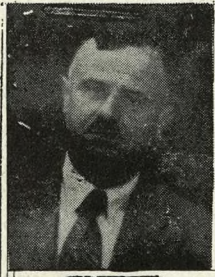
Σαν Φραντζίσκο, ΗΠΑ 1987

Κων/νος Πέτσικας

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΝΩΣΙΣ ΕΦΕΔΡΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940 - 41

ΑΡΙΘ. ΜΗΤΡΩΟΥ 209. -

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ

ΕΠΩΝΥΜΟΝ Παπαδημήτριος
 ΟΝΟΜΑ Γεωργίου
 ΠΑΤΡΟΣ Γεωργίου
 Β. ΘΑΛΟΣ Λοχαγός
 ΟΥΛΟΥ Πεζικός
 ΚΛΑΣΙΣ 1914

ΒΕΒΑΙΟΥΤΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΣ ΤΟΥ ΕΚΟΝΙ-

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ Ελλάδα

ΖΟΜΕΝΟΥ ΕΦΕΔΡΟΥ

ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ Ελλάδα

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗ 20.11.1945

ΕΤΟΣ Αίμαρτιαν αρ. 11

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

ΑΡΙΘ. ΑΣΤΥΝ. ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ 118/15

Handwritten signatures and stamps at the bottom left, including the name Παπαδημήτριος.

Η ταυτότητα του Γ. Παπαδή, που τον φέρει ως έφεδρο Λοχαγό Πεζικού (1945)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗΣ

του κ. Στέφανου Βασιλόπουλου

Τον αλησμόνητο δάσκαλο Γ. Παπαδή γνώρισα από κοντά το Φλεβάρη του 1949. Απ' το χωριό είχα φύγει με την οικογένειά μου τον Οκτώβρη του 1947 σε ηλικία 14 χρόνων χωρίς να έχω προλάβει —λόγω της κατοχής— να τελειώσω το Δημοτικό Σχολείο και εγκαταστάθηκα στην Αθήνα. Ο πατέρας μου βιοπαλαιστής και μεγαλοφαμελίτης έστειλε όλα τ' αδέλφια μου στο σχολείο και κράτησε κοντά του εμένα να τον βοηθώ στη δουλειά του να θγει το μεροκάματο.

Η πατρίδα μας τότε περνούσε την οδυνηρή εμπειρία του εμφύλιου. Έτσι στην Αθήνα κατέφθαναν μπουλούκια οι άνθρωποι της επαρχίας που τους ξεσπίτωσε το φάσμα του πολέμου, της φωτιάς και του αδελφοκτόνου σπαραγμού και του μίσους και στοιβάζονταν στις πιο απίθανες χαμοκέλες των συνοικισμών και του κέντρου της πόλης.

Οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες, το μεροκάματο σπάνιο και η τρομοκρατία βρισκόταν στην πιο μεγάλη της έξαρση.

Στην αρχή της εγκατάστασής μας —στο Χαλάνδρι— ανοίξαμε με τον πατέρα ένα υπαίθριο οπωροπωλείο κι από εκεί παλεύαμε να ζήσει η οικογένεια. Για 'μένα τα πράγματα ήταν ακόμα πιο δύσκολα γιατί όσα πράγματα έμεναν απούλητα ως το μεσημέρι, τα φόρτωνα στο καροτσάκι και με τη ζυγαριά στον ώμο γύριζα τις γειτονιές να τα πουλήσω. Αυτό γινόταν όλες τις εποχές και μ' οποιοσδήποτε καιρικές συνθήκες. Συχνά οι άλλοι πλανόδιοι μανάβηδες —από επαγγελματική αντιζηλία και περισσότερο από κακότητα— με κυνηγούσαν, μου έρριχναν σπάνω μου τα σκυλιά τους και το πιό άσχημο καλούσαν την Αστυνομία που μου ζητούσε άδεια πλανόδιου και με έκλεινε για ώρες στο μπουντρούμι τα σταθμού. Αυτό γινόταν συχνά. Είχα συνηθίσει στην τακτική αυτή, υπόμεινα τα πάντα, ύστερα άρχισα να αδιαφορώ, αφού σκοπός και στόχος αμετακίνητος ήταν το σκληρό μεροκάματο. Ύστερα ήταν η σκληρή στάση του πατέρα να μη μένει απούλητο τίποτα κι αυτό φαινόταν το βράδι όταν το καροτσάκι επέστρεφε αδειανό και καλοπλυμένο στη θύση της γειτονιάς για να δεχτεί καθαρό τηνπραμάτεια της επόμενης μέρας.

Ο φθόνος, όμως, η επιβουλή, η ζήλεια των «ανταγωνιστών» μας μας δημιουργούσε καθημερινά προβλήματα. Κατηγόρησαν τον πατέρα, η Αστυνομία βρισκόταν κάθε μέρα στο μαγαζί, οι πιέσεις αφόρητες έστρεψαν και κάποιον κόσμο εναντίον μας. Γίναμε τα μαύρα πρόβατα της γειτονιάς, οι κομμουνιστές που ήρθαμε απ' το Καρπενήσι, πειράγματα και λόγια, μηνύσεις της Αγορανομίας ώσπου μας ανάγκασαν να κλείσουμε.

Η δουλειά αυτή κράτησε δυό χρόνια και τώρα κάτω από τις πιό άθλιες συνθήκες διαβίωσης, πλανιόταν απάνω μας το φάσμα της ανεργίας. Ζήσαμε κάμποσους μήνες την ανεργία, δοκιμαστήκαμε μια ολάκερη φαμελιά και με σκληρό τρέξιμο και προσπάθειες βολευτήκαμε πάλι και οι δυό στο μπουφέ ενός ξενοδοχείου στην Ομόνοια.

Για 'μένα εδώ τα πράγματα ήταν ακόμα πιό δύσκολα. Περνούσα την περίοδο της εφηβείας μου μέσα σ' ένα ξενοδοχείο που κατέλυαν σ' αυτό κάθε λογής άνθρωποι αμφίβολης ηθικής υπόστασης και ήμουν υποχρεωμένος να συγχρωτιστώ μαζί τους για να κερδηθεί το καθημερινό. Ο πατέρας έβλεπε την προσπάθειά μου, λυπόταν που κοντεύοντας 18 χρονών, δεν είχα τελειώσει ούτε το Δημοτικό σχολείο και ούτε καν σκέψη γινόταν για παραπέρα, δεν έκανε όμως ο εκείνος τίποτα ν' αλλάξει κάτι. Τόθελε ίσως, δεν τον άφηνε όμως ο αγώνας του να το αποφασίσει χωρίς τις συνέπειες που θα είχε. Έτσι μοιραία η κατάσταση χειροτέρευε και χρόνος διαθέσιμος δεν υπήρχε, αφού το ωράριο εργασίας άρχιζε στις 7 το πρωί και τελείωνε στις 8 το βράδι.

Απ' την πλευρά μου, πριν από χρόνια, είχα τάξει στον εαυτό μου μία πολυτέλεια. Ένα μικρό μέρος απ' τα φιλοδωρήματα της πελατείας τα αγοράζα βιβλία, βιβλία του σχολείου, όπως αριθμητική, γραμματική, ιστορία και όπου έβρισκα καιρό διάβαζα με απληστία να μη ξεχάσω ό,τι γνώριζα. Ο μπαρμπα-Αναστάσης, θυμάμαι, ο θυρωρός, με παρακινούσε να μάθω Αγγλικά για να γίνω πορτιέρης.

Ήταν Φλεβάρης του 1950 θυμάμαι. Από καιρό είχα εντοπίσει τις უκτερινές σχολές «Απόρων Παίδων» του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» στην οδό Καντακουζηνού και Θεμιστοκλέους στην πλατεία Κάνιγγος που είναι και σήμερα. Περνούσα ένα βράδι στις εξήμιση που έκπληκτος άκουσα να με φωνάζουν:

— Στέφανε, ξάδερφε, σταμάτα!

Ήταν ένα δεύτερο ξαδερφάκι, ο Σπύρος Σταμπολίτης. Ο πατέρας του ήταν από το Λάσσοβο, παληατζής στην Αθήνα κι η μάνα του μεγαλοχωρίτισσα, Βασίλω Σκαρπή, μακαρίτισα από εκείνα τα χρόνια. Το παιδάκι ήταν ορφανό, ο πατέρας ξαναπαντρεύτηκε για να προστατέψει τα ορφανά του κι έκαμε κι άλλα παιδιά με τη νέα γυναίκα. Με σταμάτησε λοιπόν ο Σπυράκης που πήγαινε στο νυκτερινό Δημοτικό και μου ζήτησε αν έχω χρήματα να του αγοράσω κουλούρι. Πρόθυμα του πήρα κουλούρι και πολιτικό χαλβά που πουλούσε στη γωνιά ο πλανόδιος χαλβατζής. Έτσι μιά δυό φορές τη βδομάδα επί τούτου ο δρόμος μου μ' έφερνε στην Καντακουζηνού να αγοράσω κουλούρι στο Σπυράκη και να μιλήσω μαζί του για το σχολείο του.

Το παιδί μου είχε μιλήσει για ένα δάσκαλο Παπαδή απ' το Μικρό Χωριό, που δίδασκε στο Σχολείο αυτό.

Η κουβέντα αυτή με το παιδί, ξύπνησε μέσα μου τον πόθο που είχα να μορφωθώ και μ' έκαμε να πάρω τη μεγάλη απόφαση.

Ένα βράδι αφού προφασίστηκα στον πατέρα μου πως θα φύγω για μιά ώρα για κάποια επείγουσα ανάγκη, έφτασα στο σχολείο. Δεν φρόντισα να συναντήσω το Σπύρο αλλά ακάθεκτος ανέβηκα τα σκαλιά και έφτασα στο Γραφείο, χτύπησα την πόρτα και μπήκα. Το γραφείο ήταν γεμάτο από δασκάλους που κάπνιζαν και συζητούσαν μεγαλόφωνα.

Ζήτησα απ' το διευθυντή —Προκοπίδη τον έλεγαν— να με γράψει στους μαθητές της έκτης —την πέμπτη είχα τελειώσει πριν από χρόνια στο χωριό. Εκείνος με ήπιτο τρόπο μου απάντησε πως πια δεν ήταν δυνατόν να γίνει αυτό γιατί οι εγγραφές είχαν τελειώσει από τον περασμένο Σεπτέμβριο και εξαντλήθηκε και κάθε όριο ανοχής. Ήδη οι μαθητές βιάζονταν το δεύτερο εξάμηνο της σχολικής τους χρονιάς. Μου πρό-

τεινε —αν ήθελα— να παρακολουθώ τα μαθήματα της πέμπτης και με τη νέα σχολική χρονιά να με εγγράψει στην έκτη.

Αυτό όμως εγώ το απέκρουσα και αντέτεινα πως τα μαθήματα της πέμπτης τα γνωρίζω και είμαι έτοιμος, αν χρειαστεί, να μετάσχω στους διαγωνισμούς του πρώτου εξαμήνου της έκτης.

Στην επιμονή μου, ένας δάσκαλος με γυαλιά —ήταν ο μακαρίτης Αλέκος Παπανικολάου - Ναυπάκτιος που από τότε μας συνέδεσε φιλία και που η γνωριμία του μαζί του με σύνδεσε με τον αδελφό του μεγάλο ερευνητή και συγγραφέα, φιλόλογο Γιώργο Παπανικολάου— με ρώτησε από πού ήμουν. Στην απάντησή μου, ένας ψηλός γεροδεμένος άντρας, με ρώτησε πώς λέγομαι και τίνος παιδί είμαι. Απ' την ερώτησή του κατάλαβα πως επρόκειτο για τον δάσκαλο Παπαδή απ' το Μικρό Χωριό. Στο παρελθόν είχα ακούσει τον πατέρα μου να μιλά με θαυμασμό γι' αυτόν και να λέει πως είναι φίλος του. Φίλοι βέβαια του πατέρα μου ήταν όλοι όσους γνώριζε καλά γιατί ο ίδιος ήταν άνθρωπος αγαπητός σε όλους και αρκετά υποχρεωτικός και κοινωνικός ώστε να τον γνωρίζουν οι πάντες και να δέχονται τις εκδουλεύσεις του. Φίλος —αυτό το γνώριζα— ήταν και ο αδερφός του δάσκαλου Παναγιώτης, που επί χρόνια διατηρούσε το καλό εστιατόριο στο Χαλάνδρι.

Όταν ο διευθυντής άκουσε πως είμαστε συμπατριώτες και είδε την επιμονή μου, άφησε στον υποδιευθυντή τα υπόλοιπα και βγήκε απ' το Γραφείο. Ο Παπανικολάου θέλοντας φανερά να βοηθήσει την κατάστασή μου ζήτησε το ενδεικτικό της πέμπτης. Απάντησα πως ενδεικτικό δεν υπάρχει ούτε ήταν δυνατόν να παρουσιάσω κάτι τέτοιο αφού η περιοχή απ' την οποία κατάγομαι είχε, λόγω του πολέμου, εκκενωθεί και κάθε προσπάθεια για την προσαγωγή του θα ήταν μάταιη.

Τότε ο Παπανικολάου, βάζοντας και τα δυο χέρια του στο τραπέζι απάντησε πως χωρίς τουλάχιστον το ενδεικτικό δεν μπορεί να γίνει κάτι.

Οχυρωμένος πίσω από την απόφασή μου να κάνω κάτι άποφασιστικό αντέτεινα πως είμαι διατεθειμένος, αν θέλουν, να υποστώ τη γραπτή δοκιμασία και των μαθημάτων της πέμπτης. Τα μάτια του Παπαδή άστραψαν. Άστραψαν και κάποιο βούρκωσαν. Το πρόσωπό του κοκκίνησε και η φωνή του βγήκε αποφασιστική και καθάρια:

— Εγώ εγγυώμαι γι' αυτό το παιδί, εγώ το παίρνω απάνω μου. Θέλει να μάθει γράμματα. Ζητά να μορφωθεί. Αυτό θέλουν τα παιδιά, τα πατριωτάκια μου!

— Δεν υπογράφω για τίποτα, απάντησε κάποιος, πνιγμένος στον καπνό. Δεν μπορεί να γίνεται αυτό κάθε τόσο με κάποιους συμπατριώτες σας.

— Να κοιτάζετε τη δουλειά σας συνάδελφε, απάντησε περήφανα ο Παπαδής. Αν διαφωνείτε να περάσετε τις διαφωνίες σας στο πρακτικό.

Ο υποδιευθυντής φανερά ταραγμένος για το επεισόδιο συνέστησε ηρεμία και με γλυκύτητα μου είπε να βγω απ' το Γραφείο. Βγήκα. Ούτε στιγμή δε σκέφτηκα όμως να απομακρυνθώ. Έμεινα περιμένοντας έξω απ' την πόρτα. Ο διευθυντής, ο μακαρίτης Προκοπίδης, μπαίνοντας με παρατήρησε και μου συνέστησε ευγενικά να πηγαίνω. Δεν κούνησα από τη θέση μου. Άκουα έντονη συζήτηση, κάτι σαν διαπληκτισμούς, δεν έφυγα όμως. Στα μάτια του Παπαδή και του Παπανικολάου διέκρινα τη θέληση να με βοηθήσουν. Μάλιστα στον Παπαδή διαπίστωσα την απόφασή του να με βοηθήσει. Αργότερα, όταν είχαν περάσει αρκετά χρό-

νια, κουβεντιάζοντας φιλικά με τον Αλέκο Παπανικολάου, που μετά το θάνατο του Προκοπίδη έγινε διευθυντής των Σχολών, εκείνος μου εκμυστηρεύτηκε πως εκείνη τη σκοτεινή περίοδο ο δάσκαλος Παπαδής έπαιρνε ανοιχτή θέση για όσες περιπτώσεις παρουσιάζονταν — και παρουσιάζονταν κάθε μέρα. Η παρουσία του Γιώργου Παπαδή, το ηθικό του ανάστημα και η προσήλωσή του στο λειτούργημα τον είχαν καταστήσει σεβαστό και τον είχαν επιβάλει ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς του ιδρύματος.

Οι περιπτώσεις σαν τη δική μου, λόγω της ανώμαλης περιόδου που περνούσε η πατρίδα μας, ήταν πολλές. Όλες τις αντιμετώπιζε αποφασιστικά, με θάρρος και παρησία, πάντα στο όνομα της μ ό ρ φ ω σ η ς που είναι α ν α φ ά ρ ε τ ο δ ι κ α ί ω μ α του α τ ό μ ο υ και όταν οι αντιρρήσεις ήσαν πολλές όρθωνε το ανάστημά του και έπαιρνε την ευθύνη επάνω του. Τον ρωτούσα αν η άποψή του θάρυνε στις αποφάσεις της ολομέλειας του Συλλόγου και μου απαντούσε πως εκείνος είχε εμπνεύσει εμπιστοσύνη και σεβασμό σε όλους. Άλλωστε μου έλεγε, ό,τι έκανε ο Παπαδής το έκανε για την Παιδεία και τη μόρφωση, που ήταν πάνω από προσωπικές εξυπηρετήσεις και φυσικά με γνώμονα την επάρκεια.

Πέρασε έτσι αρκετή ώρα, δεν θυμούμαι πόση. Η πόρτα άνοιξε και οι δάσκαλοι ξεχύθηκαν θιαστικοί στις αίθουσες διδασκαλίας. Ο δάσκαλος Παπαδής βγαίνοντας με συνάντησε μπροστά του. Με έπιασε θιαστικά απ' το θραχίονα και με οδήγησε στο Γραφείο. Ο Παπανικολάου στεκόταν όρθιος μου είπε:

— Βασιλόπουλε, ο κύριος Παπαδής μας εγγυήθηκε για 'σένα. Είναι βέβαιος πως είσαι καλό παιδί. Φρόντισε να είσαι και εσύ καλός. Θα περάσεις απόψε κιόλας στην έκτη τάξη και την άλλη εβδομάδα θα διαγωνιστείς με τους συμμαθητές σου για να μπεις στο δεύτερο εξάμηνο, υπό την προϋπόθεση ότι θα γράψεις καλά.

Πρόφερα ένα ντροπαλό «ευχαριστώ» και βγήκα. Ο δάσκαλος Παπαδής με οδήγησε σ' ένα τμήμα της έκτης και μου γνώρισε το δάσκαλό μου, Σβώλο τον έλεγαν θυμάμαι. Ήταν λιγομίλητος και βλοσυρός, αλλά καλός δάσκαλος που εκτιμούσε τον κόπο και την προσπάθεια εργαζόμενων μικρών βιοπαλαιστών. Ήταν ένας αφανής αφοσιωμένος λειτουργός της εκπαίδευσης που τάδινε όλα γι' αυτήν. Με εκτίμησε και με αγάπησε πολύ στο λίγο διάστημα που έμεινα μαζί του. Ο Παπαδής με ένα χαμόγελο με χαιρέτησε λέγοντας:

— Να πεις χαιρετίσματα στον πατέρα σου, είμαστε φίλοι.

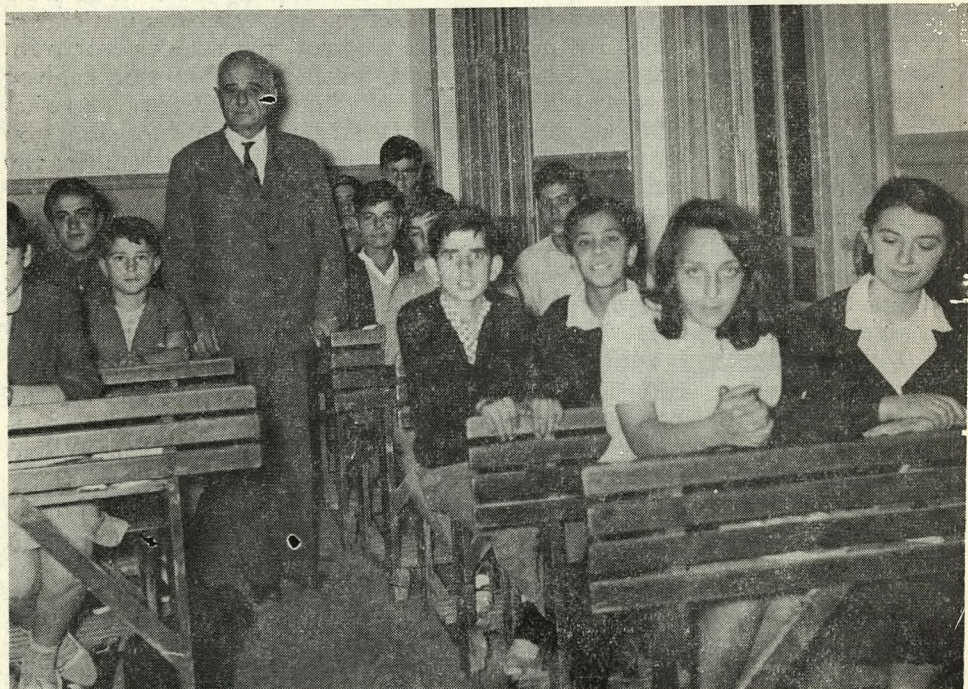
Έφυγα χοροπηδώντας απ' τη χαρά μου. Τίποτα δεν μπορούσε να με σταματήσει. Σκεφτόμουν τις δίκαιες αντιρρήσεις του πατέρα μου για διακοπή του ωράριου που μπορούσε να γίνει αιτία να μ' απολύσουν απ' τη δουλειά κι από την άλλη αύξανε το θάρρος μου ν' αντιμετωπίσω στιδήποτε αυτή την αποφασιστική στιγμή της ζωής μου.

Οι αντιρρήσεις του πατέρα μου κάμφθηκαν, όταν μάλιστα άκουσε πως την υπόθεσή μου πήρε πάνω του ο Παπαδής. Το αφεντικό δέχτηκε την παράκλησή μου να μου παραχωρήσει δυό ώρες —6 με 8— για το σχολείο με κάποια δόση ειρωνείας και με την ανάληψη από μέρος του πατέρα μου μιάς ιδιαίτερης εργασίας πέρα από το καθιερωμένο ωράριο. Ωστόσο βλέποντας να βασανίζεται ο πατέρας επέστρεφα από το σχολείο ξανά στη δουλειά και έμενα σ' αυτή πολλές φορές και μετά τις

δέκα το βράδι. Αυτό κράτησε για μερικούς μήνες, όσο κράτησε το σχολείο. Τον Ιούνιο που πήρα το απολυτήριο έφυγα κι απ' τη δουλειά, έχοντας βρει άλλη.

Οι εξετάσεις του εξάμηνου τέλειωσαν με επιτυχία. Ο υποδιευθυντής ήταν ενθουσιασμένος, κι ο δάσκαλος Παπαδής έστεκε χαμογελαστός με καμάρι και χωρίς να μιλάει. Ήρθαν οι εξετάσεις του Ιουνίου, τα αποτελέσματα ήταν θριαμβευτικά!

Σ' εμένα ανάθεσαν τον πανηγυρικό, τον αποχαιρετιστήριο των αποφοίτων των σχολών που αριθμούσαν πολλές εκατοντάδες παιδιών. Στη μεγάλη αίθουσα τελετών του Φιλολογικού Συλλόγου «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»,

Ανάμεσα στους μαθητές του στην Αθήνα (Σχολές Παρνασσού, 1960)

ανάμεσα στους επίσημους —ήταν θυμάμαι κι οι βασιλιάδες— οι σχολές ήταν υπό την προστασία τους— και πλήθος κόσμου, ανέβηκα στο θήμα και με αποφασιστικότητα και θάρρος ανάμεσα στ' άλλα είπα, πλέκοντας το εγκώμιο στους δασκάλους μας:

«... Παιδιά, νέοι, έφηβοι πλέον στρέφομε σήμερα το νου μας σ' εσάς και σας εκφράζουμε ό,τι καλύτερο κρύβουν τα νεανικά μας στήθη: την αιώνια ευγνωμοσύνη μας για ό,τι προσφέρατε σ' εμάς και κυρίως για την αρετή που αγωνιστήκατε να μας εμπνεύσετε για να την κάνουμε κανόνα ζωής. Από αυτή θα μας γνωρίζει ο κόσμος ότι υπήρξαμε μαθηταί σας».

Όταν κατέβηκα από το θήμα ο δάσκαλος Παπαδής συγκινημένος έσκυψε με φίλησε και μου είπε :

— Είμαι περήφανος παιδί μου για 'σένα' δεν με διέψευσες.

Ο Παπανικολάου με πήρε ιδιαίτερα και μου μίλησε με στοργή πως άν σκοπεύω να συνεχίσω στο Γυμνάσιο —μου είπε μάλιστα πως πρέπει οπωσδήποτε να το κάνω— εκείνος είχε τον τρόπο να μιλήσει στον διευθυντή του έβδομου Ιδιωτικού Νυχτερινού Γυμνασίου, τον μακαρίτη Θεμιστοκλή Παπαϊωάννου να με εγγράψει χωρίς δίδακτρα —υποπτευόταν τις οικονομικές μου δυσκολίες απ' τη μια μεριά, έβλεπε όμως τις δυνατότητές μου από την άλλη— με την προϋπόθεση ότι θα είμαι άριστος μαθητής.

Έτσι έγινε. Τον επόμενο Σεπτέμβρη έδινα εισαγωγικές εξετάσεις στο 7ο Ιδιωτικό Νυχτερινό Γυμνάσιο Θ. Παπαϊωάννου για ν' αποφοιτήσω ύστερα από έξη χρόνια από αυτό.

Ο δάσκαλος Παπαδής διηγόταν την περίπτωση μου στο περιβάλλον του. Με ενθουσιασμό με χαιρετούσε και ρωτούσε για την πρόδοό μου όσον καιρό έμεινε στις Σχολές Παρνασσού και δεν θυμούμαι για πόσο 'Υστερα χωριστήκαμε και κάναμε πολλά χρόνια ν' ανταμωθούμε. Τα χρόνια πέρασαν, δεν ανταμώσαμε για πολύν καιρό.

Η άμεση παρέμβασή του σε μιά κρίσιμη στιγμή της ζωής μου ήταν εκείνη που στάθηκε αποφασιστική και σηματοδότησε τα δημιουργικά χρόνια της μόρφωσης και του επαγγελματικού μου προσανατολισμού. Κι αυτό προσλαμβάνει για 'μένα ιδιαίτερη σημασία γιατί ακόμα και η εκλογή του επαγγέλματός μου έχει τη ρίζα της σε κάποιες προσλαμβάνουσες που στοιχία τους ενυπάρχουν από εκείνο το περιστατικό.

Στο δάσκαλο Παπαδή και το δάσκαλο Παπανικολάου οφείλω τη μόρφωσή μου. Ιδιαίτερα μνημονεύω το δάσκαλο Παπαδή γιατί αυτός έγινε ο κρίκος σύνδεσης της σχέσης μου και της κατοπινης φιλίας μου με τους Παπανικολάου, τον Αλέκο και κατόπιν με τον Γιώργο. Βέβαια χάριτες οφείλω στο δάσκαλό μου και συγχωριανό μου μακαρίτη Αριστείδη Αναγνωστόπουλο, η τιμή στον χώρο όμως αυτό ανήκει στον αείδημο Γ. Παπαδή.

Τον συνάντησα, πρεσβύτη πλέον, στα αποκαλυπτήρια της προτομής του εθνομάρτυρα Μεγαλοχωρίτη δασκαλου Γιάννη Καρυοφύλλη, στον περίβολο του Δημοτικού Σχολείου Μεγάλου Χωριού. Σ' εκείνη τη σεμνή και συγκινητική στιγμή μου έλαχε ο κλήρος να μιλήσω για την προσωπικότητα του εθνομάρτυρα, γαμπρού από αδελφή του δασκαλου Γ. Παπαδή. Έστοκε θυμάμαι δίπλα μου ευθυτενής, ψηλός και αλύγιστος από τα χρόνια όπως αλύγιστη έμεινε η ψυχή του όσο ζούσε. Σαν τελειωσα, με πλησίασε, με φίλησε και μου είπε :

— Δεν με διέψευσες. Με τιμάς, και είμαι περήφανος παιδί μου για σένα.

Σε τιμώ δάσκαλε Παπαδή, για το ήθος σου, για τις αρετές σου, για το μεγαλείο της ψυχής σου που φλογισμένο κι ακέραιο το παράδωσες στις γενιές που γαλουχήθηκαν με τα νάματά σου.

Τέτοιος αστέρας φωτεινός περνάς λάμποντας στην αιωνιότητα εσύ που μου έμαθες πως :

«Οὐ τὸ ζῆν περι πλείστου ποιητέον ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν».

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΩΣ ΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ ΜΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΗ ΠΑΠΑΔΗ

του κ. Παντελή Δ. Γιαννακοπούλου

Το έτος 1921 βρισκόμουν στην Αμερική, όπου είχα πάει κοντά στον πατέρα μου, στο «Φλόρενς» της Νοτίου Καρολίνας. Εκεί φοίτησα στο σχολείο, δηλ. στο Γυμνάσιο, ο μόνος Έλληνας ανάμεσα σε 1.500 μαθητές. Ήταν η εποχή του ρατσισμού και η Ν. Καρολίνα, μια από τις 13 πολιτείες όπου απηγορεύετο η κυκλοφορία και ο συγχρωτισμός νέγρων με λευκούς. Απεφάσισα λοιπόν να φύγω για την πατρίδα, να πάω να δω την μητέρα μου. Όμως όλοι οι συγγενείς μου έλεγαν «πού πας στη φωτιά, γιατί η πατρίδα έχει πόλεμο με την Τουρκία». Εγώ όμως δεν άκουγα κανέναν, έλεγα θα πάω στην μητέρα μου, αφού είχα την νοσταλγία που κάθε παιδί έχει για τη μητέρα του. Τα δολλάρια δεν με δελέαζαν, ούτε εστιατόρια, ούτε συγγενείς. Γι' αυτό κι όταν μετά από 22 χρόνια υπηρεσίας στην Αμερικανική Πρεσβεία μου πρότειναν να φύγω για την Αμερική, οικογενειακώς, είπα όχι.

Τον Απρίλιο λοιπόν του 1921 ανεχώρησα με έναν θείο μου, τον Σωτήρη Χ. Γιαννακόπουλο, αδελφό του πατέρα μου, φθάσαμε στον Πειραιά με το υπερωκεάνειο «Βασιλεύς Κωνσταντίνος». Τότε κυβερνούσαν οι βασιλόφρονες, που σε μας τους βενιζελικούς δεν μας άρεσε. Πάντως μείναμε μια μέρα στο ξενοδοχείο «Πειραιεύς». Την άλλη μέρα πήγαμε στην Ύδρα, γιατί ο θείος μου είχε παντρευτεί εκεί και είχε δύο τέκνα. Το ένα — αγόρι — αργότερα σκοτώθηκε (ανθυπολοχαγός) στην πρώτη μάχη του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Μια και δεν προλάβαινα να πάω για Πάσχα στο Μικρό Χωριό ειδοποίησα την μητέρα μου. Έκανα λοιπόν Πάσχα στην Ύδρα και μάλιστα στο Μοναστήρι. Στην Ανάσταση γνώρισα τον θυρλικό ναύαρχο Κουντουριώτη, που ήταν εκεί ως εξόριστος από την κυβέρνηση Γούναρη. Μετά το Πάσχα έφυγα για το χωριό.

Στη Λαμία, στο αυτοκίνητο Λαμία — Καρπενήσι, έμαθα ότι ταξίδευε και ο αείμνηστος παπα - Κώστας, που είχε πάει στα παιδιά του για το Πάσχα. Φύγαμε από τη Λαμία με ένα φορτηγό με σακκιά στη μέση και ένθεν και εκείθεν οι επιβάτες. Γνωριστήκαμε με τον παπα - Κώστα και φθάσαμε νωρίς στο Καρπενήσι στις 23.4.21, εορτή του Αγίου Γεωργίου. Πήραμε έναν αγωγιάτη, φορτώσαμε, εγώ το μπαούλο μου, και φθάσαμε στο Μικρό Χωριό. Όλα πήγαν μια χαρά. Βρήκα την μητέρα μου και τα αδέρφια μου Χριστόφορο και Αλέκο (όλοι μακαρίτες τώρα). Πέρασαν τρεις μήνες, ώσπου κάποια μέρα ένας χωροφύλακας απ' το Μεγάλο Χωριό ήλθε και με θρήκε και μου είπε: «Παιδί μου πρέπει να παρουσισασθείς στο 5/42 Σύνταγμα Ευζώνων, 13η Μεραρχία, στην Χαλκίδα για στρατιώτης».

Πράγματι πήγα στην Χαλκίδα με τον μακαρίτη Γεωργούλα. Από κει το 5/42 μ' έστειλε με φύλλο πορείας στο Β' Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών για εξέταση, γιατί είχα τραύμα στο πόδι μου, αφού κούτσαινα τότε. Πήγα λοιπόν στο Β' Στρατιωτικό Νοσοκομείο, που ήταν κοντά στον «Ευαγγελισμό». Εκεί ήταν στην Δ/ση του Νοσοκομείου άρχινοσοκόμος ο συγγενής μου αείμνηστος Νικόλαος Κεράνης, επιλοχίας τότε. Χάρηκε που με είδε και με εισήγαγε στην επιτροπή των ιατρών ό-

που ήταν ο συνταγματάρχης Τσεκούρας αρχίατρος, και με έκριναν βοηθητικό. Έτσι μετέβην στον Α΄ λόχο βοηθητικών που ήταν κοντά στο πάρκο της πλατείας Ρηγγίλης, το μισό κτίριο υπάρχει ακόμη.

Μια μέρα ήλθε στο λόχο ένας λοχαγός τραυματίας του Μικρασιατικού μετώπου, ο Ιωάν. Ιερεμίας, Κρητικός, τιμητικός διοικητής της Σχολής Γυμναστικής (Ξιφασκίας) και ζήτησε ένα στρατιώτη να γνωρίζει γράμματα και ξένη γλώσσα. Έστειλαν εμένα κι όταν με ρώτησε τί γλώσσα γνωρίζω του είπα την αγγλική. Θυμάμαι ερχόντουσαν οι τότε πρίγκηπες της Αυλής και ξένοι αξιωματικοί για ξιφασκία. Κοντά εκεί στον ιερό ναό των Ταξιαρχών στο Πεδίον του Άρεως, ήταν απέναντι ένα οίκημα, όπου εκοιμούντο 10 στρατιώτες μαζί κι εγώ. Περνούσε εκεί πλησίον ο δρόμος μέσα στο Πεδίον για την εκεί κοντά Χαρτογραφική Υπηρεσία του Στρατού. Μία ημέρα καθόμουν στο καφενείο, κοντά στο παράθυρο, κι έπινα κι εγώ ένα βαρύ γλυκό καφέ, που άρχισα να συνηθίζω ως νεοφερμένος απ' την Αμερική. Απ' έξω περνούσε εκείνη τη στιγμή μια άμαξα - λαντώ του στρατηγού Γεωργοπούλου, Διοικητού της Χαρτογραφικής Υπηρεσίας. Βλέπω κοντά στο δρόμο στρατιώτες να χαιρετούν, ποιόν χαιρετούσαν δεν κατάλαβα. Μου λέγει ο καφετζής: «Δεν είδες, πέρασε ο στρατηγός». Δεν μου είπε ποτέ κανείς πως από εκεί περνά ένας στρατηγός, οπότε σηκώνομαι για να φύγω. «Μη φεύγεις, μου λέει ο καφετζής, θα σε πιάσουν. Να τον περιμένεις όρθιος και να χαιρετήσεις και να πεις, δεν σε αντελήφθην στρατηγέ μου». Στο μεταξύ ακούγονταν τα σπηρούνια καθώς ήρχετο προς εμένα ο στρατηγός, θρίζοντας φωναχτά:

— Κτήνος, μου λέγει, έπινες τον καφέ σου σταυροπόδι...

— Στρατηγέ μου δεν σας αντελήφθην...

Αμέσως ένας επιλοχίας με οδήγησε στην Χαρτογραφική Υπηρεσία. Εκεί περίμεναν όρθιοι οι αξιωματικοί, «κλαρίνο» χαιρετώντας, μεταξύ αυτών και ο Γεωργάκης Παπαδής, τον οποίο καλά - καλά δεν ήξερα, λόγω της μακράς απουσίας μου στην Αμερική.

Τότε φωνάζει ο στρατηγός τον τηλεφωνητή (από το υπόγειο) και του λέγει: «Πάρε τον στρατιώτη Γιαννακόπουλο και θα σου πω εγώ πότε θα φύγει». Άκουσε, τότε, ο αγαπητός μας Γεωργάκης, με πλησίασε και μου λέγει:

— Γειά σου Παντελή Γιαννακόπουλε, τώρα σε γνωρίζω, ακουστά έχω πως ήσουνα στην Αμερική... Έλα μια ημέρα στο καφενείο «Ευρυτανία» αφών Γεωργίου Μπάκη, στο Σταθμό Λαυρίου.

Εκεί ήταν το καφενείο. Κοντά, απέναντι ήταν και η ταβέρνα «Πιπεργιά», επίσης η ψησταριά Λουκά Κοντογιάννη, ο «Έλατος» και έκτοτε συαντώμεθα με τον αείμηστο Γεωργάκη, ο οποίος έδειχνε ενδιαφέρον για την διαβίωσή μου στο στρατό, μήπως είχα κανένα πρόβλημα να μου το επιλύσει. Εκεί εξετίμησα τον ευθύ και τίμιο πατριωτικό χαρακτήρα του καθώς και την αγάπη του για κάθε τι το Μικροχωρίτικο.

Αργότερα, από την άνοιξη του 1924, οπότε κατοικούσα στο χωριό, είχαμε πολλές συναντήσεις μαζί καθώς και με τον αείμηστο Παπαθανάση. Πάντοτε συζητούσαμε ιστορίες από την μακρά ζωή στο στρατό, αλλά και για τα τρέχοντα προβλήματα του χωριού μας, για τα οποία ο αείμηστος Γεωργάκης έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Και άλλα έχω να γράψω, τώρα όμως τελειώνω εδώ και θα συνεχίσω εν καιρώ.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ ΓΕΩΡΓΙΟ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗ

του Μένιου Σ. Κουτσούκη

Ευτύχησα κι εγώ να είμαι ένας από τους τελευταίους (κατοχικούς) μαθητές του αείμνηστου δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, που ήταν και ο πρώτος μου δάσκαλος. Φοίτησα στην πρώτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου λίγους μήνες πριν αυτό πυρποληθεί μαζί με το αντικρινό πατρικό μου σπίτι απ' τους Γερμανούς στις 11 Αυγούστου 1944.

Στις εγγραφές της χρονιάς εκείνης που προσήλθα δειλά και φοβισμένα, θυμάμαι ότι ο δάσκαλος με ρώτησε ποιό είναι το όνομά μου.

—Μένιος Σπύρου Κουτσούκης, του απάντησα.

—Το Μένιος δεν είναι όνομα, μου λέει, πες μου ποιό είναι το κανονικό σου όνομα!

Τότε συνειδητοποίησα, ότι δεν γνώριζα το όνομα που μου έδωσαν στη βάφτισή μου, δηλαδή το Κλεομένης, αφού όλοι Μένιο με φώναζαν. Έτσι, στον δάσκαλό μας οφείλω πρώτ' όλα το ότι έμαθα σωστά το όνομά μου.

Εδώ που τα λέμε, μου φάνηκε τότε πολύ αρχαιοπρεπές και βαρύν για τα παιδικά μου χείλη το όνομα Κλεομένης. Η φτωγή μου, άξεστη και χωριάτικη γλώσσα δυσκολευόταν να το προφέρει.

Αργότερα θέβαια, χάρηκα, που αντιλήφθηκα ότι το όνομά μου όχι μόνο δεν ήταν άγνωστο στο Μικρό Χωριό αλλά και ότι ο πρώτος μου παιδικός, επιστήθιος φίλος είχε το ίδιο όνομα με μένα. Πρόκειται για τον Μένιο=Κλεομένη Γ. Κουφαλιώτη. Μαζί είμασταν τα θρυλικά «Μενιαράκια», που έγιναν σχεδόν συνώνυμα με το «αλητάκια», γιατί «αλωνίζαμε» σ' όλο το χωριό (κυρίως κάτω μαχαλά) και με τις «σκανταλιές» μας αναστατώναμε και «εκθέταμε» τα σπίτια μας. Η αλήθεια είναι ότι εκμεταλλευόμασταν στο έπακρο τις επιστρατεύσεις των δασκάλων, τα κενά του Σχολείου χωρίς μαθήματα και γενικά κάθε αναμπουμπούλα (αναστάτωση) του χωριού από θανάτους και γάμους ως τις κατοπινές μάχες του εμφυλίου τελευταία. Μετά τη λήξη τους σπεύδαμε οι δυο μας στα πεδία των μαχών να τα επισκεφτούμε, αφού ερέθιζαν τη φαντασία μας. Συχνά αποκομίζαμε και λάφυρα, όπως σφαίρες, μπαρούτι (για βαρελότα), χειροβομβίδες, ακόμη και όπλα, ξιφολόγχες και άλλα εκτός από τις ιστορίες που πλάθαμε μόνοι μας γύρω από τη μάχη.

Από τις σκανταλιές μας δεν γλύτωσε ούτε αυτό το Σχολείο. Την παιδική μας περιέργεια μας κινούσαν πάντα τα όργανα Φυσικής και Χημείας με τα οποία ο δάσκαλος και διάφοροι δωρητές είχαν εμπλουτίσει το Σχολείο μας και τα χρησιμοποιούσαν οι μεγαλύτερες τάξεις στα πειράματα. Σε κάποια «κατοχική» ευκαιρία μπήκαμε κρυφά στο Σχο-

λείο και πήραμε όσα απ' αυτά μας γέμιζαν το μάτι! Έτσι στα αυλάκια και σε άλλα μέρη προσπαθούσαμε οι δυό μας να κάνουμε τα πειράματα που η παιδική μας φαντασία υπαγόρευε. Φαίνεται ότι η πυρπόληση του Σχολείου αργότερα, που κατέστρεψε τα πάντα, στάθηκε η αιτία να μην παρατηρήσει κανείς την έλλειψή τους!

Από τις παραστάσεις μου στην αίθουσα της διδασκαλίας (ήταν η σημερινή αίθουσα της Πνευματικής Γωνιάς, η τελευταία, που έχει τα ενθυμήματα από την Εθνική Αντίσταση) ελάχιστα θυμάμαι:

Στο θρανίο καθόμουν με τον αείμνηστο Παναγιώτη Δ. Μπακατσιά, που πέθανε τόσο νέος στην Αμερική καθώς και με τον Βασίλη Τσιπά, που βρίσκεται στην Αμερική και από τότε έχω να τον ιδώ.

Τον Δάσκαλο τον θυμάμαι αυστηρό, ψηλό, σωστό γίγαντα, που με γέμιζε δέος, πιο πολύ, όταν έπιανε μερικούς απ' τ' αυτιά και τους σήκωνε ψηλά για να στηλιτεύσει κάποιο παράπτωμά τους (συνήθως των μεγαλύτερων τάξεων παιδιά). Ο φόβος μου αυτός με έκανε να αγναντεύω συνέχεια (για παρηγοριά) το σπίτι μου, που θρισκόταν ακριβώς απέναντι. Ένοιωθα τον εαυτό μου μέσα στην τάξη κλεισμένο σαν σε κλουβί και ήθελα να πετάξω προς την ελευθερία!! Σ' ένα τέτοιο νοσταλγικό αγνάντεμα του σπιτιού μου μ' έπιασε μια φορά ο Δάσκαλος λέγοντας «του Κουτσούκη καρφί δεν του καίγεται», εννοώντας βέβαια ότι δεν πρόσεχα αυτά που έγραφε στον πίνακα αφού ζητούσε από μας να τα διαβάσουμε...

Μια σπαρταριστή στιγμή για την τάξη ήταν όταν ένας συμμαθητής μου (σήμερα βρίσκεται κι αυτός στην Αμερική) πήγε να του ζητήσει άδεια να πάει σπίτι του. Στην ερώτηση του Δασκάλου γιατί θέλει να φύγει, αυτός απάντησε: «Γιατί με κόφτει». Κόψτο κι εσύ, του απαντάει ο Δάσκαλος, και η αίθουσα ξέσπασε σε ακρατητα γέλια. Ο συμμαθητής μας πειραγμένος αφού είδε ότι δεν τούδινε άδεια, φεύγοντας λέει απειλητικά στο Δάσκαλο: «Θα πάω να τα πω στον πατέρα μου!...». Την συνέχεια δεν την θυμάμαι. Ίσως είναι και το τελευταίο που ανακαλώ στην μνήμη από τα πρώτα εκείνα χρόνια της σχολικής μου ζωής στο χωριό, με πρώτο μου δάσκαλο βέβαια τον αείμνηστο Γεώργιο Ελ Παπαδή.

Η γενιά μου, μαζί με τόσα άλλα στερήθηκε θάλεγα και τον Γεώργιο Ελ. Παπαδή ως δάσκαλο. Τον γνώρισε δυστυχώς πολύ λίγο και, αν επιτρέπεται η έκφραση, όχι όταν αυτός ήταν στις δόξες του. Αναμφίβολα οι προηγούμενες γενιές του '20 και του '30 τον γνώρισαν καλύτερα και έμαθαν περισσότερα. Τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής αυτός ήταν επιστρατευμένος ή φυλακισμένος και μόνο τον τελευταίο χρόνο της Κατοχής, που εμείς πήγαμε σχολείο, ευτυχήσαμε να τον γνωρίσουμε σαν δάσκαλο μέσα στη γενική κακομοιριά και δυστυχία. Αν και ο κόσμος γύρω του πεινούσε και δυστυχούσε, παρ' όλα αυτά ο ίδιος έδειχνε

να διατηρεί το κέφι του για δουλειά. Ήταν όμως η τελευταία χρονιά που διηύθυνε το Σχολείο, το οποίο κάηκε μαζί με όλο τον εξοπλισμό του στις 11 Αυγούστου 1944 από τους Γερμανούς.

Σε λίγους μήνες ο Δάσκαλος, έπαιρνε μετάθεση για την Αθήνα, όπου συνέχισε το διδασκαλικό του έργο και όπου παρέμεινε έκτοτε μέχρι τον θάνατό του.

Αν και η αρχική μου πρόθεση εδώ ήταν να σκαλίσω τη μνήμη μου για ό,τι με συνδέει ως μαθητή του αειμνήστου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, θα

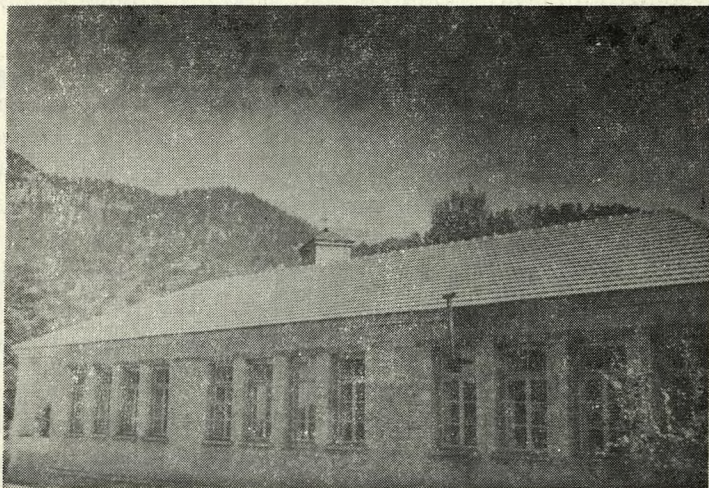

Ο Δάσκαλος ανάμεσα στους μαθητές του στο Σχολείο, ευθύς μετά τον πόλεμο (1945)

μου επιτραπεί να καταθέσω σαν μικρή οφειλή και τις τελευταίες μου εντυπώσεις που αποκόμισα λίγους μήνες πριν πεθάνει.

Είχα την εξαιρετική χαρά και ευκαιρία να τον επισκεφτώ σπίτι του τον Σεπτέμβριο του 1986, μαζί με τον ανηψιό του Πάνο Ι. Καρυοφύλλη. Στητός κι ολόρθος μας υποδέχτηκε στην πόρτα του σπιτιού του. Εύχαρις και γελαστός άνοιξε την συζήτηση χωρίς να το καταλάβουμε και κρατούσε αδιάπτωτο το ενδιαφέρον μας. Από τα σύγχρονα θέματα στα οποία ήταν πάντα ενήμερος, η συζήτηση έφθασε και στον κόσμο του Μικρού Χωριού. Και τί δεν θυμόταν απ' τη ζωή του χωριού και την διδασκαλική του δράση. Παρ' όλον ότι πολλά τα έχει γράψει στα απομνημονεύματά του και στα άλλα δημοσιεύματά του στο περιοδικό μας (Μ.

Γ.) για το οποίο εκφραζόταν πάντοτε κολακευτικά, ωστόσο πρόσεξα ότι είχε και κάτι καινούργιο να προσθέσει. Έτσι, πρώτη φορά τον άκουσα να μιλάει εκτεταμένα για την δυσμενή απόσπασή του στα ελληνογιογυκοσλαβικά σύνορα (Γευγελή) επειδή αρνήθηκε με παρρησία, αν και αξιωματικός, να λάβει μέρος στην εκστρατεία της Ουκρανίας (1918). Τον εκτιμούσαν όλοι οι ανώτεροί του και αυτή ήταν η επεικέστερη ειδικά γι' αυτόν μεταχείριση. Άλλωστε, όπως μας είπε, συχνά τον πρό-έτρεπαν οι ανώτεροί του να μείνει στο στράτευμα, όπου τον περίμεναν ανώτερες και ανώτατες θέσεις και βαθμοί. Μέσα του όμως, όπως έλε-

Το Δημοτικό Σχολείο, δημιούργημα του Γ. Παπαδή

γε, γινόταν μια πάλη ανάμεσα σε δυο αποστολές, αυτή του δασκάλου, που έφερνε στο νού του τα γλυκά πρόσωπα των μαθητών του χωριού και αυτή του στρατιώτη που τον γέμιζε εθνική υπερηφάνεια. Η μια τον έθελγε, την άλλη την ζούσε. Νίκησε τελικά το διδασκαλικό του πάθος. Ευτύχησαν έτσι γενεές μαθητών και μαθητριών να μάθουν απ' αυτόν γράμματα, που στάθηκαν το πολυτιμότερο εφόδιο στην κατοπινή τους ζωή ως σήμερα.

Με ιδιαίτερη ενάργεια διηγόταν τις μετακινήσεις του στο Μικρασιατικό μέτωπο. Δάκρυζε πάντα στη θύμηση συμπολεμιστών του, που σκοτώθηκαν δίπλα του, σε φοβερές μάχες. Πιο συγκινημένος έδειχνε όταν θυμόταν την αναπάντεχη συνάντηση με το μνήμα του Μικροχωρίτη ανθυπολοχαγού Διονύση Μουχρίτσα, που είχε σκοτωθεί πρόσφατα στα υψώματα του Τουλού Μπονάρ (1920).

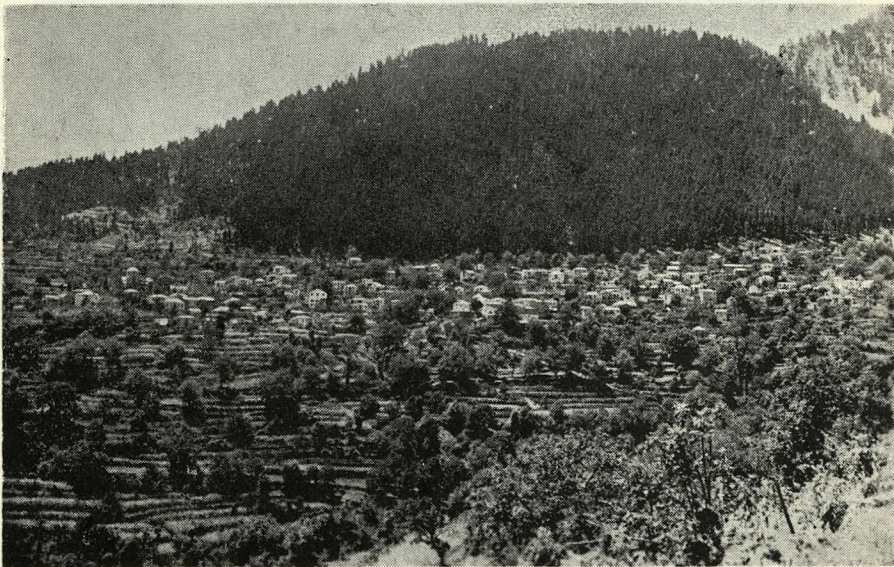
Μας περιέγραφε ακόμη με αξιοζήλευτη λεπτομέρεια το παλιό Δημοτικό Σχολείο από το οποίο αποφοίτησε και στο οποίο αργότερα επέστρεψε ως δάσκαλος. Τότε διεπίστωσε ότι δεν μπορούσε να λειτουργή-

σει αυτό αποτελεσματικά σαν Σχολείο και πήρε την πρωτοβουλία για την ανέγερση του νέου Σχολείου. Μας είπε ότι την ιδέα την ασπάστηκαν πρόθυμα όλοι οι χωριανοί καθώς και όσοι βρισκόνταν τότε στην Αμερική και στην Κωνσταντινούπολη. Μεταξύ αυτών ήταν ο αείμνηστος Βασ. Κομματάς (Αμερική) και ο αειθαλής Σπύρος Κομπορόζος, που συντόνισε τότε τον έρανο στην Κων(σταντινού)πολη (1932). Ο ίδιος παρέστη στο δικαστήριο για τις απαλλοτριώσεις εντυπωσιάζοντας με την ειλικρίνειά του τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου και βοήθησε να βγουν αποζημιώσεις καλές για τους ιδιοκτήτες του σχολικού χώρου.

Εξέφραζε την ικανοποίησή του, που σήμερα το κτίριο αυτό στεγάζει την Πνευματική Γωνιά του Μικρού Χωριού και ευχήθηκε δύναμη και κουράγιο σε όλους μας να συνεχίσουμε τέτοιες πρωτοβουλίες με πνευματικό και ευρύτερο κοινωνικό περιεχόμενο.

Στα 92 του χρόνια η ματιά του ήταν ζωηρή και καλωσυνάτη, τα ενδιαφέροντά του πνευματικά, το παράστημά του και η φυσιογνωμία του μου ενέπνεαν σεβασμό, και δεν με φόβιζαν πια, όπως την πρώτη χρονιά που με δέχτηκε στο Σχολείο σαν μαθητούδι. Σαν τέτοιο μαθητούδι, όπως συχνά με αποκαλούσε, λίγο με θυμόταν. Στητός και γελαστός μας έσφιξε εγκάρδια το χέρι και μας αποχαιρέτησε στην εξώπορτα του σπιτιού του. Ήταν πεπρωμένο αυτή να είναι και η τελευταία συνάντησή μου με τον Δάσκαλό μας. Κι αυτή η εικόνα της λεβεντιάς του θα μείνει ανεξίτηλη στη μνήμη μου.

Μένιος/Κλεομένης Κουτσούκης

Το Μικρό Χωριό την εποχή που ήταν δάσκαλος ο Γ. Παπαδής

III

Επιστολές μαθητών του με αναφορά στο έργο του αγαπημένου δασκάλου

Εσύ κυρ-δάσκαλέ μου εκίνησες να πας στον κάτω κόσμο,
κι αφήνεις το μαθητούδι σου πικρό, χαροκαμένο.
Κυρ-δάσκαλε τον πόνο μου πού να τον απιθώσω;
που κι αν τον ρήξω τρίστρατα τον παίρνουν οι διαβάτες
κι αν τον αφήσω στα κλαριά τον παίρνουν τα πουλάκια.
Πού να βαλθούν τα δάκρυά μου για τον ξεχωρισμό σου;
Αν πέσουνε στη μαύρη γη χορτάρι δεν φυτρώνει
αν πέσουνε στον ποταμό ο ποταμός θα στύψει,
αν πέσουνε στη θάλασσα πνίγονται τα καράβια
κι αν τα σφαλίσω στην καρδιά γρήγορα θε να σ' ανταμώσω.

Λαμπρινή Κουφομιχάλη (πατρικό Κων. Τριχιά)

Μπροστά στη Μεταμόρφωση άλλοτε μαθητές και μαθήτριες του Γ. Παπαδή (1950)

Σε εκδρομική εξόρμηση στη φύση του Μικρού Χωριού άλλοτε μαθητές και μαθήτριες του Γ. Παπαδή (1950)

Μικροχωρίτικα Γράμματα

Θεσσαλονίκη, 2-5-1987

Τα Χριστούγεννα έμαθα τον θάνατο του αγαπημένου μας Δασκάλου Γιωργάκη Ελ. Παπαδή. Πήρα να γράψω κάτι από τα τόσα πολλά που μας έδωσε μα δεν μπόρεσα τελικά και είχα και κάποια κρίση της καρδιάς. Στέλνω έστω και καθυστερημένα τα συλλυπητήριά μου στην σύζυγό του, στους συγγενείς, στα ανήψια του και φυσικά στην Αδελφότητα και σ' όλο το χωριό μας.

Από τότε που έφυγε από το χωριό αυτός, αλλά και άλλοι αξιόλογοι, ξείσκωσε ο τόπος. Ίσως γι' αυτό έφυγε και το μισό χωριό δένδρα και βουνά. Γυιός του Λευτέρη και της Ελένης Παπαδή (της νουνάς μου) οικογένεια αρχοντική, πιστή, ηθική, αξιοζήλευτα νοικοκυρεμένη. Σ' αυτήν την οικογένεια ανταποκρίθηκε με το παραπάνω

και προσέφερε στα παιδιά του χωριού αυτά που πήρε με την επιστήμη του. Γι' αυτόν τον δάσκαλο δεν ήταν ένα επάγγελμα ήταν ένα λειτούργημα. Παιδιά δικά του δεν είχε μα ήταν ταγμένος να έχει όλα τα παιδιά δικά του όλου του χωριού που τα φρόντιζε με γονική φροντίδα, που ήταν εκατοντάδες και που πολλά απ' αυτά σήμερα είναι τρανοί επιστήμονες και εξαιρετικοί άνθρωποι.

Σ' αυτήν την φωσφορίζουσα μορφή του Δασκάλου με την γενναία φυχή του, το ευρύ σπινθηροδόλο πνεύμα, την δραστηριότητά του και ενεργητικότητα εμείς οι μαθηταί του ωφείλομε πολλά και ιδιαίτερα εγώ. Αισθάνομαι μεγάλη ευγνωμοσύνη. Φρόντιζε πάντα με κάθε τρόπο για την καλή μόρφωση των μαθητών που αν χρειαζόταν έστελνε και τον χωροφύλακα προ-

Μια παρέα νέων του χωριού που υπήρξαν μαθητές του Γ. Παπαδή, σε εκδρομή στη Χελιδόνα, μετά τον πόλεμο.

κειμένου να έρθουν τα παιδιά στα θρανία, γιατί στα χωριά τα δικά μας οι μητέρες μας (ηρωίδες) με τις αδάστακτες για τους ώμους τους δουλειές, αναγκάζονταν προ πάντων τα κορίτσια, να τα κρατήσουν κοντά τους για να βοηθήσουν στο κουβάλημα του νερού, στα ζώα, στο σκούπισμα και την φροντίδα των μικρότερων παιδιών και σε ηλικία 5 χρόνων προσέφεραν δουλειές.

Όμως εκείνος, που ήξευρε πόσο αξίζουν τα γράμματα και η μάθηση, τα φρόντιζε με κάθε τρόπο. Εκτός όμως από αυτά φρόντιζε και για την πίστη των παιδιών. Κάθε Κυριακή μαζευόμασταν και εκκλησιαζόμασταν μαζί του (ο καλός ποιμήν με το ποίμνιό του).

Στην εκκλησία λέγαμε το «Πιστεύω» και το «Πάτερ ημών» με την σειρά. Τα Χριστούγεννα έλεγαν τα Κάλαντα τα αγόρια και του Λαζάρου τα κορίτσια με το στολισμένο καλαθάκι. Την Μ. Παρασκευή λέγαμε τα εγκώμια κι έτσι όλοι ήταν ευχαριστημένοι.

Αυτά μα και πόσα άλλα δεν θα είχαμε να πούμε για τον σεβαστό μας δάσκαλο. Ατελείωτα.

Έτσι θα μείνει στην μνήμη μας η αγέρωχη ψυχή του, το ωραίο παράστημά του, η ωραία του μορφή, η επιδηλητικότητα του και γιατί όχι η αυστηρότητά του. Πέρασε έτσι μεγαλύτερος από τ' αδέρφια του και έφυγε για την αιωνιότητα τελευταίος και πλήρης ημερών από τους τρεις άλλους. Τώρα, ύστερα από πολλές εδοκιμασίες και με το παράπονο να είναι μακριά από το χωριό του, όπως το έχουμε όλοι, τον φιλοξενεί η Αττική γη.

Ας είναι αιωνία του η μνήμη.

Θεσσαλονίκη 12-5-1987

Αγαπητέ Μένιο,

Διάβασα στο τελευταίο σου τεύχος του περιοδικού τα συγκινητικά σου λόγια που είπες για τον καλό μας Δάσκαλο στην τελευταία του κατοικία.

Έκλαψα για άλλη μια φορά. Ο θάνατός του με λύπησε βαθιά. Για μας όμως δεν έχει πεθάνει, θα μείνουν αιώνια στηνθύμησή μας τα έργα του και οι θυσίες του

όπως και του σεβαστού μας Παπαθανάση. Τί να πρωτοθυμηθούμε; Ό,τι και να γράψουμε θα είναι πολύ λίγα. Η αγάπη του για το χωριό μας, ο καλοσύνη του και η αφοσίωσή του για τα παιδιά που τ'νοιωθε σαν δικά του, θα μας μείνουν αξέχαστες.

Τον αγαπούσαμε σαν πραγματικό μας πατέρα. Τον σεβασμό που του είχαμε, ο ίδιος μας τον είχε διδάξει. Αισθανόμασταν κοντά του μια σιγουριά. Όταν μας ρωτούσαν «τον Γιωργάκη έχετε δάσκαλο;» απαντούσαμε με υπερηφάνεια «μάλιστα!». Ήταν άριστος παιδαγωγός και ψυχολόγος από τους λίγους.

Τα λόγια μου είναι πολύ φτωχά για να περιγράψουν το μεγαλείο της ψυχής του.

Αιωνία του η Μνήμη.

Στεφανία Ι. Γιαννοπούλου (Δερματά)

Ιουλίου 6, 1987

Αγαπητέ Μένιο,

Σήμερα έλαβα την επιστολή του Συμβουλίου, χάρηκα πάρα πολύ για την ανέγερση προτομής του δασκάλου μας Γ. Παπαδή.

Νομίζω ότι η απόφασή σας ήταν η καλύτερη που μπορούσαμε να κάνουμε και να δείξουμε τιμή και ευγνωμοσύνη γι' αυτόν τον άνθρωπο που μας έβαλε στον καλό δρόμο της ζωής μας.

Από καιρό θέλω να σας στείλω τη συνδρομή μου, έχω γίνει πολύ αμελής στην αλληλογραφία μου, με συγχωρείτε.

Σας στέλνω 100 δολάρια: 20 για την συνδρομή μου και τα υπόλοιπα για την προτομή του δασκάλου μας.

Η γυναίκα μου σας στέλνει χαιρετίσματα. Χαιρετισμούς στην οικογένειά σου, στο συμβούλιο, καθώς γνωστούς και χωριανούς.

Με φιλική αγάπη

Δ. Γ. Ζαχαρόπουλος

Καλιφόρνια, 7 Ιουλίου 1987

Αγαπητέ Μένιο σε χαιρετούμε.

Διαβάζοντας το γράμμα της υμετέρας Αδελφότητας, όλοι μας συγκινηθήκαμε με την πρόθεσή της να τιμήσει ένα ευγενές και επάξιο μέλος της, σαν τον αείμνηστον

διδάσκαλον Γεώργιον Ελ. Παπαδήν.

Ο Γεώργιος Ε. Παπαδής δεν ήτο ένας διδάσκαλος του χωριού μας. Ήτο ο Διδάσκαλος, ο Άνθρωπος, ο Πατριώτης που η αγάπη του δια όλους επεκτεινέτο πολύ πέρα από τα Μικροχωρίτικα και Ευρυτανικά όρια, έως και τα βάθη της Μικράς Ασίας που τόσο πολλά προσέφερε.

Τα ιδανικά τα οποία επίστευε και ζούσε μαζί τους κατόρθωσε να τα εμφυτεύσει σε πολλές γενεές μαθητών του και μη.

Και οι καρποί είναι πλούσιοι.

Θέλοντας και εμείς οι τέσσερις αδελφοί και μαθητές του να συμβάλουμε εις την διατήρηση της μνήμης του και των ωραίων ιδανικών του, προσφέρουμε το ποσόν των 250 δολλαρίων U.S.A. δια τον άνθρωπον που ήθελε τα πάντα δια τους άλλους, τίποτε δε δι' εαυτόν.

Πάντα με πατριωτικούς χαιρετισμούς
Οι Αδελφοί

Παναγιώτης, Ελευθέριος, Λεωνίδας και
Στέφανος Χρ. Μαστρογεωργώπουλοι

MOUNT PENN, PA U.S.A. Ιούλιος 9-87

Αγαπητοί μου,

Μολονότι δεν υπήρξα μαθήτρια του αειμνήστου διδασκάλου μας κ. Γεωργίου Παπαδή, λόγω της μικράς μου ηλικίας, ούτε και έτυχε ποτέ να τον γνωρίσω προσωπικά, λόγω του ότι η ξενιτεία μικρή με πήρε κοντά της, εντούτοις θαθεία συγκινημένη αφ' ενός για τον χαμό του λαμπρού μας αυτού διδασκάλου του χωριού μας, αλλά και πολύ ενθουσιασμένη αφ' ετέρου, δια την ωραιότητα ιδέαν της ανεγέρσεως προταμής του αειμνήστου αυτού, ταπεινά εσωκλείω την συμβολική μου προσφορά, εις ένδειξιν σεβασμού και αγάπης προς τον Γεώργιον Παπαδή. Αιωνία του η μνήμη!

Το κάτωθι ποίημα (μοιραδί) είναι αφιερωμένο από εμένα προσωπικά δια το γεγονός ότι ο πατέρας μου (κ. Κωνσταντίνος Τριχιάς) υπήρξε μαθητής του και πολλές φορές μου είπε, ότι παιδαγωγοί σαν τον Γεώργιο Παπαδή υπάρχουν πολύ λίγοι, αλ-

Ο αείμνηστος Δάσκαλος με τον αείμνηστο αδελφό του Παναγιώτη και τον Δ/ντή του Δημ. Σχολείου κατά την τελευταία επίσκεψή του στο Μικρό Χωριό (1984)

λά και σαν άτομο ήταν εξαιρετική προσωπικότητα.

Θερμά συλλυπητήρια εις την οικογένειάν του εκφράζω, με τα κάτωθι λόγια.

Εσὺ κυρ-δάσκαλέ μου εκίνησες
να πας στον κάτω κόσμο,
κι αφήνεις το μαθητεύδι σου
πικρό, χαροκαμένο.

Κυρ-δάσκαλε τον πόνο μου
πού να τον απιθώσω;
που κι αν τον ρήξω τρίστρατα
τον παίρνουν οι διαβάτες
κι αν τον αφήσω στα κλαριά
τον παίρνουν τα πουλάκια.

Πού να δαλθούν τα δάκρυά μου
για τον ξεχωρισμό σου;
Αν πέσουνε στη μαύρη γη
χορτάρι δεν φυτρώνει
αν πέσουνε στον ποταμό
ο ποταμὸς θα στύψει,
αν πέσουνε στη θάλασσα
πνίγονται τα καράδια
κι αν τα σφαλίσω στην καρδιά
γρήγορα θε να σ' αναμιώσω.

Λαμπρινή Κουφομιχάλη
(πατρικό Κων. Τριχιά)

Γκρίνσμπορο, Ιουλίου 13 1987

... Έλαβα Γιάννη ένα γράμμα από τον Σύλλογο των Μικροχωριτών, πρόκειται για την ανέγερση προτομής του Δασκάλου μας Γεωργίου Παπαδή. Και μάλιστα εσείς κάνατε την πρόταση αυτή, σας συγχαίρω γι' αυτό, του αξίζει, ήταν ένας από τους καλύτερους δασκάλους που είχε η Ευρυτανία. Είμαστε τυχεροί που τον είχαμε δάσκαλο. Είμαι βεβίαια πως θα παραδρεθείς εκεί για τα αποκαλυπτήρια, γι' αυτό σας στέλνω 50 δολάρια να τα δώσεις σε όποιον είναι υπεύθυνος γι' αυτόν τον σκοπό· δεν ξέρω πού αλλού να τα στείλω...

Ντίνα Κοντούλα (Δερματά)

Αγαπητέ Μένιο,

Έλαβα το γράμμα του Συλλόγου το οποίο είδα να γράφει δια τον σκοπό της

Δωρεάς του Δασκάλου Γεωργίου Παπαδή και πολύ χάρηκα δια τον σκοπό αυτό. Είναι το καλύτερο πράγμα που κάνετε. Εγώ θυμάμαι πάντοτε τα λόγια του Πωλ που μιλούσε για τον Δάσκαλο τον Παπαδή, ότι όλα τα παιδιά που εδίδαξε, μου έλεγε, έμαθαν γράμματα.

Πάντοτε τον μελετούσε και τον ευχαριστούσε. Γι' αυτό δια όλους μας είναι μεγάλη τιμή και όσοι τον είχαν Δάσκαλο και όσοι δεν τον είχαν.

Σας στέλνω 50 δολάρια από την οικογένεια Πλουτάρχου Ζαχαροπούλου εις μνήμην του Διδασκάλου. Και επίσης άλλα 50 δολάρια από τον Κουινάδο μου Παναγιώτη Ζαχαρόπουλο εις μνήμην του Διδασκάλου.

Μαρία Πλ. Ζαχαροπούλου

MARYLAND 14-7-1987

Αγαπητέ μας Μένιο, για χαρά.

Είμαστε όλοι καλά και εύχομαι και σε σας το ίδιο. Για την ανέγερση της προτομής του αιμνήστου Δασκάλου, σας στέλνω την επιταγή των 50 δολλαρίων.

Σας χαιρετώ και ίσως σας δούμε στο χωριό. Θα έρθουμε τον Αύγουστο.

Τριαντάφυλλος και Κασσιανή Κακίση

Ουάσινγκτων 7-8-1987

Αγαπητοί μου χωριανοί και αγαπητά μέλη της Αδελφότητας.

Προχθές έλαβον και το καλό έντυπο γράμμα σας και είδα την συνεδρίαση και απόφαση που κάνατε δια καλά έργα δια το Ιερόν και Ηρωικόν χωριόν μας και την απόφαση που θγάλατε δια ανέγερση προτομής του αιμνήστου Δασκάλου μας, Γεωργίου Ελ. Παπαδή, και δι' αυτό πρέπει να βοηθήσωμε όλοι μας, από όπου βρισκόμαστε, ο κάθε Μικροχωρίτης μακρυά ή κοντινά. Σας στένω μιαν δωρεάν 40 δολλαρίων και σας εύχομαι καλήν πρόοδο εις τα καλά έργα. Πάντα θα είμαι δωρητής και ενισχυτής σε ό,τι έργον του χωριού μας και του τόπου μας.

Σας χαιρετώ όλους
Παύλος Δ. Γεωργόπουλος

Θεσσαλονίκη, 5 Οκτωβρίου 1987

Αγαπητέ Μένιο,

Φέτος ήλθα από την Αμερική και παραβρέθηκα στα αποκαλυπτήρια της προτομής του αιμνήστου δασκάλου μας Γεωργίου Παπαδή. Δεν ξέρετε πόσο με συγκίνησε η εκδήλωση αυτή και πόσο πολύ έκλαψα ακόμα μια φορά μετά τον θάνατό του. Με έκανε να θυμηθώ κι εγώ τα χρόνια εκείνα που πήγαινα στο σχολείο. Η καημένη η μητέρα μου δεν με άφηνε να πάω γιατί ήθελε βοήθεια από μένα, αφού τα αδέρφια μου όλα ήταν πιο μικρά από μένα.

Μια μέρα πήγαινα σχολείο και δυό δεν πήγαινα. Ο δάσκαλος το παρατήρησε βέβαια και με ρωτάει μια μέρα:

— Γιατί Ροδάνθη δεν έρχεσαι στο σχολείο;

— Ήμουν άρρωστη κύριε, του απαντώ.

— Πώς είναι δυνατόν μια μέρα άρρωστη και μια καλά;

Τί ν' απαντήσω, αφού εν γνώσει μου έλεγα ψέματα; Τότε ο δάσκαλος μου έβαλε σαν τιμωρία να γράψω στο σπίτι τη φράση «δεν θα ξαναπάω ψέματα». Αυτό με ωφέλησε διότι έμαθα έτσι να γράφω. Ο δάσκαλός μας ήξερε τα προβλήματα του κάθε παιδιού. Εγώ βέβαια δεν έπαιψα να τον αγαπώ και να τον σέβομαι σαν πραγματικό μου πατέρα.

Όταν ο πατέρας μου ερχόταν από τα ξένα ο δάσκαλος του έλεγε: «Την Ροδάνθη να την σπουδάσεις, είναι η πιο καλή μου μαθήτριά».

Αυτά τα λόγια που βγαίνουν μέσα απ' την ψυχή μου ήθελα να πω, σαν μικρό μνημόσυνο, για τον καλό μας δάσκαλο, τον Γιωργάκη.

ΡΟΔΑΝΘΗ ΚΥΡΙΤΣΗ (ΔΕΡΜΑΤΑ)

Ο Γ. Παπαδής με όλα τα παιδιά του Σχολείου του (παλαιό) που βγήκαν να δουν το πρώτο αυτοκίνητο που ήλθε στο χωριό. Στο σταθμευμένο μπροστά στο σπίτι του δασκάλου (δεξιά) αυτοκίνητο θρίσκεται ο Θ. Καρδαράς και γύρω του οι Ν. Δημόπουλος, Ι. Μανίκας και ο αιμνήστος Δημ. Θάνος.

Η φωτογραφία είναι σταλμένη στον Γεώργιο Παπαδή από τον Ι. Δ. Ζορμπαλά

Δύο κείμενα, γραμμένα από δύο μαθητές του Γ. Ε. Παπαδή, τα οποία δεν είχαν δει, ως τώρα, το φως της δημοσιότητας, βρίσκουν τη θέση τους σήμερα στο ειδικό αυτό αφιέρωμα. Γιατί, όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης, η πρόθεση των συντακτών τους ήταν, με όσα πρότειναν πριν δέκα χρόνια σχεδόν, να τιμηθεί ο αείμνηστος δάσκαλος όταν ακόμα ζούσε. Για διαφόρους λόγους αυτό δεν έγινε κι ούτε ο δάσκαλος, όσο ζούσε, το πληροφορήθηκε ποτέ. Ίσως μερικοί λυπηθούν γι' αυτό, αλλ' ας υπάρξει η παρηγοριά ότι, έστω και μετά θάνατο, οι οφειλόμενες πράξεις τιμής προς τον αείμνηστο δάσκαλο δεν άργησαν να έλθουν.

Αθήνα, 9 Οκτωβρίου 1978

Αγαπητέ μας,

Η Αδελφότητά μας, εκπληρώνουσα, όπως αρμόζει, ένα ιερό καθήκον όλων μας, προγραμματίζει να τιμήσει σε ειδική εορταστική εκδήλωση τον δάσκαλο του χωριού μας, τον σεβαστό μας Γεώργιο Παπαδή. Ίσως αυτό θάπρεπε νάχε γίνει από καιρό για τον υπεροδοηκοντούτη, αλλά θαλερό δάσκαλό μας.

Οι πολλές περιπέτειες του χωριού μας, προ παντός οι τελευταίες και οι προσωπικές μας, ίσως, απασχολήσεις δεν μας άφησαν να εκπληρώσουμε ένα ιερό καθήκον! Να τιμήσουμε, όπως αρμόζει σε μαθητές, τον δάσκαλο του χωριού μας, τον σεβαστό μας Γεώργιο Ελ. Παπαδή.

Στην τιμητική αυτή εκδήλωση θα λάβουν μέρος οι χωριανοί, συμπατριώτες Ευρυτάνες και προπαντός όσοι υπήρξαν μαθητές του Γεωργίου Ε. Παπαδή.

Ο καθένας μπορεί να μιλήσει για τον τιμηθησόμενο και πιστεύουμε, ότι θα υπάρξουν πολλοί που θα είχαν κάτι να πουν γι' αυτόν, αφού όμως μας το δηλώσουν αυτό από πριν, για τον αναγκαίο συντονισμό και οργάνωση της εκδήλωσης. Γι' αυτό παρακαλούμε πολύ όποιος συγχωριανός, φίλος ή μαθητής του Παπαδή έχει να πει κάτι, να μας αποστείλει ένα σχετικό σημείωμα δηλώνοντας ότι αυτό θα αποτελέσει τη βάση μιας σύντομης ομιλίας του. Αν δεν θέλει να μιλήσει μπορεί να μας στείλει γραπτώς ό,τι θυμάται από τη μαθητική ζωή του κοντά στον Γ. Παπαδή (διάφορα περιστατικά από τη σχολική ζωή, ευτράπελα, ανέκδοτα, ιστοριούλες) που να δίνουν μια εικόνα του δασκάλου, αλλά και της ζωής στην εποχή του.

Τα κείμενα αυτά παρακαλούμε, έστω και πρόχειρα, αν δεν υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος, να μας σταλούν. Αργότερα τα κείμενα αυτά κι εφόσον το επιθυμούν οι συντάκτες τους, θα βελτιωθούν και θα περιληφθούν ίσως σε μια ειδική έκδοση της Αδελφότητας.

Παρακαλούμε το γράμμα αυτό να κυκλοφορήσει και σ' άλλους χωριανούς για να λάβουν γνώση και να μας αποστείλουν κι αυτοί ό,τι θυμούνται απ' τη μαθητική ζωή τους στο χωριό.

ΚΛ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ

με τα παρακάτω λόγια γραμμένα στο πίσω μέρος:

Αγαπητέ κ. Γεωργάκη,

Επί τη σημερινή (23 Απριλίου 1968) ονομαστική σας εορτή σας εύχομαι χρόνια πολλά - χαρούμενα και προσφέρω την παρούσα φωτογραφία αναμνηστική της 9 Απριλίου 1933, Κυριακής των Βαΐων, ημέραν καθ' την μπήκε δια πρώτην φοράν αυτοκίνητο στο Μικρό Χωριό του Καρπενησίου.

Καλό Πάσχα και με άπειρους χαιρετισμούς
ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΖΟΡΜΠΑΛΑΣ

20 - 6 - 1979

Προς

Το Διοικητικόν Συμβούλιον της εν Αθήναις εδρευούσης Αδελφότητος Μικροχωριτών «Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος».

οδός Αστυδάμαντος αριθ. 17. Παγκράτι

Εις Αθήνας

Αξιότιμοι Κύριοι

Η υποφαινομένη Ισμήνη σύζυγος Κων/νου Μπάρλα, το γένος Δημητρίου και Μαρίας Κεράνη, από ετών εγκατεστημένη εις Αμερικὴν 25 PARS I MON LANE ASHEVILLE NO 28805, κατάγομαι εκ Μικροῦ Χωρίου και διετέλεσα μαθήτρια του ἤδη Συν/χου Δημοδιδασκάλου Γεωργίου Ελευθ. Παπαδή, ὅστις υπήρξεν αφοσιωμένος εις το διδασκαλικόν του ἔργον, ευγενής, αξιοπρεπῆς και αδιάφθορος ὡς ἦτο και εἶναι, μας ἔδωσε τα εφόδια, ἠθικὴ και πνευματικὰ, θεμέλια ατράνταχτα δια την μετέπειτα κοινωνικὴν και επαγγελματικὴν σταδιοδρομίαν μας.

Ὁ ἀξίος και σεβαστὸς αὐτὸς δάσκαλος και λευκὸς δια βίου ἄνθρωπος, γέννημα και θρέμμα του Μικροῦ Χωρίου, εδοκίμασε πικρίαν, μη αποκρυβείσαν, ὅταν, μετὰ την καταπλάκωσιν και εξαφάνισιν της οικίας του, διὰ λόγους προφανῶς ανεξαρτήτως της θελήσεώς του, ἀλλὰ και στενῆς ερμηνείας των σχετικῶν διαταγῶν, περὶ των δικαιουμένων αποκαταστάσεως, δια παραχωρήσεως οικοπέδου και ανεγέρσεως νέας κατοικίας, εις τον νέον οικισμόν, εκ της κατολισθήσεως καταστραφέντων, δεν απέκτησε νέαν κατοικίαν και ἤδη, εις προχωρημένην ηλικίαν, ἀφοῦ ἔχασε την πρώτην σύντροφον της ζωῆς του, ἐξεδήλωσε πικρὸν παράπονον ὅτι στερεΐται φιλοξένου στέγης εν τῷ Μικρῷ Χωρίῳ, καίτοι ἠγάλωσε την ζωὴν του εις αὐτὸ και ἠγάπησε τούτο και τους κατοίκους του, ὅσον τίποτε ἄλλο εις την ζωὴν του, ἀφοῦ χάριν τούτων ἠδιαφόρισε δι' αξιώματα και τίτλους, προσεδέθη εις το Μικρὸ Χωριό, ὅπως το πουρνάρι στο θράχο και ἠρκέσθη στο ὑπατον ἀξίωμα, το Διδασκαλικί, που υπήρξε κα το βίωμά του.

Ἐξ αιτίας της ἀδικίας, ἣτις, δι' ἡμᾶς τους μαθητὰς του, ἀλλὰ και δι' ὅλους τους Μικροχωριτῆς, πιθανὸν να θεωρηθῆ και ὡς ἀγνωμοσύνη διὰ το πρόσωπόν του, μετὰ μελέτην του Καταστατικῆς σας, ἀλλὰ και των υφισταμένων νομικῶν δεσμεύσεων και δυνατοτήτων, ου μην ἀλλὰ και των ἐνδεχομένων Διοικητικῶν διατυπώσεων, θέτω ὑπὸ την κρίσιν σας τας ἀκολουθοῦσας σκέψεις μου :

α) Να αναζητηθῆ τρόπος ἀποκτήσεως οικοπέδου, ἐντὸς του Νέου Μικροῦ Χωρίου, ἐπ' ὀνόματι του Συλλόγου (εἴτε δια παραχωρήσεώς του εκ μέρους της Κοινότητος, εἴτε δια δωρεάς τοιούτου ὑπὸ συγχωριανοῦ, ἢ εν εσχάτῃ ἀνάγκῃ και δι' ἀγορὰς οικοπέδου.

β) Ἐπὶ του οικοπέδου τούτου να ἀνεγερθῆ οικία (μονόροφος κατ' ἀρχὴν και εν ἐπαρκεία των χρημάτων διώροφος), με τους ἀναλόγους βοηθητικούς χώρους, ἣτις, ἅμα τη ἀποπερατῶσει της, ἔστω και κατὰ τον ἕνα ὀροφόν της, να προσφερθῆ, τιμῆς και ευγνωμοσύνης ἕνεκεν, ὡς ἰσόβιος κατοικία του Γεωργίου Ελευθ. Παπαδή και της νυν συζύγου του, ἀνευ οὐδενὸς ἀνταλλάγματος, κατὰ τας περὶ ΧΡΗΣΙΔΑΝΕΙΟΥ (ισοβίου εν προκειμένῳ, ὑπὲρ του ζεύγους Παπαδή) διατάξεις του Ἀστικῆς Κώδικος.

γ) Εν περιπτώσει τυχόν ἀποποιήσεως της τιοαύτης προσφορὰς κατοικίας ὑπὲρ του τιμωμένου ζεύγους Παπαδή ἢ και, ο μη γένοιτο, εν

αποβιώσει αμφοτέρων των συζύγων, το οίκημα θα διατίθεται δια την δωρεάν εν αυτώ οίκησιν του εκάστοτε Διδασκάλου και της οικογενείας του, εν τυχόν δε κατασκευής διορόφου οικίας, εις τον έτερον όροφον (με δικαίωμα επιλογής του ζεύγους Παπαδή), θα διαμένη απ' αρχής ο Διδάσκαλος του Χωρίου μετά της οικογενείας του.

Εάν υπηρετούν εις το Σχολείον δύο διδάσκαλοι, τότε θα πρέπει, κατά την κρίσιν του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, να προτιμά-

Οι μαθητές σε εξόρμηση για δενδροφύτευση, με επικεφαλής τον Δάσκαλο Γ. Παπαδή (1938) και κοινοτικούς παράγοντες.

ται ο έχων τας περισσότερας οικογενειακάς υποχρεώσεις, από απόψεως στεγαστικών αναγκών και εφ' όσον θα είναι εφικτόν, να τακτοποιώνται στεγαστικώς αμφοτέροι οι Διδάσκαλοι (άρρηνες ή θήλειες).

Εάν ληφθή κρατική μέριμνα δια τη στέγασιν του Διδακτικού Προσωπικού του Δημοτικού Σχολείου Μικρού Χωρίου ή τυχόν αποποιηθή τούτο την εν αυτώ δωρεάν στέγασιν του, τότε η Διοίκσις του Συλλόγου θα διαθέτη τούτο δι' έτερον παρεμφερή σκοπόν (Βιβλιοθήκη Σχολική — Αίθουσα διαλέξεων — Αγροτικών Ιατρείων κ.λπ.), επ' ωφελεία όλων των κατοίκων του Χωρίου και ίδια της μορφώσεως των νέων του Χωρίου.

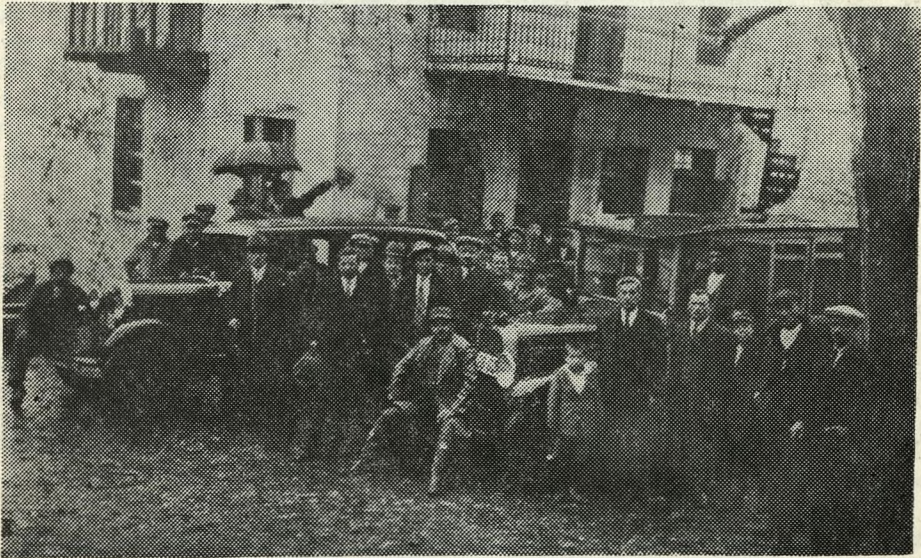
δ) Οι απαιτηθησόμενοι πόροι δια την πραγμάτωσιν του έργου (δι' αγοράν οικοπέδου, εφ' όσον αποκλεισθή η δωρεάν απόκτησις τοιούτου, και ανέγερσιν μονορόφου ή διορόφου οικοδομής, με στοιχειώδη εξοπλισμόν), δέον να αναζητηθώσι, κατά την γνώμην μου, εκ της διενεργείας

εράνου, πρωτοβουλία του Συλλόγου και κατόπιν νομίμου προς τούτο αδείας υπό της αρμοδίας αρχής, μεταξύ των απανταχού Μικροχωριτών, ως και εκ δωρεών τρίτων προσώπων, συμπαραστατών εις τον σκοπόν του έργου, οριζομένης Διαχειριστικής Επιτροπής και Εξελεγκτικής των εισπράξεων και πληρωμών τιοιούτης.

ε) Εις περίπτωσιν διαλύσεως του Συλλόγου, διά τινα των εν τω Καταστατικώ και τω νόμω λόγων, το ακίνητον τούτο, ως και η λοιπή περιουσία του Συλλόγου, θα περιέρχονται εις την Κοινότητα Μικρού Χωρίου, ως τούτο ρητώς προβλέπεται και εν τω Καταστατικώ αυτού.

στ) Υπό τα δεδομένα ταύτα και εφ' όσον η Διοίκησις του Συλλόγου εγκρίνη τας εν τη παρούση σκέψεις και προτάσεις μου, κινηθή δε δραστηρίως και επειγόντως δια την υλοποίησιν αυτών, δηλώ ότι προτίθεμαι και δεσμεύομαι ηθικώς, να εμβάσω επ' ονόματι της συσταθησομένης Ερανικής Επιτροπής, άλλως και επ' ονόματι του Συλλόγου (εν μη χορηγήσει αδείας εράνου), ως πρώτην δόσιν το ποσόν των πεντακοσίων (500) δολλαρίων Η.Π.Α., προτιθεμένη να προσφέρω και δευτέραν ισόποσον δόσιν δολλαρίων (άλλα 500), εφ' όσον θα άρξηται η ανέγερσις του οικήματος.

Επί τούτοις παρακαλώ να έχω συντόμως κατατοπιστικήν απάντησιν σας, προκειμένου να ανταποκριθώ εις την προσφοράν μου, αλλά και να προέλθω εις σχετικές ενεργείας μεταξύ των συμπολιτών μου (Μικροχωριτών και λοιπών εξ ομόρων χωρίων Ευρυτάνων), δια την κατά το εφικτόν ευρύτεραν συμμετοχήν και αξιόλογον οικονομικήν συνδρομήν

Στη φωτογραφία μεταξύ άλλων οι: Μιχ. Νικολόπουλος, Πρόεδρος, Σπ. Γιαννακόπουλος, Γ. Ζαχαρόπουλος, Γ. Γιαννακόπουλος, Θ. Καρδαράς, Γ. Παπαδής, Χρ. Ματρογεωργόπουλος, Ζορμπαλάς, Α. Καλατζής, Ι. Κοιματάς, Πρόεδρος. Καθιστός ο Κων. Γιουρνάς κ.ά.

Πίσω από την φωτογραφία αναγράφεται: «Καγώ σας φιλιώ η μητέρα σας. Βλέπετε φέραμε το αυτοκίνητο στο χωριό και σήμερα Λαμπρή είμαστε στο Χάνι. Σας εύχομαι χρόνια πολλά και γαρθήτε με το αυτοκίνητο ως την πόρτα σας»... (1933).

των, δια την πραγμάτωσιν του έργου, το οποίον, ας ελπίζω, εάν εκτελεσθή, θα αποτελέση μίαν έμπρακτον απόδειξιν της αγάπης μας προς τους αξίους, και εννοώ τους Δασκάλους, οι οποίοι διαπλάθουν και δημιουργούν τους ανθρωπίνους χαρακτήρας και εν συνεχεία την υγιά κοινωνίαν, η οποία σήμερον παραπαίει και σήπεται από τα ναρκωτικά, την πορνείαν και τον εύκολον πλουτισμόν, απεμπολούσα τα ανθρώπινα ιδεώδη.

Δεν διεκδικώ τίτλους και διακρίσεις, αλλ' ως ταπεινή ομοχώριος, μη λησμονούσα την προέλευσίν μου, το χωριό μου και τους συγχωριανούς μου, αλλά και ως δείγμα απειρού ευγνωμοσύνης προς τον φωτοδότην δάσκαλόν μου, Γεώργιον Ελευθερίου Παπαδήν, λευκανθέντα εν τιμιότητι, θέτω εαυτήν εις τήν διάθεσίν σας, ως απλή στρατιώτις, δια την επίτευξιν των εγκλειομένων εν τη παρούση σκοπών.

Εν αναμονή απαντήσεως, παρακαλώ δεχθήτε την θαυτοτάτην εκτίμησίν μου.

Μετά τιμής
Ισμήνη Κων/νου Μπάραλα

Υ.Γ.: Παρακαλώ να μην δοθή ευρεία δημοσιότητα εις την πρωτοβουλίαν μου αυτήν και να μην προβληθή το όνομά μου, δια λόγους αποφυγής αυτοπροβολής μου. I.M.

ASHEVILLE N.C. τη 1η Ιανουαρίου 1983
Προς

τον κ. Πρόεδρον της Κοινότητος
Μικρού Χωρίου Ευρυτανίας
Τζούφραν Ιωάννην

Με την ευκαιρία της προσφάτου εκλογής σας, ως Προέδρου, συγχαίρω εσάς προσωπικώς και τους άξιους Κοινοτικούς Συμβούλους και σας εύχομαι κάθε επιτυχία στα νέα σας καθήκοντα.

Όμως είναι ανάγκη να επανέλθω εις τας σκέψεις μου, που με επιστολή μου, υπό χρονολογίαν 20.6.1979, έκαμα γνωστές προς το Συμβούλιον της Αδελφότητος Μικροχωριτών (Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος), αντίγραφο της οποίας σας εσωκλείω, χωρίς δυστυχώς να τελεσφορήση το θιγόμενον εν τη επιστολή μου θέμα, καίτοι ο Σύλλογος το υιοθέτησε και κατέβαλε σχετικές προσπάθειες προς επίτευξίν του.

Τώρα πολλά ελπίζομε να γίνουν, με την ευρύτητα που έδωσε στις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοικήσεως η Κυβέρνησις της «Αλλαγής», με την συμπαραστάσιν όλων ανεξαιρέτως των συγχωριανών (παλαιού και νέου Μικρού Χωριού), του Συλλόγου της Αδελφότητος Μικροχωριτών, των φίλων του Μικρού Χωριού και με την βοήθειαν του δραστηρίου και φιλοπροόδου κ. Νομάρχου Ευρυτανίας, όστις ελπίζω να εγκρίνη την σύστασιν ερανικής επιτροπής προς συλλογήν χρημάτων, δια την επίτευ-

ξιν του εν τη επιστολή μου εκείνη αναγραφόμενου σκοπού.

Αυτήν την φοράν πρέπει να παράμερισθούν αι φιλοδοξίαι και διαφωνίαι του παρελθόντος, που εδίχασαν και εχώρισαν τους συγχωριανούς, αφού το ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ ήτο και θα παραμείνη πάντοτε ως ένα και μόνο χωριό, έστω εάν έχη δύο οικισμούς, αφού τώρα προστίθεται και τρίτος (ο Δερματιώτικος).

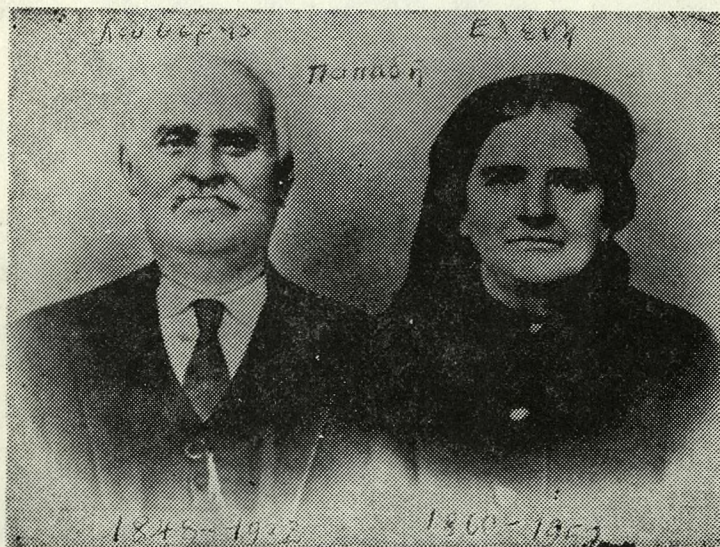
Μόνον έτσι θα επιτύχωμεν τους αντικειμενικούς μας σκοπούς, που νομίζω ότι πρέπει να είναι, κατά σειράν προτεραιότητος, οι εξής:

α) Εξεύρεσις δωρεάν και καταλλήλου οικοπέδου, εις περίοπτον και δεσπόζουσαν θέσιν (τί θα λέγατε δια την παλαιάν εκκλησίαν), προς ανέγερσιν κατοικίας, δια την εν αυτή ισόβιον οίκησιν του ζεύγους Γεωργίου Παπαδή, εις ένδειξιν ευγνωμοσύνης, εις τον αγέρωχον, άσπιλον και φωτοδότην δάσκαλό μας, κατά τα εν τη επιστολή εκείνη διαλαμβανόμενα, με την διαφοράν ότι τώρα την πρωτοβουλίαν θα έχη η Κοινότης Μικρού Χωριού, αντί του Συλλόγου, όστις, ελπίζω, όταν κληθή, δεν θα αντιδράση και θα συντρέξη εις το έργον σας.

Με εκτίμησιν
η συγχωριανή σας
ΙΣΜΗΝΗ ΚΩΝ. ΜΠΑΡΑΛΑ
το γένος Δημ. Κεράνη

IV

Αυτόγραφα κειμένα του Γεωργίου Ελ. Παπαδή (1894 - 1986)

Οι γονείς του Ελευθέριος και Ελένη (το γένος Κυράνη) Παπαδή

**απο την οικογενειακή,
στρατιωτική και
διδασκαλική του ζωή**

ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗ

Ο λόγος του αείμνηστου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, όπως τον θυμούνται οι μαθητές του, ήταν άμεσος, παραστατικός, λιτός, χωρίς περιττά στολίδια και γι' αυτό εύκολα κατανοητός. Δίνουμε παρακάτω σε χρονολογική σειρά ένα μικρό απάνθισμα (αποσπάσματα) απ' όσα κείμενά του βρέθηκαν στα χέρια μαθητών του ή εδώ κι εκεί σκόρπια που δεν έχουν δημοσιευθεί ως τώρα στο περιοδικό μας ή αλλού:

1. Η άρνησή του να λάβει μέρος στην εκστρατεία της Ουκρανίας και η δυσμενής μετάθεσή του στη Γεούγελη

Κατά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (Νοέμβριος 1918) υπηρετούσα ως έφεδρος υπολοχαγός στ 5ον Σύνταγμα Ευζώνων. Αρχές τυ 1919 η 13η Μεραρχία στην οποία ανήγατο το Σύνταγμά μας ετοιμάζετο για την εκστρατεία της Ουκρανίας. Η 13η Μεραρχία εκοινοποίησε εμπιστευτική διαταγή στους αξιωματικούς να δηλώσουν ποιοί δεν θέλουν να λάβουν μέρος στην εκστρατεία αυτή. Εγώ υπέβαλα αίτηση ότι δεν επιθυμώ να λάβω μέρος και μετετέθηκα εις τα έμπεδα Θεσσαλονίκης και τοποθετήθηκα εις το 3ον τάγμα προκαλύψεως το οποίον έχει την επιτήρηση των συνοριακών φυλακίων Γιουγκοσλαβίας με κεντρικό τομέα Γεουγελής. Με τους Σέρβους την εποχή εκείνη ως σύμμαχοι είχαμε φιλικές σχέσεις και απόλυτη ησυχία. Την πιο ευχάριστη ζωή από τη μακροχρόνια στρατιωτική υπηρεσία (7 χρόνια) ήταγε αυτή. Ελεύθερα πηγαίναμε μέσα στο Σερβικό έδαφος. Οι Σέρβοι μας δέχονταν φιλικώτατα και οτιδήποτε θέλαμε μας προμήθευαν με ελληνικές δραχμές (1 δραχμή 2 γαλλικά φράγκα). Μάλιστα οι Γάλλοι αξιωματικοί μας ζήλευαν λέγοντας «σεις δανείζεσθε από μας, πώς συμβαίνει η ελληνική δραχμή να έχει αξία μεγαλύτερη από το φράγκο;

Η διμοιρία η δική μου είχε δύο φυλάκια, ένα απέναντι στο Σταθμό Γεουγελής και ένα δεξιότερα. Οι άνδρες τις διμοιρίας μας ήταν οι περισσότεροι από την περιφέρεια Θεσσαλίας και άλλοι από διάφορες περιοχές. Μεταξύ αυτών ένας δεκανέας από την Ευρυτανία, από το Συγκροττα, δεν θυμάμαι ακριβώς το όνομά του, Λιταγούρης νομίζω. Αυτός δεν ξέρω πώς έμαθε ότι είμαι Καρπενησιώτης. Έρχεται, δαρουσιάζεται, συσταίνεται μόνος του και πατριώτης μου. Ήταν εξυπνότατος και με παρακαλεί να δάλω αυτόν επί κεφαλής του φυλακίου Γεουγελή για το οποίο είχε μάθη αυτός ότι γίνεται οι περισσότερες εισαγωγές λαθραίων. Εγώ, που μου έκανε εντύπωση η εξυπνάδα του και σαν πατριώτη τον οποίο μόνον είχα, τον έβαλα επικεφαλής του φυλακίου. Δεν άργησε αυτός να πιάσει σχέσεις φιλικές και με το απέναντι φυλάκιο των Σέρβων. Από το φυλάκιο αυτό της Γεουγελής Έλληνες ζωέμποροι εισήγαγαν λαθραία διότι οι Σέρβοι απαγόρευαν τις εξαγωγές για διάφορα τρόφιμα και ιδιαίτερα ζώα. Ένα πρωί έρχεται παραπονούμενος ένας εισαγωγέας ότι από το φυλάκιο Γεουγελής του έλειπαν τρία αρνιά. Όπως είχα υποχρέωση πήγα να εξετάσω. Τα φυλάκια τα δικά μας ήταν εγκαταστημένα σε αμπρί πολιτελίας τα οποία είχαν κάμει οι Γερμανοί κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο σε βάθος 3-4 μέτρων με κρεβάτια και αποθήκες. Μόλις πήγα στο φυλάκιο και έκανα επιθεώρηση, βρίσκω σε μια αποθήκη σκοτεινή 3 αρνιά λάγια (μαύρα). Σ' ερώτησή μου πώς βρέθηκαν εκεί τα αρνιά, ο εξυπνότατος αυτός Συγγρελιώτης με το θάρρος που είχε σαν πατριώτης μου λέγει: κ. υπολοχαγέ, χθες το βράδυ καθώς τρέχοντας έδαζαν το κοπάδι από τη Σερβία στα σύνορά μας, για να σας απαλλάξω και σας από το να μας στέλνετε συσσίτιο από την έδρα διάταξα 3 στρατιώτες και τους είπα την ώρα που θα σαλαγάν τρεχάτα τα αρνιά, ο καθένας να κρατήσει από 1 λάγιο αρνί για να μη το βλέπουν οι ζωέμποροι και να έχουμε και μεις συσσίτιο.

Ως υπολοχαγός με τον αδελφό του Παναγιώτη

2. Στοιχεία Στρατολογικού Μητρώου

ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΦΥΛΛΟΝ ΜΗΤΡΩΥ

Του Παπαδή Γεωργίου του Ελευθερίου και της Ελένης

Στρατολογική κλάσις 1914. Αριθ. Στρατ. Μητρώου 89. Εγγεγραμμένος στα Μητρώα Αρρένων της Κοινότητος Μικρού Χωρίου της Επαρχίας και του Νομού Ευρυτανίας υπό έτος γεννήσεως 1894. Ανάστημα 1.76. Επάγγελμα Δημοδιδάσκαλος. Θρήσκευμα Χ.Ο.

ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ:

Απερρίφθη η αίτησίς του περί αναβολής κατατάξεως. Αριθ. Αποφάσεως 120.

Εγένετο δεκτή η αίτησίς του περί αναβολής κατατάξεως δια της υπ' αριθ. 141/1915 αποφ. της κατ' έφεσιν δικαζούσης τα στρατολογικά επιτροπής εφ' όσον διατελεί μαθητής του Διδασκαλείου.

1916 19 Αυγούστου κατετάγη εις 5ον Σύνταγμα Ευζώνων εξ αναβολής κατατάξεως.

1917 1 Μαρτίου Δεκανεύς.

1917 6 Μαρτίου με 4 Αυγούστου εις τον ουλαμόν εφέδρων Αξιωματικών.

1917 4 Αυγούστου, προήχθη λοχίας.

1918 ωνομάσθη έφεδρος Ανθ/γός δια του από 20-2-18 Β.Δ.

1918 1 Μαρτίου. Υπηρέτησεν 5/42 Σύνταγμα Ευζώνων μέχρι 1-3-1919.

1919 2 Αυγούστου. Προήχθη εις βαθμόν εφέδρου υπολοχαγού.

1919 4 Δεκεμ. Απελύθη ως δημ/λος Δ.Υ.Σ. 1137/17-11-19.

1920 23 Ιουλίου. Κατετάγη έμπεδον XIII Μεραρχίας μέχρι 28 Σεπτεμβρίου 1920.

1921 19 Μαρτίου. Παρουσιάσθη Δ/ιν Πεζικού Υπουργ. Στρατιωτικών.

1922 20 Αυγούστου έως 27 Οκτωβρίου υπηρέτησεν εις Χαρτογραφικήν υπηρεσίαν Στρατού.

1922 28 Οκτωβρίου έως 1η Αυγούστου 1923. Εις μόνιμον Επιτροπήν παραλαβής υλικού πολέμου.

1923 1 Αυγούστου. Απελύθη παρ' επιτροπής παραλαβών Πειραιώς.

1940 30 Οκτωβρίου. Κατετάγη ως έφεδρος επιστρατεύσεως Φρουραρχείου Λαμίας.

1940 28 Δεκεμβρίου. Φύλλον πορείας να παρουσιασθή εις την Β' Ανωτέραν Στρατιωτικήν Δ/σιν Λαρίσσης δυνάμει 9705/28-12-40 τηλ. διαταγής.

1941 17 Ιανουαρίου. Μετετέθη εις Γενικόν Έμπεδον Λαρίσσης ΔΒ' Α. Σ. Διοικήσεως 1914/41.

1941 5 Φεβρουαρίου: Μετετέθη εις Στρατιωτικόν Νοσοκομείον Καμμένων Βούρλων εκ του Γενικού Έμπεδου Λαρίσσης.

1941 1 Μαΐου. Έθεωρήθη απολυθείς δυνάμει των 20001/41 και 44857/41 Ε.Δ.Υ.Ε. Αμύνης.

Μεσολόγγιον τη 18 Ιανουαρίου 1947

Ο Διευθυντής
(Τ.Σ.) υπογραφή δυσανάγνωστος

Ο Τμηματάρχης
(υπογραφή δυσανάγνωστος)

ΕΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

8) Υπεβιδάσθη από 16 Ιουλίου 1945 αυτοδικαίως και άνευ άλλης διατυπώσεως εκ του βαθμού του τμηματάρχου Β' εις όν είχε διαβαθμισθή κατά τας διατάξεις του Ν. 1869 1944 εις τον βαθμόν του Εισηγητού, ον κατείχε κατά την 27ην Απριλίου 1941 δυνάμει των διατάξεων του άρθρ. 3 παραγ. 1 της υπ' αριθ. 59 Συντακτικής Πράξεως «Περί οργανικής συνθέσεως των δημοσίων ή δημοσίου χαρακτήρος υπηρεσιών (Φ.Ε.Κ. 164/27.6.1945) δια του υπ' αριθ. 1780/30-7 1945 εγγράφου κ.

Επιθεωρητού Δημ. Σχολ. Γ' Περ. Ἀθηνών, εἰς ἣν υπηρέτει ἐν αποσπάσει.

9) Διεβαμίσθη κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 5 τοῦ Α.Ν.615/1945 (Τ.Ε.Κ. 251) εἰς τὸν βαθμὸν καὶ μισθὸν τοῦ Τμηματάρχου Β' τάξεως ἀπὸ 8 Οκτωβρίου 1945 δια τοῦ υπ' αριθ. 2525/1-11-1945 ἐγγράφου κ. Επιθεωρ. Δημ. Σχολ. Γ' Περ. Ἀθηνών (Φ.Ε.Κ. 343/31-12-46 τεύχος Γ').

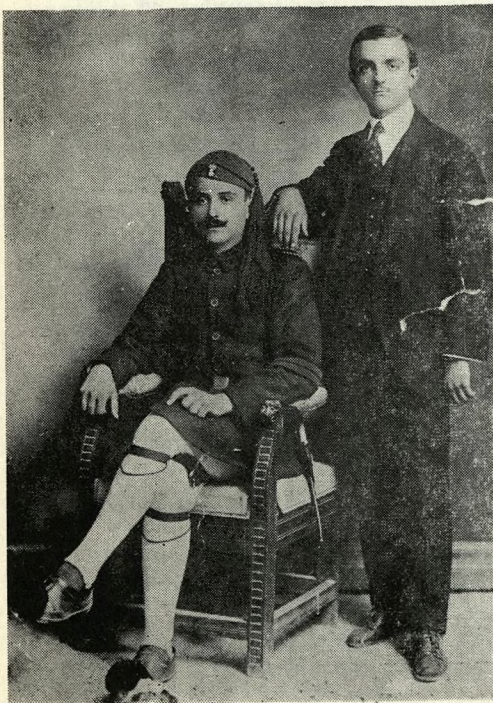
10) Κατετάγη συμφώνως τῷ ἀρθρ. 11 τοῦ Α.Ν. 615/1945 εἰς τὸν βαθμὸν Τμηματάρχου Α' τάξεως δια τοῦ υπ' αριθ. 43613 τῆς 28-5-1946 ἐγγράφου μας (Τ.Ε.Κ. 135/17 Μαΐου 1946 τεύχ. Γ').

11) Μετετέθη τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1946 καὶ ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κ. Επιθεωρ. Δημοτικῶν Σχολείων Β' Περ. Ἀθηνών δια τοῦ υπ' αριθ. 80345 τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1946 ἐγγράφου μας (Φ.Ε.Κ. τεύχ. Γ' 257 τῆς 27-9-46).

12) Ἐποποθετήθη οριστικῶς εἰς τὸ 2ον Δημοτικὸν Σχολεῖον Σαφραμπόλεως Β' Περ. Ἀθηνών ἐνθὰ φέρεται ὀργανικῶς ἀνήκων εἰσέτι, δια τοῦ υπ' αριθ. 72 τῆς 25-11-1947 ἐγγράφου Α' ἐποπτικοῦ Συμβουλίου Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως νομοῦ Ἀττικῆς (Φ.Ε.Κ. τεύχος Γ' 257/31-10-1947).

13) Ἀπενεμήθη αὐτῷ ἐπίδομα ἐκ δραχ. ἐκατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδων (140.000) μνημιαῖως (10% ἐπὶ τοῦ βασικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀπὸ 6-11-1950 ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι παρήλθεν α' τετραετία ἀφ' ἧς προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν Τμημ. α' τάξεως δια τοῦ υπ' αριθ. 968 τῆς 5-4-1951 ἐγγράφου κ. Επιθεωρητοῦ Δημ. Σχολείων Β' Περ. Ἀθηνών (ἐγκριση Υ.Π.Ε.Ε. 113.000/22-3-51 καὶ τῆς υπ' αριθ. 1524/26-3-51 ἀποφ. κ. Υπουργοῦ Ἐργασιαστικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας).

14) Ἐγένετο δεκτὴ ἡ παραίτησίς του ἐπὶ βαθμῷ καὶ μισθῷ Τμηματάρχου Α' ἀπὸ τὸ 2ον Δημοτικὸν Σχολεῖον Σαφραμπόλεως Β' Περ. Ἀθηνών δια τοῦ υπ. αριθ. ἐγγράφου μας (Β. Διάταγμα 16-8-53 Δημοσιευθὲν εἰς τὸ υπ' αριθ. 171 τῆς 24-8-53 φύλλον Ἐφημερίδος Κυβερνήσεως).

Ὡς εὐζωνας ἐπιλοχίας με τὸν ἐπιστήθιο Σε νεώτερη φωτογραφία με τὸν φίλο του φίλο καὶ συγχωριανό του Κανασό Παν. Κανασό

3. ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ: Η ΠΡΩΤΗ ΜΟΥ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ

Γ. Ε. Παπαδή

Ενώ έβλεπα προς το προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου, παρατηρώ τους άλλους να βγαίνουν χαρούμενοι και γελαστοί, διότι είχαν πάρει από τον εκκαθαριστή του τμήματός τους το δώρο των Χριστουγέννων, το οποίο για μας ήταν άγνωστο, και θυμήθηκα κι εγώ πώς πήρα την πρώτη μισθοδοσία μου από το Δημόσιο Ταμείο. Τελείωσα τον Ιούνιο του 1915. Πρωτοδιορίστηκα στην κενή θέση του διταξίου τότε Δημοτικού Σχολείου Μεγάλου Χωριού στις 15 Οκτωβρίου 1915 με διευθυντή τον αείμνηστο και ηρωικό Δημ. Ι. Καραφύλλη, ο οποίος ήταν επιστρατευμένος και επομένως μόνος όλος ήμουνα εγώ που διηύθυνε το διτάξιο Δημοτικό Σχολείο Μεγάλου Χωριού, στο οποίο φοιτούσαν εκτός από τους μαθητές του Μεγάλου Χωριού και οι μαθητές των ανωτέρων τάξεων Ε' και Στ' του Μικρού Χωριού, διότι οι δ/λοί των αείμνηστοι Κούβελος και Κουκουθής είχαν επιστρατευθεί κατά την επιστράτευση του 1915.

Ημείς οι Δημοδιδάσκαλοι τότε δεν εθεωρούμεθα Δημάσιοι υπάλληλοι και πληρωνόμεθα με χρηματικά εντάλματα από τις Κοινότητες, οι οποίες εχρεώνοντο στο Δημόσιο Ταμείο. Εδούλευσα από 15 Οκτωβρίου ως τέλος Νοεμβρίου 1915. Πήγα να πληρωθώ στις 12 Δεκεμβρίου, τότε πληρωνόμασταν στο τέλος του μηνός, δεδουλευμένος ο χρόνος (φοβόταν το Δημόσιο μην πεθάνει κανένας προ του τέλους του μήνα και ζημυωθεί). Ο μηνιαίος μισθός ήταν 100 δρχ. — 9 δρχ. σύνταξη, 4 μετοχές και 1 λαχείο υποχρεωτικά 1 δρχ., κρατήσεις 14, καθαρός μισθός 86 και μισός 43=129 δρχ. για ενάμιση μήνα. Πήγα να πληρωθώ ενάμιση μήνα αργότερα από την κανονική προθεσμία με κανονικά χρηματικά εντάλματα και θεωρημένες μισθοδοτικές καταστάσεις από τον αρμόδιο Επιθεωρητή. Ήταν τα πρώτα χρήματα τα οποία θα έπαιρνα κατόπιν 13 χρόνων σπουδών και με εργασια γειμάτη ενθουσιασμό όλων των ημερών της εβδομάδας από 8—12 π.μ. και 2—4 μ.μ.

Πετούσα από χαρά όταν πλησίασα στη μικρή θυρίδα του Ταμείου για να πάρω τις 126 δρχ. δουλειάς εντατικής ενάμιση μήνα, και αντίκρυσσα τον ταμιά. Τον χαιρέτησα ευγενέστατα, με κάποια δειλία μάλιστα, σαν πρωτοδιοριζόμενος υπάλληλος. Ούτε καν με αντιχαιρέτησε. Έμεινα ακίνητος. Κάποτε σήκωσε τα μάτια του και απότομα μου είπε τί θέλω. Όταν του είπα ότι είμαι πρωτοδιορισθείς κι έχω όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για να πληρωθώ, μου είπε ότι δεν έχει το ταμείο λεστά. Σ' ερώτησή μου πάλι, ευγενικά, πότε να έλθω, μου έκλεισε απότομα το τζάμáκι της μικρής θυρίδας του ταμείου και απομακρύνθηκε στο βάθος του ταμείου, κραυγάζοντας δεν ξέρω!

Εκείνη τη στιγμή, αν και πέρασαν τόσα χρόνια, 69, δεν θα την ξεχάσω. Θόλωσε το μυαλό μου, ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι μου. Δεν ξέρω που να έφθασε η πίεσή μου αν και ήμουνα νεώτατος. Θόλωσαν τα μάτια μου. Με όση όρεξη και ανυπομονησία πήγαίνα στο ταμείο για τον πρώτο μισθό μου, τόση απογοήτευση αισθάνθηκα όταν έφευγα από το ταμείο. Βγαίνοντας συνάντησα τον αείμνηστο Σ. Τσιτσάρα, Δήμαρχο Καρπενήσιου, πολύ γνωστό μου και κομματικό φίλο του μακαρίτη του πατέρα μου. Από τη ζαλάδα που είχα δεν τον πρόσεξα και αυτός που με είδε σ' αυτή την αλλοιώτικη για μένα κατάσταση, με ρώτησε γιατί είμαι τόσο ταραγμένος. Του διηγήθηκα το πάθημά μου και γέλασε λέγοντάς μου ότι είμαι παιδί ακόμα και με τράθηξε σχεδόν αναγκαστικά να πάμε στο Δημαρχείο για να με κεράσει, διότι γιόρταζε την ημέρα εκείνη.

Μόλις καθήσασαε μου λέει: Δώσε μου τα χαρτιά σου για να δω αν είναι κανονικές οι αποδείξεις, διότι αυτός σαν Δήμαρχος έκανε και τις καταστάσεις όλων των

Καρπενησίων. Μόλις είδε ότι ήτανε κανονικώτατες, φωνάζει τον κλητήρα και του λέγει: Πήγγαινε στο Ταμείο να εξοφλήσεις αυτές τις καταστάσεις. Εγώ ανατινάχθηκα και φωνάζοντας: Μα από το Ταμείο έρχομαι και μου είπε ότι δεν έχει λεφτά. Πού θα τα βρει τώρα;

Δεν πρόλαβα να πω άλλο τι και ήλθε ο ταμίας και μου έφερε τις περίφημες 126 δρχ. τον πρώτο μισθό μου. Τον ευχαρίστησα βέβαια, λέγοντας ότι δεν ανέχομαι να

Με την πρώτη του γυναίκα, Βασιλική, το γένος Γ. Σιδέρη

Με τη δεύτερη γυναίκα του Στέλλα χήρα Γ. Παπαδή, το γένος Ζιώμα

εργάζομαι και να παρακαλώ να με πληρώνουν μ' αυτόν τον τρόπο. Εγώ, κατόπιν του ενδιαφέροντος του Δημάρχου, πληρωγόμενι τακτικώτατα, άλλοι όμως συναδέλφοί μου που έρχονταν 2 μέρες δρόμο, αναγκάζονταν να εξοφλούν τις αποδείξεις τους στους εμπόρους του Καρπενησίου. Πώς άλλαξε η κατάσταση σήμερα. Ζηλεύω τους συναδέλφους με την αξιοπρέπειά τους, την οποία και παλαιά υπερηφανευόμεθα, διότι με τους Συλλόγους μας και που πρώτοι εμείς ιδρύσαμε την Διδασκαλική Ομοσπονδία, με την οποία διεκδικούσαμε τα δικαιώματά μας.

4. Η τελευταία του Προεδρία στην Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας 24-11-1969

(Απόσπασμα απο το βιβλίο Πρακτικών)

Μετά την λογοδοσίαν του κ. Προέδρου του Δ.Σ., ο Πρόεδρος της Συνελεύσεως κηρύσσοντας την λήξιν των εργασιών ηυχάριστησε το Δ.Σ. δια τας ενεργείας υπέρ του Σωματείου, ευχηθείς όπως και το νέον Δ.Σ. εκπληρώση επιτυχώς την ανατεθείσαν εις αυτό εντολήν υπό της Γεν. Συνελεύσεως και εν συνεχεία είπε τα εξής:

Αγαπητοί χωριανοί και φίλοι του Μικρού Χωριού,

Χαιρετίζω την εφετινήν Συνέλευσιν της Αδελφότητός μας ως πανηγυρικήν και ιστορικήν, διότι συμπίπτει με την μετονομασίαν του Σωματείου μας εις Αδελφότητα Μ. Χ. μέλη της οποίας είναι οι απανταχού Μικροχωρίτες και δεύτερον με την κυκλοφορήσασαν καλλιτεχνικήν, ιστορικήν, λαογραφικήν έρευναν Μ. Χ. Ευρυτανίας υπό του αγαπητού Προέδρου της Αδελφότητός μας χωριανού δικηγόρου κ. Κλεομένους Σ. Κουτσούκη.

Μία από τις σπάνιες περιπτώσεις της ζωής μου, που από συγκίνησι πλημμύρισαν τα μάτια μου από δάκρυα χαράς, ήτο και η στιγμή που πήρα στα χέρια μου και καμάρωννα το βιβλίο αυτό, ως το πρώτο ιστορικό αξιοσημείωτο γραπτό κειμήλιο του αγαπημένου μας Μ. Χ., το οποίον όλοι μας υπεραγαπούμε και δια το οποίον εγώ, ως όλοι, με τας πτωχάς μου πνευματικάς δυνάμεις αφιέρωσα τα καλύτερα χρόνια της ζωής μου από του 1920 - 1945, ανεξάρτητα του τί μου επεφύλαξεν η μοίρα μου. Η καλλιειής λογοτεχνική αυτή έκδοσις με την επιμελημένην εκτύπωσιν και καλαισθητικόν εξώφυλλο, προξένησεν ειδικώς σε μένα διπλή χαρά, αφ' ενός διότι επρόλαβα και είδα πραγματοποιούμενο ένα όνειρό μου, την έκδοσι της ιστορίας του χωριού μας, το οποίον είχα τάξει ως προορισμόν τις την ζωήν μου και που λόγω ατυχών περιστατικών δεν κατώρθωσα να πραγματοποιήσω και δεύτερον διότι βλέπω τούτο ήδη τέλειον, καθ' όλα με επιτυχίαν πραγματοποιηθέν υπό ενός μαθητού μου, ας μου επιτρέψη ο αγαπητός μου Πρόεδρος να τον ονομάσω έτσι, διότι μου αρέσει με την φαντασίαν μου να θυμώμαι τα καλά εκείνα χρόνια, υπό του μικρού μου μαθητού Μένιου, ο οποίος πάντοτε με το τρυφερό, γλυκό, παιδικό χαμόγελό του κατώρθωνε να μαλακώνη τον αυστηρό, καθώς γράφει, δάσκαλό του αν σπανίως τον παρετηρούσε.

Ημείς οι μικροί δ/λοι την μεγαλύτερη ευτυχία, χαρά και ηθική ικανοποίησι θρίσκομε όταν οι μαθηταί μας γίνωνται καλύτεροι από μας και διαλεκτά μέλη της κοινωνίας, την οποίαν κοσμούν αρκετοί επιστήμονες και επαγγελματίαι χωριανοί μας είτε εδώ είτε στην αλλοδαπή προς τιμήν της ιδιαίτέρας μας πατρίδος.

Ο συγγραφέας κατώρθωσεν ως μέλισσα να συλλέξη τα λαογραφικά στοιχεία του χωριού μας, να τα ταξινομήση χρονικά με αξιοζήλευτη τάξει, με επιμονή και υπομονή αξιόλογη, παρά το νεανικόν της ηλικίας του και απέδειξε με το ωραίο του εκφραστικό ύφος και με την ευαισθησία του στις πολλές συλλογές διηγημάτων, ότι φωλιάζει μέσα του, στον ψυχικό κόσμο, ένα λογοτεχνικό ταλέντο, το οποίον εύχομαι

να τον πλουταίνει, όχι μόνον υλικά, αλλά και πνευματικά.

Έχει σταθερότητα στη σκέψη, σύστημα σ' ό,τι καταπιάνεται και δεν αποθαρρύνεται, μα επιμένει να τελειοποιήσει ένα ωραίο που άρχισε, με οδηγό το μυαλό και σύμβουλο την καρδιά. Μ' αυτά τα προσόντα προικισμένος είμαι βέβαιος πως θα προοδεύση.

Μας επαναφέρει στη μνήμη αναμνήσεις που εξακολουθούν να ζουν, αναμνήσεις αξέχαστες, τις οποίες σε μένα τουλάχιστον τίποτε δεν μπορεί να διαγράψει παρά μόνον ο θάνατός μου.

Εδανείσθη από το παρελθόν, ζη το παρόν και ετοιμάζει το μέλλον, το οποίον προοιωνίζομαι αίσιον καλλιτεχνικόν.

Με την ιστορική λαογραφική αυτή ιστορία στην οποία με γλαφυρότητα στη ζωντανή μας δημοτική γλώσσα περιγράφει τα παλαιά και νέα έθιμα του γάμου, το χτίσιμο των σπιτιών, τη γεωργική και με πονοκέφαλο αγροτική ζωή, τις κτηνοτροφικές ασχολίες και συνήθειες, τη θρησκευτική ζωή, τις ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, έθιμα του δικαίου και γύρω από τις μεγάλες γιορτές και πανηγύρια, τους αξέχαστους γραφικούς τύπου του χωριού, λέξεις και γλωσσικές εκφράσεις, παροιμίες και θυμσοφίες με τα τραγούδια, το δράμα της μακρόχρονης ξενιτιάς, τα τοπωνύμια, λαϊκή τέχνη, τον χαρακτήρα των κατοίκων και την τουριστική αξιοποίηση. Όλα αυτά μου άνοιξαν τα μάτια της ψυχής μου τώρα που τα π ρ α γ μ α τ ι κ ά αρχίζουν να ε ξ α σ θ ε ν ο ύ ν.

Στον μετά τόσο ζήλου και κόπου την ιστορική αυτή λαογραφική έρευνα του χωριού μας εκπονήσαντα αγαπητό μας χωριανόν δικηγόρον κ. Κλεομένην Κουτσούκη, δια τον οποίον αισθάνομαι υπερηφάνειαν και ως Μικροχωρίτης και ως δ/λός του, την στιγμήν αυτήν, ως πρεσβύτερος την ηλικίαν από τους παρόντας χωριανούς μας, εκφράζω τις ολόθερμες ευχαριστίες και ειλικρινή συγχαρητήριά μου, διότι ανεπλήρωσεν ένα μεγάλο κενό και προσέφερεν ανεκτίμητη υπηρεσία στο χωριό μας με την λαογραφικήν του αυτή ιστορική έρευνα, που είναι το πρώτο ιστορικό, αυθεντικό γραπτό κειμήλιο, και διότι επλούτισε την Ελληνική λογοτεχνία στον κλάδο της λαογραφικής έρευνας, όπως εσχολίασε κατά την χθεσινή (22.11.69) πρωινή (7.30') εκπομπή του το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας.

Τελειώνοντας αισθάνομαι από τα κατάβαθα της καρδιάς μου να ξεπετιέται αυθόρμητα ένα ολόθερμο ΕΥΓΕ με την ευχή, όπως σύντομα διαβάσωμε και άλλα έργα αντάξια του πρωτολείου του και καμαρώσωμε τον καλόν μας επιστήμονα χωριανόν δικηγόρον Κλεομένην και λαμπρόν λογοτέχνην τιμώντα την γενέτειρά μας.

Αθήναι 24)11)1969

5. Γράμμα του στον άλλοτε μαθητή του, ιατρό κ. Γιάννη Δερματά (Θεσ/νίκη)

Αθήναι, 27 Ιουνίου 1976

Αγαπημένε μου και αλησμόνητε (πανέξυπνε, το οποίο μεθερμηνεύεται ζαβολιάρη) Γιάννη. Ομολογώ και παραδέχομαι ότι πολύ αργά (ου μόνον το γήρας έρχεται) απαντώ εις την συγκινητική και μέγχι δακρύων προσφορά οικοπέδου, την οποία μου διεβίβασε η αδελφή σου Αγαπούλα εκ μέρους σου, αφού σκληρά η μοίρα με εξώρισεν από το αγαπημένο μου χωριό για το οποίο διέθεσα και 'γώ κάτι και για αυτό είμαι ευχαριστημένος και παρηγορούμαι τώρα στα γηρατειά μου

μ' αυτές τις αναμνήσεις από το χωριό μου το μόνο που μου είχε απομείνει κτήμα, απαλλοτριώθηκε, οικοπεδώθηκε και δεν μου εδόθηκε ούτε ένα οικόπεδο, καίτοι παραιτήθηκα της απαλλοτριώσεως. Δ ε ν μ ν η σ ι κ κ α κ ώ !...

Ήθελα προσωπικά να σε συναντήσω και ευχαριστήσω με ζωντανή φωνή αυτού στο χωριό, το οποίο ξέρω πόσο και συ το αγαπάς και δεν λησμονείς παρ' όλη την επιστημονική σου σταδιοδρομία, αλλ' επειδή δεν πιστεύω εφέτος να συναντηθούμε για να θυμηθούμε και ζωντανέσωμε τα παλαιά αξέχαστα ζαβουρλιάτικα χρόνια, σου γράφω αρκετά, αν και φοβάμαι ότι θα σου αφαιρέσω πολύτιμο χρόνο.

Επίσης σ' ευχαριστώ πολύ για την ευγενική και επισταμένη εξέταση της ανεψιάς μου, η οποία παρ' όλες τις προτροπές μου και την ενθάρρυνση που της εκάνατε, για την οποία έμεινε υπερευχαριστημένη, δεν απεφάσισε να κάμει εγχείρηση, αλλ' ανέβαλε δια το φθινόπωρο.

Και πάλιν επαναλαμβάνω τις ευχαριστίες μου δι' όλα τα ανωτέρω και με συγκίνηση θα ενθυμούμαι εφόσον ζω.

Τα σέβη μου στη σύζυγό σου και πολλά φιλιά στα αγαπημένα σου παιδιά, τα οποία εύχομαι και είμαι βέβαιος ότι θα σας ομοιάζουν και στην επιστημονική αξία και στα ευγενικά αισθήματα της καρδιάς.

Από τη σύζυγό μου και οικογένειες αδελφών μου Παναγιώτη και Αγαπούλας, ως και ανεψιάς μου Λενίτας πολλούς - πολλούς χαιρετισμούς.

Εύχομαι μ' όλη μου την καρδιά καλό καλοκαίρι και όταν με το καλό πάτε στο χωριό εφέτος, πιείτε ένα ποτηράκι κρύο νερό και για μένα από τον πλάτανο, που διασκεδάσαμε με τον αείμνηστο πατέρα σας και ξημερώναμε τ' Αη Γιαννιού με το ψαραμαζούσα κλαρίνο του Τσόλκα, στα νεανικά μας περασμένα χρόνια. Αχ πώς φύγανε...

Με πολλή - πολλή αγάπη ο Δάσκαλός σου Γ. Παπαδής

3^{ου}) Εξ τών ἱερών ναόν Ἁγία Κυριακή τῆς Κοινοῦτης
ἐπιμελῶς χερσίαν Ἐδριανῶν Δωριῶν τῶν ἐν ἑνὶ σκερῖτον
στρεμματῶ ἀχρῶν ἔ ὅσον ἡμέραν, στρεμματῶ Δωριῶν
καὶ ὅσον κτίσιν ἐπὶ τῆ ἀποβύλῃ κυριότητι με ἀπέ-
τα 1924 μεσ σαρκενῆ Α. ἀπε τῶ σκερῶ κη ηραστῶν Μιχαῖλ
Γραβιῶν, α. με σκερῶ κη ηραστῶν Παντ. Ἐπίτῆ, β. με ἀχρῶ
κη ηραστῶν Γεωργίῳ Παναγιωταῶν ἔ IV. με σκερῶ κη ηραστῶν
Μιχαῖλ Παναγιῶ, ἔ με μῆτην τῆ σκερῶ κη ηραστῶν
Βασίλειῳ Γεωργίῳ Παπαδῶ τῶ χίτου Γεωργίῳ Ἐπίτῆ -
- Ἐρῶ σκερῶ κη ηραστῶν ἰδίωσιν σκερῶ κη ηραστῶν
ἔ ὅσον ἐπίδωμά τῶ ἰσχυρῶ χερσίαν κη ηραστῶν

ὁ Παπαδῆς

ΑΡΧ. 528 - 6 FEB. 1987
ΑΠ. 163 3 FEB. 1987

Δημοσιεύεται καὶ ἐπιρροσεται ἐπίτῆ

6. ΤΟ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ ΣΤΗΝ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ !

Η αγάπη του προς το Μικρό Χωριό φάνηκε περίλαμπρα ακόμη και στις τελευταίες του στιγμές όταν συνέταξε την διαθήκη του. Με την τελευταία του βούληση κληροδοτεί στον ιερό ναό της Αγίας Κυριακής το χωράφι του. Την στερνή του αυτή επιθυμία διατυπώνει με τα εξής λόγια:

ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΘΗΚΩΝ
ΙΔΙΟΧΕΙΡΟΣ ΔΙΑΘΗΚΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΛΕΓΘ. ΠΑΠΑΔΗ

Εν Αθήναις σήμερον την ενδεκάτην (11ην) του μηνός Ιουνίου ημέραν της εβδομάδος Δευτέραν του χιλιοστού εγεννηκοστού ογδοηκοστού τετάρτου (1984) έτους και εν τω ιδιοκτήτω διαμερίσματί μου κειμένου επί της ενταύθα οδού Μιχ. Κόρακα 41 Κ. Α. 134 45, ο υπογεγραμμένος συνταξιούχος Παπαδής Γεώργιος του Ελευθερίου, δημοδιδάσκαλος, ετών 90, γεννηθείς στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας το 1894, έχοντας σώας τας φρένας και άνευ ουδεμιάς πίεσεως, αλλά κατ' απόλυτον διάθεσίν μου κληροδοτώ την περιουσίαν μου ως ακολούθως:

1ον Εις την σύζυγόν μου Στυλιανήν Γεωρ. Παπαδήν

2ον

3ον Εις τον ιερόν ναόν Αγίας Κυριακής της Κοινότητος Μικρού Χωρίου Ευρυτανίας δωρίζω τον εξ ενός περίπου στρέμματος αγρόν εις θέσιν Μέρσια, παλαιού Μικρού Χωρίου, τον οποίον κατέχω υπό την απόλυτον κυριότητά μου από το 1924 και συναρφεύει Α. από τον αγρόν Νικολάου Γρατσιούνη, Δ. με αγρόν κληρονόμων Παντ. Σιδέρη, Β. με αγρόν κληρονόμων Γεωργίου Γιαννακοπούλου και Ν. με αγρόν κληρονόμων Νικολάου Πανταζή, εις μνήμην της πρώτης μου συζύγου Βασιλικής Γεωργίου Παπαδή το γένος Γεωργίου Σιδέρη.

Εφ' ω συνέταξα την παρούσαν ιδιόχειρον διαθήκην μου, η οποία επιθυμώ να ισχύση χωρίς καμίαν αντίρρησιν.

Ο διαθέτης
Γ. Ελ. Παπαδής
(υπογραφή ιδιόχειρη)

Η παραπάνω διαθήκη που είναι ολόκληρη γραμμένη με το χέρι του Γεωργίου Ελ. Παπαδή, δημοσιεύεται και κηρύσσεται κυρία.

Αθήναι τη 6 Φεβρουαρίου 1987

Η Δικαστής
(υπογραφή)

Η Δικαστική Γραμματεύς
(υπογραφή)

V

Γράμματα απο και προς την Αδελφότητα Ο τύπος για την εκδήλωση στη μνήμη του Γεωργίου Ελ. Παπαδή

Κυρίες του χωριού και μαθήτριες του Γ. Παπαδή μπροστά στο νεόκτιστο τότε Δημοτικό Σχολείο (1939)

Σημαντικά έγγραφα

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ
"Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ,,

Αριθ. Πρωτ. 1038

Εν Αθήναις τη 24 Ιουνίου 1987

Προς όλα τα Μέλη

Αγαπητοί μας,

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας σε έκτακτη συνεδρίασή του υιοθέτησε την ευγενή πρόταση του γιατρού κ. Ιωάννου Δερματά (Θεσσαλονίκη) που ίσως, όλοι θα διαβάσατε στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού μας (βλ. ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ αρ. τ. 31 - 33 σ. 51).

Πρόκειται δηλαδή δια την ιδέα ανέγερσης προτομής του αιμνήστου Δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή σαν μια έκφραση τιμής και ευγνωμοσύνης προς τον πρώτο Μικροχωρίτη Δάσκαλο που διαπαιδαγώγησε γενεές μαθητών και με την όλη δράση του λάμπρυνε το χωριό μας.

Με την πεποίθηση, ότι όλοι οι Μικροχωρίτες και μαθητές του θα θελήσουν να συμβάλουν στο ευγενές αυτό έργο, το Δ.Σ. προχώρησε στην υλοποίηση της παραπάνω ιδέας. Ήδη βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας αναγγείλομε ότι η προτομή φιλοτεχνείται από γνωστό γλύπτη των Αθηνών και σύντομα θα είναι έτοιμη για να μεταφερθεί στο Μικρό Χωριό. Η συνολική δαπάνη προβλέπεται να υπερβεί τις 400.000 χιλιάδες δραχμές. Ο κ. Δερματάς προσέφερε ήδη τις πρώτες 50.000 δραχμές.

Επειδή θεωρούμε, ότι καμιά Μικροχωρίτισσα και κανένας Μικροχωρίτης, που υπήρξε μαθήτρια-μαθητής του αιμνήστου Δασκάλου δεν θα ήθελε να λείπει από το προσκλητήριο αυτό και να δώσει το «παρών» στον τιμητικό κατάλογο δωρητών για την φιλοτέχνηση της προτομής, σας υπενθυμίζουμε ότι την χρηματική σας συμβολήν μπορείτε να αποστείλετε το αργότερο μέχρι τις 25 Ιουλίου σε οιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. κατονομάζοντας τον σκοπό της δωρεάς.

Η προτομή θα στηθεί στον χώρο του Παλαιού Δημοτικού Σχολείου (Πνευματική Γωνιά) και τα αποκαλυπτήρια προγραμματίζονται να γίνουν στις 9 Αυγούστου 1987.

Από τώρα παρακαλείσθε να λάβετε μέρος στην σχετική εορταστική εκδήλωση από την οποία είμαστε βέβαιοι, δεν θα λείπει κανένας.

Σας γνωρίζομε επίσης, ότι το επόμενο τεύχος του περιοδικού της Αδελφότητας θάναι αφιερωμένο στον αιμνήστο Δάσκαλο με αναμνήσεις των μαθητών και μαθητριών του γι' αυτόν και το χωριό όπου δίδαξε. Όσοι θέλουν λοιπόν παρακαλούνται από τώρα να ετοιμάσουν τα κεί-

μενά τους και να μας τα στείλουν ή να μας τα δώσουν στο χωριό του Αύγουστο.

Ευελπιστώντας στην πρόθυμη ανταπόκρισή σας στα παραπάνω, σας ευχόμαστε ένα ευχάριστο καλοκαίρι και καλές αναμνήσεις απ' το χωριό.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος
Μένιος Κουτσούκης

Τα Μέλη

Ο Γραμματέας
Γ. Δημόπουλος

Π. Λιάπης, Αντ/δρος
Ε. Βουγά, Ταμίας
Ν. Βίγλας, Ειδ. Γραμματέας
Α. Κεράνης, Σύμβουλος
Π. Γρατσούνης, Σύμβουλος

Αριθ. Πρωτ. 1040

Εν Αθήναις τη 6 Ιουλίου 1987

Προς

Διδασκαλικό Σύλλογο Ευρυτανίας, Καρπενήσι

Αξιότιμοι Κύριοι,

Η Αδελφότητά μας σας γνωρίζει ότι στις 9 Αυγούστου προγραμματίζει στο Μικρό Χωριό (παλαιός οικισμός) τα αποκαλυπτήρια της προτομής του αειμνήστου Δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, που υπήρξε επίλεκτο μέλος του Διδασκαλικού Συλλόγου Ευρυτανίας παλαιότερα.

Εάν υπάρχουν μέλη του Συλλόγου σας, που έχουν αναμνήσεις από την διδασκαλική του δράση ή κάποιος εκπρόσωπός σας θα ήθελε να εξάρει το έργο του αειμνήστου Δασκάλου μεταξύ άλλων εκλεκτών ομιλητών, παρακαλούμε να μας το γνωρίσετε εγκαίρως για τον καταρτισμό του σχετικού προγράμματος.

Ευελπιστώντας στην συμμετοχή σας

Διατελούμε

Με τιμήν

Για το Διοικητικόν Συμβούλιον

Ο Πρόεδρος

Αριθ. Πρωτ. 1041

Εν Αθήναις τη 6 Ιουλίου 1987

Δ/νη Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Καρπενήσι — 36100

Αξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Ευχαρίστως σας γνωρίζουμε ότι η Αδελφότητά μας προτίθεται να τιμήσει το έργο ενός διακεκριμένου δασκάλου της Ευρυτανίας, του αειμνήστου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, από το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας. Συγκεκριμένα προγραμματίζει τα αποκαλυπτήρια προτομής του που θα

γίνουν στις 9 Αυγούστου στον χώρο του Σχολείου (σήμερα Πνευματική Γωνιά) όπου δίδαξε ο αειμνήστος Δάσκαλος.

Θεωρείται ξεχωριστή τιμή να παραστείτε στην σχετική εκδήλωση.

Εάν εσείς ή κάποιος εκπρόσωπός σας προτίθεται να ομιλήσει, παρακαλούμε να μας το γνωρίσετε εγκαίρως για τον καταρτισμόν του σχετικού προγράμματος. Οι ομιλίες δεν θα υπερβαίνουν τα 5' για τον κάθε ομιλητή.

Αναμένοντας την απάντησή σας
Διατελούμε
Με τιμή
Για το Διοικητικόν Συμβούλιον
Ο Πρόεδρος

Αριθ. Πρωτ. 1041

Εν Αθήναις τη 6 Ιουλίου 1987

Προς

Σύνδεσμο Μεγαλοχωριτών «Η Αγία Παρασκευή»

Μαυροκορδάτου 6 Ενταύθα

Αγαπητοί μας φίλοι

Ευχαρίστως σας γνωρίζουμε ότι η Αδελφότητά μας προγραμματίζει στις 9 Αυγούστου να κάμει τα αποκαλυπτήρια της προτομής του αειμνήστου Μικροχωρίτη Δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, ο οποίος ως γνωστό σύνδεσε την διδασκαλική του καριέρα και με το Μεγάλο Χωριό.

Εάν προτίθεσθε να ορίσετε κάποιον εκπρόσωπόν σας, ο οποίος θα ήθελε στην εκδίλωση αυτή, μεταξύ άλλων ομιλητών, να εξάρει το έργο του αειμνήστου δασκάλου, παρακαλούμε να μας το γνωρίσετε εγκαίρως, προκειμένου να καταρτισθεί το σχετικό πρόγραμμα. Οι ομιλίες δεν θα υπερβαίνουν τα 5' η κάθε μια.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Για το Διοικητικόν Συμβούλιον
Ο Πρόεδρος

Αριθ. Πρωτ. 1043

Εν Αθήναις τη 6 Ιουλίου 1987

Προς τον

Φιλολογικό Σύλλογο «Παρνασσός»

Πλατεία Καρίτση, Ενταύθα

Αξιότιμοι Κύριοι,

Έχομε την τιμή να σας γνωρίσουμε ότι η Αδελφότητά μας προγραμματίζει τα αποκαλυπτήρια προτομής του αειμνήστου Δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή ο οποίος απ' ό,τι γνωρίζουμε διετέλεσε δάσκαλος στις Σχολές του ημετέρου Συλλόγου, κατά την περίοδο 1955 - 1965.

Η σχετική εορταστική εκδήλωση θα γίνει στις 9 Αυγούστου 1987 στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας, από όπου καταγόταν ο αείμνηστος δάσκαλος.

Παρακαλούμε να μας γνωρίσετε εάν πρόκειται εκπρόσωπός σας να παραστεί κατά την εκδήλωση αυτήν.

Επ' ευκαιρία σας γνωρίζουμε ότι θα σας είμαστε ευγνώμονες εάν από τα αρχεία του Συλλόγου Σας και ειδικότερα των Σχολών σας, προκύπτουν πληροφοριακά στοιχεία γύρω από την δράση του αειμνήστου Δασκάλου μας Γεωργίου Ελ. Παπαδή.

Ευελπιστούντες στην πρόθυμη ανταπόκρισή σας.

Διατελούμε

Με τιμή

Για το Διοικητικόν Συμβούλιον

Ο Πρόεδρος

Φιλολογικός Σύλλογος "ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ",

Αθήναι Οκτ. 1987

Προς την Αδελφότητα Μικροχωριτών
«Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος»

Κύριε Πρόεδρε,

Η από 6/7/1987 επιστολή σας ελήφθη δυστυχώς κατά την διάρκειαν των διακοπών και της μη λειτουργίας του Συλλόγου μας και συνεπώς δεν κατέστη δυνατή η συμμετοχή του Παρνασσού εις τα αποκαλυπτήρια της προτομής του αειμνήστου δασκάλου Γεωργίου Παπαδή.

Όσον αφορά την εξεύρεσιν πληροφοριών σχετικών με την δράσιν του αειμνήστου διδασκάλου εις τας Σχολάς του Συλλόγου, θα ζητήσωμεν από την Κοσμητείαν Σχολών, να ερευνηθή σχετικώς και εφόσον ευρεθούν στοιχεία θα σας ενημερώσωμεν.

Μετά τιμής

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΕΡ. Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
ΓΕΩΡ. Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Επικ. Καθηγητής Πανεπ. Αθηνών

Μεγάλο Χωριό, 23 Ιουλίου 1987

Προς το αξιότιμον Διοικητικόν Συμβούλιον
της Αδελφότητας των Μικροχωριτών
«Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»
Αστυδάμαντος 17, 116 34 Αθήνας.

Αδελφοί μου αγαπητοί και συμπατριώ-
τες, χαίρετε.

Η ιδέα του εξαίρετου φίλου και εκλε-
κτού επιστήμονα συγχωριανού σας ιατρού
κ. Ιωάννου Δερματά, συνοδευομένη και με
γενναία χρηματική εισφορά, για να στηθή
στο χωριό σας ΠΡΟΤΟΜΗ του αειμνήστου
Μικροχωρίτη Διδασκάλου ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΛ
ΠΑΠΑΔΗ βαθύτατα με συνεκίνησε. Είναι
αληθινά ωραία ιδέα. Ιδέα, που σας τιμά
ιδιαίτερα, καθώς και για τη σπουδή του
πράγματος.

Πράγματι, πρέπει να θαυμάζει κανείς
το γεγονός, που δεν παρήλθε χρόνος από
την εις Κύριον εκδημία του γηραιού σοφού
διδασκάλου και καλέσατε αυτό το προσκλη-
τήριο. Η σπουδή σας αυτή φανερώνει το
μεγάλο σεβασμό σας προς αυτόν και ακόμα
την αξία της προσωπικότητάς του.

Σας χρεωστώ, λοιπόν, χάρη που με κα-
λέσατε σ' αυτό το προσκλητήριο. Σας ευ-
χαριστώ πολύ και σας συγχαίρω.

Εύγε σας!!

Έτσι πρέπει, κι έτσι αξίζει να τιμών-
ται οι Μεγάλοι. Κι ο τιμώμενος δάσκαλος
Γεώργιος Παπαδής άφησε πολυδιάστατη

αγαθή μνήμη και διαχρονικά υπέροχα
έργα.

Έργα άξια για μίμηση. Άλλωστε, ό-
πως είναι γνωστό τα έργα μένουν. Αυτά
βαθμολογούν. Αυτά εμπνέουν. Με αυτά πα-
ραδειγματίζονται οι νεότεροι. Κι αυτά μας
συνοδεύουν στην αιωνιότητα.

Έτσι και η ΠΡΟΤΟΜΗ του αειμνήστου
Διδασκάλου, πέρα από τον σεβασμό που θα
εκφράζει στο βαθυσέβαστο πρόσωπό του,
θα διαμνηνύει και το παράδειγμά του και
τα έργα του εις τον αιώνα.

Λυπόμμαι πάρα πολύ, διότι λόγοι ανώ-
τεροι της θελήσεώς μου δεν μου επιτρέπουν
την ημέρα της αποκαλύψεως της ΠΡΟΤΟ-
ΜΗΣ να παρευρεθώ στη χαρά αυτής της
γιορτής. Η δε λύπη μου γίνεται ακόμα με-
γαλύτερη από το γεγονός, ότι ο αειμνήστος
Δάσκαλος με αγαπούσε πολύ. Όμως, υπό-
σχομαι, ότι θα είμαι νοερά κοντά σας. Και
σας παρακαλώ προ της τιμημένης ΠΡΟ-
ΤΟΜΗΣ του να αναφωνήσετε και εκ μέ-
ρους μου με σεβασμό το:

ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ

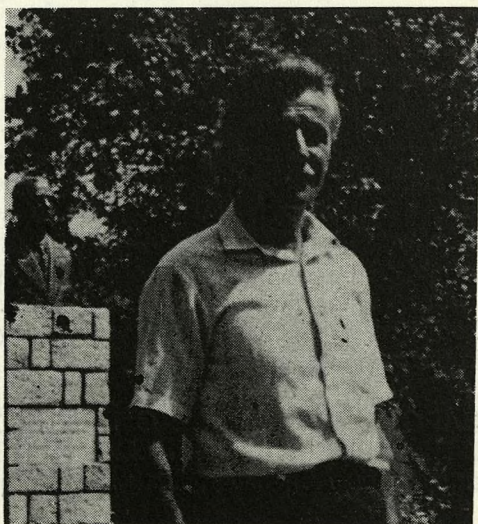
Σε σας και σε όλους τους συγχωριανούς
σας επαναλαμβάνω εγκάρδια το: Εύγε σας!

Με πολλή αγάπη Χριστού

† Πρωτοπρεσβύτερος

Κωνσταντίνος Δ. Βαστάκης

Υ.Γ.: Σας εσωκλείω χιλιάς (1000) δρχ. ως
ελαχίστη συμμετοχή μου στο εξαίρε-
το έργο σας.

Ο κατασκευαστής του έργου για το στή-
σιμο της προτομής κ. Παν. Μουτογιάννης

Μεγαλοχωρίτικα πένθη: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗΣ

Το περιοδικό «Η Φωνή του Μεγάλου Χωριού», αρ. τ. 63 - 66 έγραψε:

«Μακάριοι οι νεκροί οι εν Κυρίω
αποθνήσκοντες» (Αποκ. 14, 13).

Στον πένθιμο κατάλογο της παρούσας έκδοσης, από σεβασμό κι αγάπη προτάσσουμε λίγα λόγια για τον εξαιρετο Κυκλαδίτη κληρικό Πρωτοπρεσβύτερο π. Ιωάννη Σπ. Ράμφο, και για τον σεβαστό Μικροχωρίτη δάσκαλο Γεώργιο Ελ. Παπαδή. Λίγα λόγια... απ' το μεγάλο τους πνευματικό ανάστημα:

Φίλοι και οι δύο του χωριού και του Συνδέσμου μας. Ο δεύτερος μάλιστα άγγιζε την αγάπη του και τις αναμνήσεις του απ' το Μεγάλο Χωριό, όπως και στο χωριό του. Και τούτο, γιατί ξεκίνησε τη διδασκαλική σταδιοδρομία του στο Μεγάλο Χωριό, γιατί αγκάλιαζε την πρόοδο όλων με τα ίδια μέτρα και σταθμά, κι ακόμα, γιατί συνδέθηκε με το χωριό μας, εκτός από τους εξ αίματος συγγενείς του και με πολλούς άλλους, κυρίως μαθητές του, με άρρηκτους πνευματικούς δεσμούς...

π. Κ. Β.

Με την εκδημία του σεβαστού δημοδιδάσκालου Γιώργου Παπαδή, αναμφισβήτητα το Μικρό Χωριό έχασε μια προσωπικότητα πρώτου μεγέθους κι ένα φωστήρα αρετής και ψυχικού μεγαλείου.

Ζυμωμένος με τη λαϊκή ψυχή του τόπου του και τη λαϊκή ψυχολογία, ο δάσκαλος Παπαδής για δύο δεκαετίες γαλούχισε πνευματικά εκατοντάδες νέων του Μικρού Χωριού με τα νάματα της Δημοτικής Εκπαίδευσης και τις παραδόσεις του τόπου μας στη μακρόχρονη θητεία του στην Εκπαίδευση.

Η άριστη εκπαιδευτική του κατάρτιση, η ευρηματικότητα της έκφρασης αυτής της κατάρτισης, η υψηλή προσήλωση στο καθήκον, ο ολύμπιος χαρακτήρας του και η απaráμιλλη αφοσίωσή του στο χρέος, τον κατέστησαν διδάχο σεβαστό ανάμεσα στο λαό και φωτεινό σημείο ανάμεσα στον εκπαιδευτικό κόσμο.

Πέρα όμως από το πανθομολογούμενα από τους μαθητές και συναδέλφους του παιδευτικό έργο του, ο Γ. Παπαδής υπήρξε ο άνθρωπος που ταυτίστηκε και συνδέθηκε και με κοινωνικά γεγονότα που τα εξέφρασε δημοκρατικά και θαρραλέα όπου το πρόσταξε η ιστορική συγκυρία. Ο στενός χώρος τούτης της στήλης στενεύει ακόμα περισσότερο όταν πρόκειται ν' απαριθμήσει κανείς κι αυτή την πλευρά του γνωστού και στους Μεγαλοχωρίτες αξέχαστου δάσκαλου. Ο γράφων γνώρισε τον Γ. Παπαδή σε μια δύσκολη καμπή της ζωής του και δέχτηκε την ευεργετική επίδραση της στάσεώς του στα προβλήματα του εκείνου του καιρού. Έτσι θεωρεί ιερή υποχρέωσή του να εκφραστεί πλεονάκι για την προσωπικότητά του στο τιμητικό αφιέρωμα που πρότειναν στους μαθητές του τα «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ». Εκεί, όχι από προσωπική υποχρέωση ή από «επιτακτικό» καθήκον, αλλά από το χρέος της υποχρέωσής μας να επισημάνουμε στο λαό τις προσωπικό-

τητες που ξεπηδούν απ' τα δικά του σπλάγχνα, θα επεκταθεί σε λεπτομέρειες της μεγάλης εκπαιδευτικής και κοινωνικής φυσιογνωμίας του δασκάλου Γιώργου Παπαδή.

Απ' τη γωνιά αυτή τη σεμνή και απέριτη της «Φωνής του Μεγάλου Χωριού» και διερμηνεύοντας και τα αισθήματα σεβασμού και τιμής των συντοπιτών του Μεγαλοχωριτών, που ο εκλιπών υπηρέτησε επί ένα διάστημα ως δάσκαλος, συνοδεύοντας νοερά το σεμνό του σκήνωμα, στέλλουμε τις ευχές μας, νά 'ναι ανάλαφρο το χόμα της Αττικής γης που τον σκέπασε και την πεποίθησή μας πως η μνήμη του θα διατηρηθεί ανάμεσά μας ΑΙΩΝΙΑ.

Σ. Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ ΤΙΜΑ ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ ΤΟΥ

Το περιοδικό «Χωριάτικοι Αντίλαλοι» στο τεύχος αρ. 38 έγραψε:

Στις 9 Αυγούστου, έγιναν στο Μικρό Χωριό τα αποκαλυπτήρια της προτομής του δασκάλου Γεωργίου Παπαδή. Την πρωτοβουλία, για την ανέγερση αυτής της προτομής είχε ο Σύλλογος Μικροχωριτών και οι μαθητές του. Στην τελετή που έγινε παραβρέθηκαν όλοι οι κάτοικοι του χωριού και Μεγαλοχωρίτες.

Για το έργο του στο σχολείο και την περιπετειώδη ζωή του στους εθνικούς αγώνες μίλησαν ο Πρόεδρος του Συλλόγου Μικροχωριτών Μένιος Κουτσούκης, ο μαθητής του γιατρός Ιω. Δερματάς και οι συνταξιούχοι δάσκαλοι Γιάννης Βράχας, Αριστείδης Γιουρνάς, καθώς και ο Πρόεδρος του Συνδέσμου «Ευγένιος ο Αιτωλός» Παναγιώτης Βλάχος, Επ. Γεν. Επιθεωρητής Μ. Εκπαίδευσης.

Η ανέγερση αυτής της προτομής στο προαύλιο του σχολικού διδακτηρίου του Σχολείου, που χτίστηκε με ενέργειες και αγώνες του δασκάλου Παπαδή τιμά και τους μαθητές του και τους Μικροχωρίτες. Ο Γεώργιος Παπαδής δεν ήταν ένας συνηθισμένος δάσκαλος, ήταν μια ηγετική προσωπικότητα. Πήρε μέρος σ' όλους τους πολέμους, τραυματίστηκε και υπόφερε τα δεινά και τις ταλαιπωρίες που έχουν οι εκστρατείες.

Οι μαθητές του πρέπει να είναι υπερήφανοι για το έργο των. Και ο Σύλλογος Μικροχωριτών είναι άξιος συγχαρητηρίων για την δραστηριότητα που παρουσιάζει όχι μόνο μ' αυτό το έργο, αλλά και με παρόμοια έργα.

Η εφημερίδα των Ευρυτάνων Αμερικής «Το Βελούχι», στο τεύχος Ιουνίου 1987, έγραψε:

Η Αδελφότης Μικροχωριτών προκήρυξε έρανο για την ανέγερση προτομής του δασκάλου Γεωργίου Ελ. Παπαδή στο Μικρό Χωριό και ελπίζει οι εν Αμερική Μικροχωρίτες να συνεισφέρουν. Ο αείμνηστος δάσκαλος εκτός από το Μικρό Χωριό, δδίαξε και περιέβαλε με την αγάπη του πολλούς Ευρυτάνες στην Αθήνα.

Ο ΤΥΠΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΟΜΗ Γ. ΠΑΠΑΔΗ

Η εφημερίδα «Ευρυτανία», αρ. 27 της 17ης Σεπτεμβρίου 1987, έγραψε για τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Γ. Παπαδή:

«Στους γονείς μου σφείλω το ζειν, στο δάσκαλό μου το ευ ζειν»

Την ευγνωμοσύνη τους σ' εκείνον που τους δίδαξε την αλήθεια, εξέφρασαν πρόσφατα οι απανταχού Μικροχωρίτες.

Σε ειδική τελετή την οποία διοργάνωσε στις 9 Αυγούστου στο Παλιό Μικρό Χωριό η Αδελφότητα Μικροχωριτών, έγιναν τα αποκαλυπτήρια της προτομής του δασκάλου Γεωργίου Παπαδή, που πέθανε στις αρχές του χρόνου.

Στην εκδήλωση μίλησαν για την ζωή και το έργο του δασκάλου τους, ο Πρόεδρος της Αδελφότητας καθηγητής κ. Κλ. Κουτσούκης, ο γιατρός κ. Γιάννης Δερματάς και οι συνάδελφοί του κ.κ. Γιάννης Βράχας και Αριστείδης Γιουρνάς και ο Πρόεδρος του Συνδέσμου «Ευγένιος ο Αιτωλός» κ. Παν. Βλάχος επ. Γεν. Επιθεωρητής Μ. Εκπαίδευσης. Η μαθήτριά Κατερίνα Τσατσαράγκου απήγγειλε ποίημα.

Η προτομή, η οποία φιλοτεχνήθηκε με δαπάνες της Αδελφότητας και άλλων μαθητών του, τοποθετήθηκε στο προαύλιο του σχολείου που χτίστηκε ύστερα από αγώνες του Γεωργίου Παπαδή.

...είρη σφραγίσαν και η... σφείλω... έχουν...
...ανάστασια...
...Προσέει...
...1888...
...Κυράνης...
...Μερού...
...Ο...
...Μερού...
...Κυράνης...

Ιδιωτικό συμφωνητικό (1888) που ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Ελευθερίου Παπαδή, που υποσχέθηκε να νυμφευθεί την Ελένη Κυράνη (γονείς του Δάσκαλου Γ. Παπαδή)

**ΓΙΑ ΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟ ΕΛ. ΠΑΠΑΔΗ
(1894 - 1986)**

Έδωσαν κείμενα οι:

Βασιλόπουλος Δ. Στέφανος, εκδότης
Βλάχος Κ. Παναγιώτης, τ. Γεν. Επιθεωρητής Μ. Εκπαίδευσης, Πρόεδρος «Συνδέσμου Ευγένιος ο Αιτωλός»
Βράχας Α. Γιάννης, συν)χος Δημοδιδάσκαλος, Δ)ντής περιοδικού «Χωριάτικοι Αντίλαλοι»
Βρεττάκος Νικηφόρος, Ακαδημαϊκός
Γεωργούλης Ν. Σταύρος, συν)χος, τ. Γραμματέας Κοινότητας Μικρού Χωριού
Γιαννακόπουλος Δ. Παντελής, συν)χος
Γιουρνάς Κ. Αριστείδης, συν)χος Δημοδιδάσκαλος
Δερματάς Σ. Δημήτρης, συν)χος
Δερματάς Δ. Γιάννης, Δρ ιατρός, Δ)ντής Δημοτικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης
Καρυοφύλλης Ι. Παναγιώτης, συν)χος
Κομπορόζος Ι. Σπύρος, Επίτιμος Επόπτης ΕΟΤ
Κουτσούκης Σ. Μένιος, Πρόεδρος Αδελφότητας Μικροχωριτών
Κουτσούκης Νικήτας, έμπορος
Μανίκας Σ. Γιάννης, συν)χος
Μίχος Βασίλειος, Πρόεδρος της Κοινότητας Μικρού Χωριού
Παναγιωτόπουλος Κ. Ανδρέας, Ασφαλιστής
Παπαδημητρίου Όλγα, οικοκυρά
Πέτσικας Χ. Κων)νος, συν)χος (ΗΠΑ)
Πριτσιάλας Δ. Κων)νος, Οδοντίατρος
Τσατσαράγκου Γ. Κατερίνα, μαθήτρια Λυκείου Καρπενησίου

Σχετικές επιστολές απέστειλαν οι:

Βαστάκης Δ. Κων)νος, Πρωτοπρεσβύτερος Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών
Γεωργόπουλος Δ. Παύλος, ΗΠΑ
Γιαννοπούλου Ι. Στεφανία (Δερματά), Θεσσαλονίκη
Δημοπούλου Α. Βιργινία (Ζωγράφου), Θεσσαλονίκη
Ζαχαρόπουλος Γ. Δημήτριος, ΗΠΑ
Ζαχαροπούλου Π. Μαρία (Μπακογιάννη), ΗΠΑ
Ζορμπαλάς Δ. Ιωάννης (από ευχετήρια κάρτα του)
Κακίτση Κασσιανή (Πιστιόλη), ΗΠΑ
Κουτούλα Ντίνα (Δερματά), ΗΠΑ
Κουτσούκης Κλ., Γεν. Γραμματέας της Αδελφότητας (1978)
Κουφομιχάλη Λαμπρινή (Τριχιά), ΗΠΑ
Κυρίτση Γ. Ροδάνθη (Δερματά), ΗΠΑ
Μπάρλα Κ. Ισμήνη (Κεράνη), ΗΠΑ
Ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός»

Εισφορές μαθητών και μαθητριών για την ανέγερση προτομής του αιμνήστου Δασκάλου

Αϊθαλιώτη Σαββούλα 2.000	Κομπορόζος Τηλ. 15.000
Αρώνη Μαριάνθη 5.000	Κομπορόζος Τρύφων 2.000
Αυγερόπουλος Αυγέρας 10.000	Κοντογιώργου Καλλίτσα 2.000
Πρωτοπρεσβ. Βαστάκης Κ. 1.000	Κουτούλα Ντίνα 50 δολ.
Βίγλα Μαρία 2.000	Κουτσούκης Νικ. 10.000
Βίγλας Νίκος 1.000	Κουτσούκη Αιμ. και Κλεομένης 5.000
Γαβρίλη Ελένη 2.000	Κουτσούκη Νίκη και Κων. 100 δολ.
Γαλανούδη Μαριάνθη 2.000	Κουφομιχάλη Λαμπρινή 10 δολ.
Γεωργούλης Στ. 2.500	Κυρίτση Μαρία και Σπ. 5.000
Γεωργόπουλος Παύλος 40 δολ.	Κυρίτση Ροδάνθη 5.000
Γιάννοπούλου Στεφανία 3.000	Κυρίτση Χαρίκλεια και Κων. 50 δολ.
Γιουρνάς Αρ. 5.000	Λεκκού Ιουλία και Ιωάννης 5.000
Γρατσούνη Ι. Χρυσούλα 3.000	Λιάπης Ιωάν. 3.000
Γρατσούνης Παν. 10.000	Λιάπης Παντ. 5.000
Δερματάς Σ. Δημ. 1.000	Μαστρογεωργόπουλος Παναγιώτης, Ελευθέριος, Λεωνίδα και Στέφανος 250 δολ.
Δερματάς Ιωάν. 50.000	Μαστρογεωργοπούλου Ευγ. 3.000
Δερματάς Ν. Σπύρος 50 δολ.	Μαστρογεωργοπούλου Αντιγόνη και Μαστρογεωργόπουλος Χρ. 10.000
Δερματάς Σωτήρης 5.000	Μαστρογεωργόπουλος Χ. Σπ. 5.000
Δημόπουλος Γ. 10.000	Μοντσέλου Παναγιώτα 2.500
Ζαχαροπούλου Π. Μαρία 50 δολ.	Μώρη Μαρία και Γεώργιος 5.000
Ζαχαρόπουλος Κ. Παν. 5 δολ.	Παναγιώτου Αριστ. 3.000
Ζαχαρόπουλος Ανδρέας 5.000	Παναγιώτου Δ. Νικ. 2.000
Ζαχαρόπουλος Γ. Δημ. 100 δολ.	Παπαδάκη Ναυσικά και Βαγγ. 3.000
Ζωγράφος Βάιος 2.000	Παπαδής Επ. 2.000
Ζωγράφος Νικ. 2.000	Πέτσικας Αρ. 50 δολ.
Θάνος Αριστ. 5.000	Πέτσικας Κων. 50 δολ.
Θάνος Ιωάν. 5.000	Παπαδημητρίου Όλγα 2.000
Θεοφανίδη Νιόβη και Δημ. 6.000	Πολύζος Ν. Δημ. 25 δολ.
Κακίτση Κασσιανή 50 δολ.	Συμεωνίδου Σπυρ. 1.000
Καναρά Α. Κούλα 3.000	Τζαβέλης Παν. 5.000
Καροπούλου Δέσποινα 5.000	Τσιμπογιάννη Αγαπούλα 1.000
Καροπούλου Κωνσταντίνα 20.000	Τριανταφύλλη αδελφοί 10.000
Κατσούλη Ροδάνθη και Ιωάν. 5.000	Τσούτση Ευδοξία 1.000
Κεράνη Χρ. και Αθαν. 2.000	Φλέγγας Παύλος 40 δολ.
Κεράνη Αρετή και Νικόλαος 15.000	Φλέγγας Τάσος 2.000
Κεράνη Βασιλική και Ιωάννης 5.000	Χαμπερής Ιωάν. 50 δολ.
Κεράνη Γ. καπ)νία Α.Ε. 50.000	
Κεράνη Ν. Μαργαρίτα 15.000	
Κεράνη χήρα Δημ. 3.500	
Κομπορόζος Ι. Σπ. 3.000	

	Σελ.
Ο Δάσκαλός μας κυρίαρχη μορφή του χωριού, του κ. Ν. Κουτσούκη	35
Γ. Ε. Παπαδή: Δάσκαλος και πατέρας, του κ. Δ. Δερματά	36
Ο καλός μας Δάσκαλος, του κ. Κ. Πέτσικα	38
Γεώργιος Ε. Παπαδής: Είς μνημόσυνον αιώνιον, του κ. Σ. Βασιλοπούλου	40
Πώς γνώρισα τον Δάσκαλό μας Γεωρ. Παπαδή, του κ. Π. Γαννιακροπούλου	46
Ο πρώτες και τελευταίες εντυπώσεις μου από τον αειμνήστο Δάσκαλο, του κ. Μ. Κουτσούκη	48
III Επιστολές μαθητών για τον αειμνήστο Δάσκαλο	
IV Αυτόγραφα κείμενα Γ. Ελ. Παπαδή	
Άρνηση συμμετοχής του στην εκστρατεία της Ουκρανίας	66
Στοιχεία Στρατολογικού Μητρώου	68
Αυτοβιογραφικά: Η πρώτη μου μισθοδοσία	71
Η ομιλία του στην Γεν. Συνέλευση της Αδελφότητας	73
Γράμμα στον άλλοτε μαθητή του κ. Γάννη Δερματά	74
Το Μικρό Χωριό στη Διαθήκη του	76
V Γράμματα από και προς την Αδελφότητα	
Και ο Τύπος για την εκδήλωση στη μνήμη του Γ. Παπαδή	77
Σημαντικά έγγραφα	78
Μεγαλοχωρίτικα πένθη	83
Το Μικρό Χωριό τιμά τον Δάσκαλό του	84
Ο Τύπος για την προτομή του Γ. Παπαδή	85
Παλιό χειρόγραφο κειμήλιο των προγόνων του Γ. Παπαδή	86
Συνεργάτες του αφιερώματος	87
Κατάλογος εισφορών	88

Εξώφυλλο: Η προτομή του αειμνήστου Δασκάλου Γ. Ελ. Παπαδή. Καλλιτεχνική επιμέλεια εξωφύλλου, ευγενής προσφορά κ. Χρυσοστόμου Γκουζέλου, τον οποίο ευχαριστούμε θερμά.

Η προτομή του αειμνήστου δασκάλου μας δεν είναι μόνο ένα αξιόλογο μνημείο που θα στολίζει το χωριό μας, αλλά κι ένα παντοσινό σύμβολο αγάπης και βαθιάς ευγνωμοσύνης που έστησαν οι μαθητές προς τον δάσκαλό τους. Έναν δάσκαλο που άφησε ανεξίτηλα, ίχνη στο πέρασμά του, επιτελώντας με απaráμιλλη συνειδησία και αυταπάρνηση το καθήκον του προς το Σχολείο και τους μαθητές του, αλλά και για την πολύπλευρη προσφορά του τόσο προς την πατρίδα, όσο και το Μικρό Χωριό που τόσο πολύ το αγάπησε...

Θα μείνει γι' αυτό στις γενεές που θάρθουν σαν υπόδειγμα δασκάλου, του πρώτου Μικροχωρίτη δασκάλου που εξεπλήρωσε με απόλυτη επιτυχία την πολύπλευρη αποστολή του. Γι' αυτό και η μνήμη του θα παραμείνει αιώνια...